

Arkistojen kätköistä:
Merikarvian kuntaa muokanneet poliittiset päätökset
vuodesta 1947 vuoteen 2016

Eeva Tuomela
Pro gradu –tutkielma
Turun yliopisto
Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos
Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma
Kulttuuriperinnön tutkimus
Joulukuu 2016

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck-järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos/Humanistinen tiedekunta
Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma

TUOMELA, EEVA: Arkistojen kätköistä: Merikarvian kuntaa muokanneet poliittiset päätökset vuodesta 1947 vuoteen 2016

Pro gradu -tutkielma, 100s., 1 liite.
Kulttuuriperinnön tutkimus
Joulukuu 2016

Tutkielma on osa Merikarvian kunnasta tehtävää moninäkökulmaista tutkimushanketta. Hanke tuottaa Merikarvian kunnalle historiateoksen 1800-luvun lopulta tähän päivään.

Tutkielma käsittelee Merikarvian kunnan muuttumista sotien jälkeisestä ajasta vuoteen 2016 keskittyen arkisto-aineiston käsittelyyn ja siitä tehtyihin tulkintoihin tutkimuskirjallisuuden ohella.

Tutkielman tavoitteena on muodostaa kuva kunnan päätöksistä ja taustalla olevista prosesseista, joiden avulla kuntaan tuotetaan lisää hyvinvointia. Tavoitteena on konkreettisin esimerkein osoittaa, miten hyvinvointi näyttäytyy kuntalaisten, myös ulkopaikkakuntalaisten, arkipäivässä. Tutkielmassa haetaan selityksiä väkiluvun vähenemiselle sekä poliittiselle liikehdinnälle paikallisesti, mutta huomioon otetaan valtakunnalliset ja globaalit muutokset selitysten antajina.

Kuntahistorian tutkija tekee monialaista tutkimusta, sillä tutkielmassa on politiikan lisäksi mukana tilastotiedettä, arkeologiaa sekä sosiaali- ja yhteiskuntatiedettä. Tutkielma avaa täten ovia moniin eri tieteisiin.

Merikarviasta muodostuu tutkielman avulla kuva itsenäisestä kunnasta, jonka päätöksenteko pöytäkirjojen antaman kuvan mukaan vaikuttaa rauhalliselta ja lähes yksimieliseltä ilman tunteenpurkauksia. Kun tutkimusajankohta lähestyy uutta vuosituhatta, tulevat erilaiset kuntien yhteiset liitot keskiöön. Liittojen avulla kunnat ovat järjestäneet palveluitaan eri tavoin.

Käynnissä oleva valtakunnallinen kuntauudistus voidaan kokea uhkana tai mahdollisuutena, mutta Merikarvian kunnan tavoitteena on pitää vuonna 2018 kunnan 150-vuotisjuhlat itsenäiselle kunnalle.

asiasanat: kunnallispolitiikka, kunnallishallinto, kunnallinen itsehallinto, lähidemokratia, poliittinen päätöksenteko, kuntalaiset, kuntaliitokset, julkiset palvelut, hyvinvointi, kuntainliitot

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1
1.1 Tutkimuksen taustaa ja tavoitteita	1
1.2 Tutkimuskysymys	3
1.3 Keskeiset käsitteet	5
1.4 Tilaustyön luonne	6
1.5 Aikaisempi tutkimus	7
1.6 Yleistietoutta Merikarviasta	8
2 Kunnallispoliittisten päätösten historian tutkijan työkalupakki ja lähteet	10
3 Jälleenrakennuksen aika ja suuret ikäluokat 1947–1968	13
Yhtymäkohta Ulvilaan	15
Kulttuuripaloja	16
3.1 Poliittiset voimasuhteet	16
Teollistaminen	19
3.2 Kuntaliitokset ja seutukuntasuuntautuminen	19
Satakunnan runkokaava 2000	21
3.3 Yhdyskuntarakentaminen ja suuret rakennushankkeet	22
Urheilukenttä	22
Tiestö	22
Satama ja tullimiehet	23

3.4 Sosiaali-, terveys- ja koulutus päätökset	24
Varatyöt	24
Koulutus	25
Satakunnan Keskussairaala	28
Noormarkun sairaalan kuntainliitto	28
Merikarvian paikallissairaalan perustaminen	29
Kansanterveydellinen yhteistoiminta	30
4 Hyvinvointivaltiota rakennetaan kunnissa 1969–1990	31
Kunnanjohtaja	34
Kunnassa sijaitsevien kohteiden suojelutoimenpiteitä	35
4.1 Poliittiset voimasuhteet	38
Elinkeinopolitiikka	39
4.2 Kuntaliitokset ja seutukuntasuuntautuminen	40
5-vuotiset toiminta- ja taloussuunnitelmat sekä kuntasuunnittelu	42
4.3 Yhdyskuntarakentaminen ja suuret rakennushankkeet	43
Asunto-olot	43
Kunnan uusi virastotalo	46
VPK	46
Nuorisotilat, urheilutalo ja uimahalli	49
Koulukeskuksen ja kirjaston rakentaminen	49

4.4 Sosiaali-, terveys- ja koulutus päätökset	51
Kansalaisopisto	51
5 Jälkimoderni, rakennemuutosten ajan kunta 1991–2016	52
Euroopan Unioni ja kunnan kehittäminen	53
Johtosäätöjen muutoksia	53
Kunnan palvelutason huononeminen	54
Natura 2000	55
90 vuotta kunnanvaltuuston kokouksia	55
Lukion rehtorin virkasuhteen purku	56
5.1 Poliittiset voimasuhteet	59
5.2 Kuntaliitokset ja seutukuntasuuntautuminen	61
Satakuntaliitto	61
Aluehallintouudistus 2010	61
Pohjois-Satakunta säätiö	62
Seutusopimus	62
Maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alue vuoden 2011 alusta	64
Porin Seudun Yrityspalveluyhdistys	65
Porin Seudun Kehittämiskeskus Oy	65
Kunta- ja palvelurakennemuutos	66
Karhukuntaneuvosto	68
Porin seudun rakennemalli 2020	69
Yhteistoimintasopimus	71

5.3 Yhdyskuntarakentaminen ja suuret rakennushankkeet	74
Satamien kehittäminen	74
Jäähalli	76
5.4 Sosiaali-, terveys- ja koulutus päätökset	77
Lukio	77
Esiopetus	78
Syntyvyys	79
Nuoret	79
Vanhukset	80
Muita hyvinvointia lisääviä päätöksiä	80
5.5 Merikarvia vuonna 2016	81
6 Lopuksi	86
Lähdeluettelo	89
Liite 1	

1. Johdanto

1.1. Tutkimuksen taustaa ja tavoitteita

Pro gradu -tutkielmani on osa Merikarvian historiaa käsittelevää monioppiaineista ja moninäkökulmaista tutkimushanketta. Hanke tuottaa Merikarvialle historiateoksen, joka käsittelee merikarvialaisten historiaa 1800-luvun lopulta tähän päivään. Oman tutkielmani lisäksi tutkimushanke tuottaa useita muita tutkielmia.¹

Ensimmäinen Merikarvian pitäjän historian käsikirjoitus oli valmis vuonna 1958, ja sen tarkisti Päiviö Tommila (Paikallishistoriallisen Toimiston puheenjohtaja vuosina 1972-1986², historiantutkija, emeritusprofessori, Helsingin yliopiston entinen rehtori ja akateemikko³)⁴. Merikarvian historian ensimmäinen osa ilmestyi vuonna 1961, ja siinä Merikarvian vaiheet oli esitetty kolmessa osassa: ensimmäinen osa käsittelee asutuksen alkua, keskiaikaa ja uutta aikaa seurakunnan perustamiseen asti vuoteen 1639, jolloin Pietari Brahe erotti Merikarvian omaksi kirkkoherrakunnaksi Ulvilan seurakunnasta⁵. Toinen osa kattaa ajanjakson siitä eteenpäin sahateollisuuden nousuun asti (vuoteen 1840), ja kolmas osa siitä jatkaen meren, metsän, sahojen ja purjeiden aikakauden päättyen vuoteen 1900⁶.

Koko 1900-luku oli Merikarvian historian osalta kirjoittamatta, ja sillä todettiin olevan kiire perimätiedon keräämisen kannalta. Hankkeella nähtiin olevan kulttuurihistoriallista arvoa, jonka tulokset jäävät nykyisille ja tuleville sukupolville. Kunnanhallitus esitti kunnanvaltuustolle tammikuussa vuonna 2012, että kunta

¹ Sivula 2013, s.1-4.

² Ahtiainen & Tervonen 2010, s.30-31.

³ Wikipedia. Päiviö Tommila. <https://fi.wikipedia.org/wiki/P%C3%A4ivi%C3%B6_Tommila>.

⁴ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 8 päivänä syyskuuta 1958. 117§.

⁵ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 23.01.2012, s.31. Kunnanvaltuusto 01.02.2012, s.5. Kunnanhallitus 26§/23.1.2012, Kunnanvaltuusto 5§/1.2.2011 ja Merikarvian seurakunta. Historia. <<http://www.merikarvianseurakunta.fi/?/historia>>.

Satakunnan Maakuntakirjan mukaan merikarvialaiset olivat tyytymättömiä pitkiin kirkkomatkoihin Ulvilaan, sillä heidän täytyi Ulvilassa asti hoitaa kaikki kirkolliset toimitukset. 1600-luvulla matkan teko oli varmasti vaatinut pitkällistä valmistelua sekä taloudellisia uhrauksia. Satakunnan Maakuntakirja 1999, s. 161.

⁶ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 23.01.2012, s.31. Kunnanvaltuusto 01.02.2012, s.5. Kunnanhallitus 26§/23.1.2012 ja Kunnanvaltuusto 5§/1.2.2011.

käynnistää Merikarvian historiahankkeen, joka kattaa kirjoittamattoman ajanjakson tähän päivään asti. Valtuusto hyväksyi hallituksen esityksen.⁷

Marraskuussa historiatoimikunta käsitteli hanketta, ja päätti anoa kunnalta rahoitusta historiikin kirjoittamiseen. Lisäksi toimikunta esitti, että kirjan kirjoittamisesta järjestetään tarjouskilpailu vuoden 2012 loppuun mennessä. Kunnanvaltuusto hyväksyi, tosin äänestyksen päätteeksi, hallituksen ehdotuksen varata hankkeelle vuosittaisen rahoituksen.⁸ Hanke kulkee nimellä *"Merikarvialaisten historiaa 1800-luvun lopulta 2000-luvulle"*⁹.

Tämän pro gradu -tutkielman lähtökohtana oli minua kiinnostava aihe, johon historiahanke antoi mahdollisuuden. Kuten useasti historiapainotteiset tutkimukset, myös tämä minun pro graduni perustuu erilaisiin lähteisiin, joita olen Merikarvian kunnantoimiston arkistosta hakenut. Tähän graduuni olen valtavasta massasta valinnut ne lähteet aineistoksi, jotka oman kokemukseni ja ajattelutapani perusteella koin oikeiksi. Joku toinen samasta aiheesta pro gradu -tutkielman tehdessään voisi valita täysin erilaisen aineiston, ja päätyä erilaiseen lopputulokseen kuin minä. Tavoitteenani oli työtä tehdessä kartoittaa aineisto hyvin, jotta tutkielmastani on apua hankkeen teoksen valmistelussa. Lisäksi työni on apuna kuntahistorian tutkijoille.

Miksi tutkielmani alkaa täsmällisesti vuodesta 1947? Valitsin aloitusvuodeksi vuoden, joka Tilastokeskuksen mukaan oli vuosi, jolloin sotien jälkeen Suomessa syntyi eniten lapsia, 108 168. Tuolloin naisille syntyvien lasten lukumäärä oli keskimäärin 3,5 lasta.¹⁰

1950-luvulla vielä lähes puolet työväestä sai toimeentulonsa maataloudesta ja vain kolmannes asui kaupungeissa. Elinkeinorakenteen muuttuessa teollisuus, kauppa ja palvelut loivat uusia työpaikkoja asutuskeskuksiin. Suuret ikäluokat tulivat työkäisiksi 1960- ja 1970-luvuilla, jolloin maalta pako kaupunkeihin ja Ruotsiin kasvoi. Vuonna 1955 Suomi oli liittynyt Pohjoismaiden neuvostoon ja suomalaiset pääsivät liikkumaan Pohjoismaiden välillä ilman passia. Lisäksi

⁷ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 23.01.2012, s.31. Kunnanvaltuusto 01.02.2012, s.5. Kunnanhallitus 26§/23.1.2012 ja Kunnanvaltuusto 5§/1.2.2011.

⁸ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 05.11.2012, s.522-523, Kunnanvaltuusto 12.11.2012, s.102-103. Kunnanhallitus 371§/5.11.2012. Kunnanvaltuusto 65§/12.11.2012.

⁹ Turun yliopisto. Merikarvialaisten historiaa 1800-luvun lopulta 2000-luvulle.

<<https://www.utu.fi/fi/yksikot/hum/yksikot/ktmt/tutkimus/projektit/Sivut/merikarvia.aspx>>.

¹⁰ Tilastokeskus. Väestönkehitys itsenäisessä Suomessa – kasvun vuosikymmenistä kohti harmaantuvaa Suomea. <<http://www.stat.fi/tup/suomi90/joulukuu.html>>.

osallisuus yhteispohjoismaisilla työmarkkinoilla lisäsi liikkuvuutta¹¹. Ruotsiin muutti niin suuri osa Suomen väestöstä, että vuosina 1969–1970 maamme väkiluku laski. Ruotsissa teollisuus oli jo automatisoitua, ja työ houkutteli kielitaidottomia suomalaisia töihin, sillä Suomen työmarkkinat eivät pystyneet työllistämään suurta määrää työvoimaa.¹²

Suomen itsenäistyttyä väkiluku maassamme oli 3,1 miljoonaa. Kuitenkin 1920-luvulla maastamuutto lisääntyi ja se hidasti väestökasvua niin, että 1930-luvulla huolestuttiin tulevaisuudesta. 1950-luvulla ennusteista poiketen Suomen väkiluku ylitti 4 miljoonaa ja viides miljoona täyttyi 1991. Tämän päivän ennusteiden mukaan kuuden miljoonan ylitystä ei koskaan tapahdu.¹³

1.2. Tutkimuskysymys

Tutkimuskysymykseni on *Kuinka kunta muotoutui sotien jälkeen, ja miten hyvinvointi näyttäytyi kuntalaisen elämässä?* Kysymys saa vastauksensa tämän mikrohistoriallisen tutkielmani eri vaiheissa. Käyn läpi kunnallispolitiikkaa ja siinä tapahtuneita muutoksia. Selitän myös sitä, miksi kunnan väkiluku on vähentynyt yli puolella vuodesta 1940. Tutkielmassani luotaan erilaisia kuntalaisen arkipäivään liittyviä asioita ja muutoksia. Aiheet käsittelen aikajanalla ja omina alueinaan.

Näkökulmani on historiallinen ja se lähtee alueellisesti sisäsuunnasta. Tarkastelen mitä paikallisesti on tapahtunut, enkä erityisesti tutki Suomea koskeneita historiallisia ja yhteiskunnallisia muutoksia. Muutokset ovat luonnollisesti vaikuttaneet Merikarvian tapahtumiin eikä niitä voi täysin sivuuttaa. Risto Alapuron mukaan¹⁴ paikallisten ja valtakunnallisten tapahtumien vertaileva suhde on mielenkiintoista, eikä niitä tulekaan sivuuttaa. Lisäksi erilaisten vaikutussuhteiden vertailut kuuluvat paikallishistoriatutkimuksen perinteeseen. Tutkielmassani en siis siirry yksityisestä yleiseen vaikka historiatutkimuksessa sellainen vaatimus Ilkka Nummelan mukaan voitaisiin esittää¹⁵.

¹¹ Anttonen & Sipilä 2000, s.60.

¹² Tilastokeskus. Väestönkehitys itsenäisessä Suomessa – kasvun vuosikymmenistä kohti harmaantuvaa Suomea. <<http://www.stat.fi/tup/suomi90/joulukuu.html>>.

¹³ Tilastokeskus. Väestönkehitys itsenäisessä Suomessa – kasvun vuosikymmenistä kohti harmaantuvaa Suomea. <<http://www.stat.fi/tup/suomi90/joulukuu.html>>.

¹⁴ Alapuro 2010, s.155-156.

¹⁵ Nummela 1996, s.42.

Alun perin työssäni piti olla kaksi osaa, mutta näin laajan arkistomateriaalin läpikäymiseen meni valtavasti tunteja, ja materiaalia olisi helposti väitöskirjaan asti. Tähän työhöni en ottanut mukaan haastatteluja, sillä ne olisivat kasvattaneet materiaalia vielä entisestään, ja työni luonne olisi muuttunut. Paikallishistoria on merkittävä osa historiakulttuuria, ja Kustaa J. H. Vilkun mukaan paikallishistorian työn teettäjien tai tilaajakuntaan kuuluvien haastattelut nostattavat me-henkeä. Haastattelut ovat myös nostalgisia, kun haastateltava voi muistella omaa ja lähisukunsa kotiseutua¹⁶. Tämä pro graduni ei ole muistitietotutkimus, joten tämän vuoksi oli luontevaa jättää haastattelut pois.

Sivulan siteeraaman Pierre Noran mukaan muisti sisältää tietoa, muistia ja muistoja puolittaisesta tietoisuudesta tietoisuuteen. Muistitietotutkimus on tärkeä osa kulttuuriperintöämme ja sen tutkimusta, jota historiakulttuuri muokkaa.¹⁷ Tämä näkökulma avaa erilaisen tutkimuksellisen lähtökohdan, ja jota Merikarvian historiaprojekti on toteuttanut muun muassa valokuvien avulla asukkailta kyselemällä.

Käsittelen työssäni yleisesti kunnallispoliittista päätöksentekoa ja sen muutoksia. Muutoksia ovat aiheuttaneet lukuisat lakimuutokset, joita työni käsittelyajanjaksona on tapahtunut useita. Päätökset muuttavat kuntaa, sen rakenteita, ja jopa maisemaa. Osa päätöksistä puretaan, muokataan, päätetään erilaisina joko heti tai jonkin ajan kuluttua. Kaikkia näitä olen ottanut työhöni mukaan.

Gradussani on paljon Merikarvian kunnan arkistosta kerättyä tietoa. Näitä ovat esimerkiksi kunnalliskertomukset sekä kunnanvaltuuston, kunnanhallituksen ja eri lautakuntien pöytäkirjat. Lisäksi olen lukenut paljon lakitekstejä (www.finlex.fi), Merikarvian kunnan sivuja, Porin kaupungin sivuja sekä lukemattomia muita lähteitä internetistä sekä monipuolisesti tutkimuskirjallisuutta.

Merikarvian kunnan tulevaisuutta tulen myös käsittelemään, sillä kuntaliitokset ovat arkipäivää: *”Vaikka kuntauudistuksesta ja –liitoksista puhutaan, Merikarvia ei ole saattohoito-vaiheessa. Merikarvia on mukana kuntarakennelain edellyttämällä tavalla Porin alueen kuntaselvityksessä. Selvitämme kuntaliitoksen hyötyjä ja haittoja. Vaikka olenkin kunnanjohtaja enkä ennustaja, voinen arvella että molempia on olemassa. Merikarvian kunnan taloustilanne on kohtuullinen aina-*

¹⁶ Vilkuna 2014, s.28-29.

¹⁷ Sivula 2002, s.185.

kin tase-aseman, velkamäärän ja veroprocentin suhteen, kestämmen vertailun alueen muihin kuntiin.[...] En usko dramaattisiin muutoksiin, ellei sitten valtion halua pakottaa kuntia polvilleen. Mutta Merikarvia ei kaadu ensimmäisenä! Valtio yrittää ajaa kuntauudistusta ja –liitoksia ikääntymisen ja sosiaali- ja terveydenhuollon ongelmien ratkaisemiseksi. Mutta nämä ongelmat eivät ratkea kuntarajan poistolla! Lisäksi meidän on helppo todeta, että kunta ei ole vain pelkkä hallinto-organisaatio, vaan pienelläkin kunnalla, myös Merikarviolla, on merkitystä oman paikkakunnan vireänä pysymiseen, mm. rakentamisen, vapaa-ajan, kulttuurin, paikallisen identiteetin, matkailun ja muun ja muun yritystoiminnan kehittämisen avulla. Tästä on näyttöä tänäkin vuonna.”¹⁸

Paikallishistoriallisen tutkimuksen oppaan vuodelta 1945 ohjeiden mukaisesti työni mittakaavana on paikallisuus ja päämääränä on kirjoittaa totuus¹⁹. Tutkielmassani joudun väistämättä tekemään joitain arvioita esimerkiksi äänestyskäyttäytymisen suhteen, mutta myös perustelen tekemäni arviot.

1.3. Keskeiset käsitteet

Kunnanhallituksen tehtävät on määritelty kuntalaissa²⁰. Hallituksen tehtävänä on muun muassa valmistella ja täytäntöön panna kunnanvaltuuston päätökset. Tehtäviin kuuluu myös huolehtia kunnan taloudesta ja hallinnosta. Kunnallishallituksista käytettiin ennen vuotta 1949 nimeä kunnallislautakunta, ja nykyään kunnallishallitukset ovat kunnanhallituksia.

Kunnanvaltuusto käyttää kunnassa ylintä päätösvaltaa. Valtuusto on kunnan asukkaiden äänestyksellä valitsema. Valtuuston tehtävät on määritelty kuntalaissa kunnanhallituksen tehtävien tavoin.²¹

Kunnan toimintakertomus on myös kuntalaissa määritelty. Siihen sisältyy esimerkiksi tase ja toimintakertomus.²²

Kunnan toimivalta rajoittuu sen rajojen sisäpuolelle, mutta tämän tutkielmani käsittelyajanjaksona Merikarvia on ollut mukana erilaisissa kuntainliitoissa, ja näissä liitoissa kuntien maantieteelliset rajat ylitettiin. Satakunnan Seutukaava-

¹⁸ Merikarvia. Kunnanjohtaja Pentti Ala-Luopa 18.10.2013.

<http://www.merikarvia.fi/?p=/etusivu/kunnanjohtajan_ajankohtaiskatsaus_jatkuu>.

¹⁹ Ahtiainen & Tervonen 2010, s.65-66.

²⁰ Kuntalaki. 17.3.1995/365. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19950365>>.

²¹ Kuntalaki. 17.3.1995/365. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19950365>>.

²² Kuntalaki. 17.3.1995/365. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19950365>>.

liittoa edelsi Kokemäenjokilaakson Seutukaavaliitto²³. Se aloitti toimintansa maaliskuussa 1947. Satakunnan Seutukaavaliiton lakisääteinen tehtävä oli seutukaavoitus.²⁴ Satakunnan Seutukaavaliitto ja Satakunnan Maakuntaliitto yhdis-tyivät vuonna 1991 ja muodostivat Satakuntaliiton. Yhteistyön sekä osallistumi-sen rooli korostui uudistusten myötä.²⁵

Muut käsitteet ja termit olen selventänyt tutkielmassani.

1.4. Tilaustyön luonne

Sain disposition valmiina hankkeen ja tutkimusryhmän johtajalta Anna Sivulalta. Koin sen toisaalta rajaavana, mutta toisaalta helpottavana, sillä nyt tiesin, mitä minulta odotetaan. Se, että onnistunko täyttämään odotukset, jää graduni luki-jan arvioitavaksi. Kuntahistorian tutkijan työ on tutkimista ja kirjoittamista. Minun tehtäväni oli täyttää valmiiksi annetun disposition kohdat vaikka usein työ teh-dään niin, että ensin perehdytään aineistoon ja sitten rakennetaan tutkimus-suunnitelma. Toisaalta tutkimussuunnitelman teon jälkeen hankitaan aineistoa, joten käytännössä nämä vaiheet ovat päällekkäisiä.

Valmis teksti ei kuitenkaan syntynyt yhtä helposti kuin disposition valmiina saa-misen johdosta voisi ajatella. Aineistoa oli valtaisan määrät, josta jäi vielä paljon tutkimatta. Aineiston keruutehtävä käsin kirjoittamalla, valokuvaamalla ja kopi-oimalla vei aikaa tuskastuttavan paljon.

Kohdassa 2 kerron kuntahistorian tutkijan lukemattomista tietolähteistä, joista vasta osan otin tähän tutkielmaani mukaan. *Jälleenrakennuksen aika ja suuret ikäluokat 1947–1968* –kohta kertoo sotien jälkeisestä ajasta Merikarvialla. Koko työssä on otettu Merikarvian lisäksi huomioon lähikunnat ja tarvittaessa laa-jemmalti koko Suomi. Hyvinvointivaltion rakentamista käsittelem kohdassa 4. Lähelle tätä päivää tutkielmani tuo kohta *Jälkimoderni, rakennemuutosten ajan kunta 1990–2016*. Lopuksi kirjoitan kokemukseni työn tekemisestä ja arvioistani Merikarvian tulevaisuudesta, ja solmin langanpäät yhteen.

²³ Satakuntaliitto. Kokemäenjoen aalloilla ja rannoilla.

<<https://issuu.com/satakuntaliitto/docs/kokemaenjokikirja/165>>

²⁴ Satakuntaliitto. Satakunnan aluesuunnittelun historia. <<http://www.satakuntaliitto.fi/node/1555>>

²⁵ Satakuntaliitto. Satakunnan aluesuunnittelun historia. <<http://www.satakuntaliitto.fi/node/1555>>

1.5. Aikaisempi tutkimus

Tutkimus, myös tämä pro gradu -tutkielmani, on yhteydessä aiempaan tutkimukseen. Aikaisemmin tehty helpottaa tutkijaa, sillä silloin ei tarvitse käydä läpi sellaista, joka on jo tutkittu, ja se hyödyttää ja nopeuttaa uuden tutkimuksen tekijää. Aiemmin tutkittu on syytä ottaa huomioon uutta tehtäessä, ja antaa sille arvoa.

Merikarviasta on tehty monipuolisesti erilaista tutkimusta. Vuonna 1961 julkaistu TEE-tutkimus (Teollisten Edellytysten Edistämistutkimus) on Maaseudun Teollistamisliiton tutkimus. Siinä käydään Merikarvian kunta huolellisesti läpi osaluueittain. Näitä ovat muun muassa paikkakunnan kehitys ja historialliset perinteet, paikkakunnan teollistamissuopeus, paikkakunnan elinkeinollisen kehittämisen yleisiä suuntaviivoja sekä yhteistyö lähikuntien kanssa. Luvussa B läpi käydään maatalous, jossa erilaisia alaotsikoita ovat peltoala ja sen lisäämismahdollisuudet, peltoalan käyttö ja tuotantomäärät. Kaikkia en tutkielmassani käytä.

Olen tässä työssäni ainakin sivunnut erilaisia tutkimuksia ja selvityksiä (esimerkiksi luontoselvitykset), joita Merikarviasta on tehty. Lisäksi Merikarviasta ovat FM Juhani Salmi ja maisemantutkimuksesta valmistunut FM Ilona Hankonen kirjoittaneet artikkelit, joista on koottu kirja Merikarvia – Kalastusperinteitä ja luontoelämyksiä.

Tapio Toivonen ja Timo Suomi ovat tehneet geologian tutkimuskeskukselle vuonna 2005 turvetutkimusraportin Merikarvialla tutkitut suot ja niiden turvevarat. Tutkimus oli pitkän aikavälin tutkimus, jossa tutkittiin sellaiset suot, jotka olivat turpeentuotannolle sopivia.

Päivi Salmi on tehnyt Satakunnan Ammattikorkeakoulun liiketalouden yksikössä tutkimuksen Merikarvian kuntatalouden kehityksestä 2005–2010. FM Mervi Leh-to on toimittanut teoksen Merikarvian Kulttuuriympäristöohjelma, jossa kunta kuvataan kulttuurisena ja eläväisenä, jollainen Merikarvia on.

Paikkakunnalta on kirjoitettu paljon erilaista kirjallisuutta, joiden avulla saa muodostettua kuvan merellisestä kunnasta, jossa tuoksuu suola ja savu, lokiäänen äänet ovat itsestäänselvyys ja jonka pienissä kyläyhteisöissä keskustataajaman

ulkopuolella asuu ihmisiä, joiden elanto kertyy erilaisista tilapäistöistä ja vuodenvierailuun liittyvistä töistä.

1.6. Yleistietoutta Merikarviasta

Merikarvia sijaitsee Porista pohjoiseen Vaasan suuntaan noin 50 kilometriä. Merikarvia on maantieteellisesti melko etäinen Porin suunnasta katsottuna. Kunta rajoittuu mereen ja maakuntarajaan. Merikarvian rannikko on mereltä katsottuna erittäin kivikkoisen. Se on sitä myös maanviljelyksen osalta maalla, sillä Merikarvia on kivikkoista moreenimaata²⁶. Kivikkoisuuden vuoksi maata viljelykseen on ollut työlästä raivata.

Pohjoispuolella ja idässä on kangasmaita ja vähän kumpuilevaa moreenimaata. Merikarvian pinnanmuodostus on vaihteleva, sillä rannikko on rikkonainen ja kuntaa halkovat mereen laskevat joet. Merikarvialla on jonkin verran pientä mäkimuodostusta kaakkois-luoteissuunnassa, tosin mäkien korkeus on vain parikymmentä metriä merenpinnasta. Koillisosassa kuntaa on runsaasti soita, jota selittää se, että se osa kuntaa kuuluu Pohjois-Satakunnan järvialueeseen.²⁷ Myös runsaat suot ovat vaikeuttaneet maanviljelyä.

Merikarvia sijaitsee sekä maantieteellisesti että ilmastollisesti Suomen maanviljelykselle edullisimpana pidettävällä rannikolla, jonka sääolosuhteet ovat monia paikkakuntia suotuisimmat, vaikka kylmät tuulet keväisin saattavat viivyttää pelloille pääsyä. Maanviljely on keskittynyt mereen laskevien jokien läheisyyteen, järvien rannoille sekä rannikolle.²⁸

Kivikkoisuus, suot ja kunnan sijainti Pohjanlahden rannikolla ovat suunnanneet asukkaiden katseet merelle ja toimeentulon hankkimiseen kalastuksesta²⁹. Kalastus, erityisesti silakanpyynti 1920- ja 1930-luvuilla, oli merkittävä elinkeino merikarvialaisille sotavuosiin asti³⁰. Katovuosina perheet ovat kalastuksesta saaneet tärkeitä lisätuloja.

²⁶ Pohjanlahden rantatie. Ratsupolusta rannikon matkailutieksi. PDF.

<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/46931/pohjanlahden_rantatie.pdf?sequence=1>.

²⁷ TEE-tutkimus 1961 Merikarvia. A Yleistietoa, s.6.

²⁸ TEE-tutkimus 1961 Merikarvia. E Maatalous, s.2-3, 19

²⁹ TEE-tutkimus 1961 Merikarvia. A Yleistietoa, s.7.

³⁰ TEE-tutkimus 1961 Merikarvia. F Vesistöolot, s.9.

Merikarvialla oli heikko silakkavuosi vuonna 1952. Siitä alkoi Merikarvialla selkeä kalastuksen laskusuunta.³¹ Elinkeinojen rajoittuneisuuden vuoksi ovat kuntalaiset suhtautuneet myönteisesti teollisuusyritysten kuntaan tuloon, kun kalastuselinkeino vapautti runsaasti työvoimaa³². Silakanpyynnin vähennyttyä on kunnassa enää muutama ammattimainen kalastaja, kun vuonna 1939 ammattikalastajia oli 261, vuonna 1941 185, vuonna 1952 72 ja vuonna 1957 70³³. Monenlaiset seikat ovat vähentäneet kalastajien lukumäärää. Esimerkiksi rehevöityminen, erilaiset pyyntirajoitukset ja hylkeiden aiheuttamat tuhot eivät voi olla vaikuttamatta toimeentulonsa kalastuksesta saavien haluun harjoittaa kalastuselinkeinoa.

TEE-tutkimuksessa vuodelta 1961 oli lähes samat teesit työpaikkojen kehittämisessä kuin 2000-luvulla: tuetaan paikallisia yrittäjiä ostamalla heidän tuotteitaan ja palveluitaan, uudet yritykset autetaan alkuun, elinkeinon edellytykset tutkitaan, ja liikenne-, satama- ja tonttialoja kehitetään³⁴. Tästä voidaan päätellä, että yhteiskunta ei ole perustoiminnoiltaan niin paljon 50-vuodessa muuttunut kuin voisi ajatella. Tosin yritysten tuotteet ja palvelut ovat todennäköisesti muuttuneet ja nykyaikaistuneet.

Merikarvialaisia elinkeinoja ovat olleet merenkulku, rannikkokauppa, kalastus, puutavarakauppa sahatusta puusta ja raakapuusta, kala-astioiden ja kalastusvälineiden valmistus, kalojen suolaus, veneiden rakennus ja kalansavustus³⁵. Satakuntaliiton julkaisun mukaan myös metsästys on ollut merikarvialaisten elinkeino, ja kalastuksen ohella tämä tarkoitti liikkuvaa elämäntapaa³⁶. Vuonna 2016 kunnassa oli kalansavustamotoimintaa edelleen, sekä runsaasti erilaista pienyrittäjyyttä.

Merikarvialla on kalastuksen, kalanviljelyn ja puutavaran lisäksi myös muita luonnonvaroja, jotka tarjoavat kunnassa töitä eri työvaiheissa niin alkutuotannossa kuin jatkojalostuksessa. Kunnassa on myös maataloustuotteita, turkistar-

³¹ TEE-tutkimus 1961 Merikarvia. F Vesistöolot, s.9.

³² TEE-tutkimus 1961 Merikarvia. A Yleistietoa, s.16.

³³ TEE-tutkimus 1961 Merikarvia. F Vesistöolot, s.10.

³⁴ TEE-tutkimus. 1961 Merikarvia. A Yleistietoa, s.16.

³⁵ TEE-tutkimus. 1961 Merikarvia. A Yleistietoa, s.17.

³⁶ Satakuntaliiton julkaisun vuodelta 1999 mukaan kivikautisia löytöjä Merikarvialta on tehty vähän. 2000-luvun kunnan keskusta oli kivikaudella vielä veden alla, ja asutuksen merkkejä on löydetty Lauttijärveltä. Pronssikautisia esineitä ei Merikarvialta ole löydetty ollenkaan. Satakunnan Maakuntakirja 1999, s.160.

hausta³⁷ sekä kasvu- ja polttoturpeeksi soveltuvaa turvetta. Työvoimaa on hyvin saatavilla kaikenlaisten yritysten tarpeisiin.³⁸

1300-luvulla Merikarvialle oli asetunut uudisasukkaita Ruotsista³⁹. Suomen ja ruotsin kieliraja sijaitsee Merikarvian pohjoispuolella, ja Siipyy on enemmistöltään ruotsinkielistä.⁴⁰ Vuonna 2016 Merikarvialla asuu enää muutamia ruotsinkielisiä, mutta merikarvialaisten puheesta voidaan havaita sanoja, jotka viittaavat selvästi ruotsin kieleen.

Ruotsin läheisyys ja sen vaikutus vaikutti koko Suomen yhteiskuntakehitykseen. Merikarvialta katsottuna Ruotsi oli lähellä. Toki myös Venäjän (Neuvostoliiton) läheisyys on vaikuttanut, ja olemme saaneet vaikutteita molemmista naapureistamme. Anneli Anttonen ja Jorma Sipilä teoksessaan Suomalaista sosiaalipoliittikkaa heittävät ilmaan ajatuksen, että Suomi voisi olla ilman pohjoismaista yhteisöllisyyttä tyypillinen itäeurooppalainen valtio⁴¹.

2. Kunnallispoliittisten päätösten historian tutkijan työkalupakki ja lähteet

Minulle Merikarvian arkiston kokoelmat olivat ensisijaiset lähteet. Kunnalliskeratomukset tarjoavat monenlaista tietoa historian tutkijoille⁴². Niiden läpikäyminen on ollut kuitenkin hyvin hidas prosessi, kun olen lukenut niitä tutkimuskysymykset koko ajan mielessä pitäen. Matti Männikkö artikkelissaan Tulevaisuudentutkimus ja historiankirjoitus toteaaakin, että *”tutkija itse kuuluu tutkimaansa prosessiin, sillä hän tarkastelee kohdettaan prosessin sisältä, sen etenevästä kärkestä käsin.”*⁴³

³⁷ Merikarvian kuntasuunnitelma. Toteuttamisosa 1982-1986, s.6.

³⁸ Merikarvian kuntasuunnitelma. Toteuttamisosa 1984-1988, s.2.

³⁹ Ruotsinkielinen rannikkoseutu on seuraus Ruotsin valtakunnan laajenemisesta, kun Suomen alueita liitettiin kiinteästi Ruotsin kuningaskuntaan. Merikarviasta muodostui keskiajan puolivälissä ruotsalaisien ja suomalaisten uudisasukkaiden kohtaamispiste, jossa Tyrvään ja Karkun (myöh. Sastamalan kaupunki) alueelta kotoisin olevat suomalaiset pysähtyivät merelliseen päätepisteeseensä. Tästä juontuu Merikarvian ruotsinkielinen nimi Sastmola. Ruotsalaiset ja suomalaiset tulivat toimeen keskenään, ja avioliittoja solmittiin. Satakunnan Maakuntakirja 1999, s.160-161, Wikipedia. Ruotsin historia. <https://fi.wikipedia.org/wiki/Ruotsin_historia> ja Wikipedia. Sastamala. <<https://fi.wikipedia.org/wiki/Sastamala>>.

⁴⁰ TEE-tutkimus. 1961 Merikarvia. A Yleistietoa, s.7.

⁴¹ Anttonen & Sipilä 2000, s.16.

⁴² Historian tutkiminen on järjestelmällistä menneen tutkimista, ja tutkielmaani tehdessä ymmärrän tämän hyvin. Jokainen aihepiiriin liittyvä materiaali on käytävä huolellisesti läpi, ja ymmärrettävä kyseessä olevaan aikaan liittyvät ja mahdollisesti tapahtuvat muutokset. Ne vaikuttavat menneen tutkimiseen ja sen ymmärtämiseen. Toisaalta asiat pitää pystyä selittämään niin, että kuka tahansa lukija ymmärtää lukemansa. Tästä kirjoittaa myös Ludmilla Jordanova teoksessaan History in Practise. Jordanova 2000, s.114-115.

⁴³ Männikkö 2002, s.61.

Alussa kirjoitin aivan liian paljon muistiinpanoja, mutta työn rajaaminen oli lopulta helppoa. Kunnalliskertomukset sisältävät valtuuston ja hallituksen sekä lautaja johtokuntien keskeisimmät päätökset. Tutkielmani on kunnallispoliittisia muutoksia ja päätöksiä käsittelevä, tällöin kunnalliskertomukset ovat yksi tärkeimmistä lähteistä valtuuston ja hallituksen pöytäkirjojen lisäksi. Kunnalliskertomukset kertovat valtuuston ja hallituksen päätökset hyvin lyhyesti, ne ovat kuin koelmateoksia kunnan vuoden tapahtumista.

Päätöksenteon yhteydessä käyty – ehkä kiivaskin – keskustelu uupuu täysin. Lukijan omien tietojen sekä mielikuvituksen varaan jää minkälainen keskustelu päätöksen taustalla mahdollisesti käytiin. Tämä vaatii lukijalta omaa tulkintaa. Tulkintaa on myös kunnalliskertomuksissa. Joku on valinnut sinne kirjattavat päätökset, sillä jokaista päätöstä niissä ei ole. Tämä vaikuttaa myös minuun historian tutkijana. Arvotan päätökset sen mukaan, mitkä kunnalliskertomukseen on valittu. Se, että esimerkiksi valtuuston päätöksiä lukiessani olen kirjannut sen mielestäni tärkeäksi, ei välttämättä päässyt tähän tutkielmaani mukaan, jos sitä ei kunnalliskertomuksessa nostettu esiin. Toisaalta olen ottanut mukaan päätöksiä, jotka olen itse halunnut nostaa esiin. Tulkintaa, tulkintaa.

Kunnalliskertomuksissa olevan tekstin luotettavuutta en epäile, ja pystyin epärointitilanteissa tarkistamaan päätöksen pöytäkirjoista. Olen tutkielmaani tehdessä nähnyt kunnalliskertomuksia sekä pöytäkirjoja, joihin on tehty korjauksia. Kunnalliskertomuksissa näkemäni korjaukset olivat usein seuraavan vuoden kunnalliskertomukseen tulevat muutokset, mutta pöytäkirjoissa olevien muutoksien syytä en pystynyt työssäni selvittämään. Kyseessä olivat melko pienet asiat, mutta jostakin syystä korjattuja ilman selityksiä.

Kunnalliskertomusten ulkoasu muuttuu paljon pro gradu -tutkielmani käsittelyaikana. Aluksi ne ovat painettuja kirjasia, joista löytyy painopaikka, painovuosi sekä kertomuksen toimittaneen nimi ja virkanimike. Tullessa lähemmäksi tätä päivää ovat kunnalliskertomukset nippu yhteen niitattuja papereita.

Kuntatutkijan työkalupakki täyttyy tarpeen mukaan, riippuen työn laajuudesta ja tutkimuskysymyksestä, kunnan arkistojen lisäksi myös erilaisista kartoista (yleiskartat, pitäjänkartat, taloudelliset kartat, venäläiset topografiset kartat, tiekartat, maalajikartat, kivilajikartat, uittoväyläkartat ja merikartat) sekä ilmakuvivis-

ta. Käynnit kaavoitusosastolla sekä esimerkiksi elinkeinojohtajan luona täyttävät pakkia entisestään.

Mikäli tarkastelu keskittyy puolueiden välisiin kannatuslukuihin, on syytä ottaa huomioon maanviljelys – ja metsästysseurat, urheiluelämä, osuustoimintaliike ja monet muut ihmisten kohtaamiset poliittisen toiminnan ulkopuolelta, joissa myös muodostuu erilaisia sosiaalisia verkostoja. Heikki Rantatupa kirjoittaa lisäksi, että politiikan ja uskonnon välistä suhdetta ei voi unohtaa, ja mainitsee erityisesti lestadiolaisuuden. Lestadiolaiset kannattavat porvarillisia puolueita, koska sosialismi koetaan uskonnonvastaiseksi.⁴⁴ Merikarvialla porvaripuolueiden kannatus voi perustua myös tähän näkökohtaan, sillä Merikarvialla on ollut voimakas lestadiolaisperinne.

Työkalupakkiin mahtuu kyllä vielä. Sitä löytyy kirjastosta erilaisten painettujen aineistojen hyllyistä sekä digitoituista aineistoista. Kuntahistorian tutkijan pakkiin sopii aineistoa internetistä, jossa on runsaasti käyttökelpoista aineistoa. Tällaisia ovat esimerkiksi Tilastokeskuksen sivut, kuntien ja kaupunkien omat sivut sekä oikeusministeriön oikeudellisen aineiston julkinen ja maksuton internet-palvelu Finlex.

Kuntahistorian tutkija voi käyttää aikaansa myös käymällä läpi aineistoa maakunta-arkistossa, lähikaupunkien ja kuntien arkistoissa, Kansallisarkistossa ja erilaisten poliittisten järjestöjen arkistoissa. Mahdollisuudet ovat vaikka mihin, joten rajaaminen ja siinä tiukasti pitäytyminen ovat tutkijan hyviä ominaisuuksia.

Kunnan merkittävimmät päätökset löytyvät usein myös lehdistä, joten esimerkiksi Satakunnan Kansan, Merikarvia-lehden, Merikarvian Kunnallislehden, Uusi Aika -lehden, Lallin ja Satakunnan Työn arkistot voisi käydä läpi Merikarvia-aiheista tutkimusta tehdessä. Kuntatutkija voi selvittää, milloin kunnanvaltuuston kokouksia on nauhoitettu ja tutkia niitä lisää. Niitä voi löytää kunnan omasta arkistosta.

Verottajalta ei ole mahdollista saada verotulojen kehityksestä tilastoitua tietoa, sillä verohallinto ei kerää yksittäisen kunnan tietoja. Tilastokeskuksen tilastolliset vuosikirjat antavat monenlaista tietoa kiinnostuneille. Tilastokeskuksesta sain Merikarvian väkiluvut vuonna 1940 ja 1950–2014. Väestölaskennat Suo-

⁴⁴ Rantatupa 1996, s.81 ja s.88.

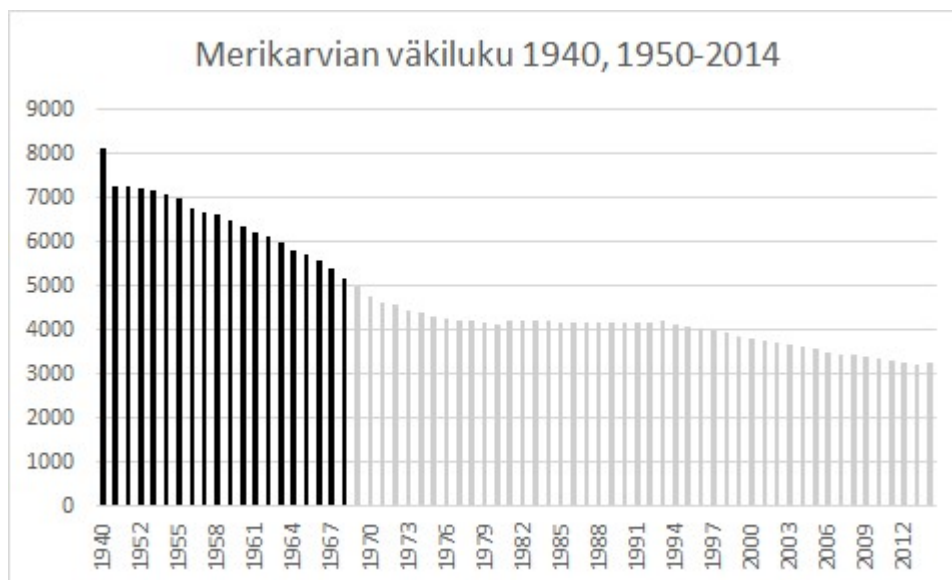
messa tehtiin vuosina 1940 ja 1950, vuosittain ei tuona aikana tuotettu tilastoja ollenkaan.

Numeroista kiinnostunut voi laatia taulukoita esimerkiksi valtionosuusjärjestelmästä, verojen suuruudesta ja niiden vaikutuksista kuntatalouteen. Lisäksi kunnan tulo- ja menoarviot, erilaiset budjetit ynnä muut tilastot antavat paljon tietoa. Itse en ole matemaattisesti suuntautunut, joten siksi työstäni edellä mainitut luvut puuttuvat.

Haastatteleamalla aikalaisia kuntatutkija saa hedelmällistä tietoa. Tällöin suositelen, että tutkija on rajannut aiheensa paljon tarkemmin kuin minä. Rajaus vain yhteen aiheeseen helpottaa siitä tehtävien kysymysten laadintaa, haastattelun tekoa ja kirjoittamisprosessia.

Kuntahistorioitsija voi löytää tietoa jopa keskustelupalstoilta, mutta tutkijana pitää erilaisista lähteistä erottaa luotettava ja totuudenmukainen aineisto, jossa toteutuvat myös kaikki tutkimuksen teon periaatteet. Jos tarkoituksena on kirjoittaa fiktiota faktan sijasta, voivat keskustelupalstat antaa paljon aineistoa tällaiseen tekstiin.

3. Jälleenrakennuksen aika ja suuret ikäluokat 1947–1968



Lähde: Tilastokeskus

Suomessa syntyi vuosina 1945–49 yli 100 000 lasta vuosittain. Tämä sama kehitys näkyi myös Merikarvialla. Väestöä ei laskettu vuosittain vielä tuolloin, joten siltä ajalta Merikarvialta tilastot ovat vuosilta 1940 ja 1950. Vuonna 1940 merikarvialaisia oli 8118 ja kymmenen vuotta myöhemmin melkein tuhat vähemmän

7265. Väkiluvun vähenemiseen vaikutti sotien ja suuren lapsikuolleisuuden lisäksi myös muuttoliike, ja tarkasteluajanjakson aikana maastamuutto oli suurta etenkin sen lopulla vuosina 1965–69.⁴⁵ Maassamuuttoa ajatellen Merikarvialta muutettiin lähinnä Poriin, ja siellä houkuttimena toimivat monet isot teollisuuslaitokset työnsaantimahdollisuuksineen.

Toinen maailmansota vaikutti merikarvialaisten elämään monin tavoin. Rintamalle jääneiden ja sieltä mahdollisesti vammautuneina palanneiden lisäksi myös evakoiden tulo kuntaan muutti yhteiskunnan rakennetta. Tämä ei koskenut pelkästään Merikarviaa vaan kansakunnan hyvinvoinnin rakentamiseen tarvittiin jokaista kansalaista.

Kesällä 1945 päätettiin kunnassa esittää Maanlunastus ja asukkaanottolautakunnalle toive, että siirtoväkeä otettaisiin kuntaan vähän, koska omien asukkaiden maantarve oli suuri *”ja koitettaisiin näin ollen varata luovutettavia maita mahdollisimman paljon oman paikkakunnan maantarvitsijoille kuten rintamamiehille, sotaleskeille ja invalideille ja että siirtolaisten tilat otettaisiin sellaisista paikoista, missä paikkakuntalaisten maansaanti tarve on pienempi”*⁴⁶. Heti heinäkuussa kunnanvaltuuston kokouksessa päätettiin anoa kunnalliskodin maatilasta pika-asutustarkoituksiin otetut viljelysmaat takaisin kunnalle⁴⁷.

Kunnassa ei ollut kunnanjohtajaa vielä vuonna 1965, vaikka vuoden 1949 voimaan tulleen uuden kunnallislain⁴⁸ mukaan kunnanjohtajajärjestelmä oli laissa määrätty. Joulukuussa 1965 neljä Merikarvian valtuutettua jätti aloitteen kunnanjohtajan viran perustamisesta 1.9.1966 alkaen. Vilkkaan keskustelun päätteeksi suoritettiin äänestys, jossa vastakkain oli ehdotus palkkamenojen mukaan ottaminen talousarvioon ja toisen valtuutetun ehdotus, ettei palkkaa varten rahaa talousarvioon oteta. Äänestyksen jälkeen valtuuston päätökseksi tuli, ettei talousarvioon oteta määrärahaa kunnanjohtajan palkkaamiseksi.⁴⁹

⁴⁵ Tilastokeskus ja Tilastokeskus. Suuret ikäluokat eläkeiässä.

<http://www.stat.fi/artikkelit/2012/art_2012-03-12_001.html?s=0>.

⁴⁶ Pöytäkirja Merikarvian kunnan kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantoimistossa kesäkuun 30 p:nä 1945. 21§.

⁴⁷ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantoimistossa heinäkuun 21 päivänä 1945. 3§.

⁴⁸ Kunnat.net. Hallinto ja päätöksenteko. <<http://www.kunnat.net/fi/kunnat/toiminta/hallinto-ja-paatoksenteko/Sivut/default.aspx>>.

⁴⁹ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 18 päivänä joulukuuta 1965 alkaen klo 9.30. 169§.

Samassa kokouksessa käsiteltiin edelleen kunnanjohtajan viran perustamisasiaa, vaikkei määrärahaa palkkaan oltu hyväksytty. Myös tässä äänestettiin, ja ehdotukset puolesta ja vastaan saivat molemmat 10 ääntä, kolme valtuutettua pidättäytyi äänestämästä. Valtuuston puheenjohtajan ääni ratkaisi, ja valtuusto päätti, että kunnanjohtajan virkaa ei perusteta.⁵⁰ Kuitenkin heti seuraavassa valtuuston kokouksessa kuusi valtuutettua jätti kirjallisen aloitteen kunnanjohtajan viran perustamiseksi. Tämä jätettiin kunnanhallitukselle valmisteltavaksi.⁵¹

Elokuun valtuuston kokouksessa yksi valtuutetuista kysyi kunnanjohtaja-asian käsittelystä. Kunnanhallituksen puheenjohtaja kertoi, että asiaa tutkimaan oli valittu toimikunta.⁵²

Loppuvuonna 1966 kunnanjohtajan viran perustaminen oli taas esillä. Kunnanhallitus esitti, ettei virkaa vielä perustettaisi eikä palkkamäärärahaa varattaisi tulevan vuoden talousarvioon. Yksi valtuutetuista kuitenkin esitti, että virka perustettaisiin 1.10.1967, joten jälleen valtuusto äänesti. Tasaisen äänestyksen päätteeksi kunnanhallituksen ehdotus tuli valtuuston päätökseksi, eikä näin ollen kunnanjohtajan virkaa perustettu.⁵³ Kunnanjohtajan viran perustaminen tuli ajankohtaiseksi – kuntalain vastaisesti – vasta myöhemmin.

Yhtymäkohta Ulvilaan

Arkistomateriaalista vuodelta 1948 löytyi mielenkiintoinen tieto, kun tällainen pieni yksityiskohta kiinnitti huomioni: *”Luettiin Ulvilan kunnanvaltuuston pöytäkirjan ote [...], että m.m. Sälttöön niminen luoto siirrettäisiin kuuluvaksi Merikarvian kunnan alueeseen.”*⁵⁴ Vasta vuonna 1957 asialle tehtiin jotain. Maanmittaushallitus oli esittänyt, että Sältön saarella sijaitsevat tilat siirrettäisiin Ulvilan kunnasta Merikarvian kuntaan. Ulvilan kunnalle kuuluvaa omaisuutta saarella ei ollut ja henkikirjan mukaan siellä asui 7 asukasta.⁵⁵ Uteliaisuutta herättävä yhtymäkoh-

⁵⁰ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 18 päivänä joulukuuta 1965 alkaen klo 9.30. 173§.

⁵¹ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa lauantaina 8 päivänä tammikuuta 1966 alkaen klo 10.00. 19§.

⁵² Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa perjantaina 5. päivänä elokuuta 1966, alkaen klo 18.00. 120§.

⁵³ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa lauantaina 17. päivänä joulukuuta 1966 alkaen klo 10.00. 184§.

⁵⁴ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantoimistossa kesäkuun 16 p:nä 1948. 3§.

⁵⁵ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 8 päivänä syyskuuta 1954. 151§.

ta Ulvilan ja Merikarvian välillä, joka voi olla perua ajalta, jolloin Merikarvia oli osa Ulvilaa. TEE-tutkimuksen mukaan Merikarvia erotettiin Ulvilasta vuonna 1639, ja myös Siikainen oli tuolloin vielä Merikarvian osana. Siikaisten seurakunnasta tuli itsenäinen vuonna 1861⁵⁶.

Kulttuuripaloja

Merikarvialle lähetettiin vuonna 1960 Satakunnan Kulttuurirahastosta kirjelmä, jossa tiedusteltiin kunnan liittymistä perustajajäseneksi ja lahjoituksen tekemistä rahastolle. Kunnanhallituksen esityksestä Kulttuurirahastolle lahjoitettiin valtuuston käyttövaroista 10 000 markkaa (noin 230 euroa⁵⁷) sekä liitettiin perustajajäseneksi.⁵⁸

Satakunnan Maakuntaliitto teki vuonna 1962 aloitteen matkailufilmin laatimisesta Satakunnan kunnista. Sen kesto-aika oli 9 minuuttia. Kunnanhallituksen esitystä myötäillen valtuusto päätti osallistua matkailufilmiin ja sen kustannuksiin kunnan osalta, mikäli filmiin tulee merikarvialaisia näkymiä.⁵⁹ Valitettavasti en löytänyt tästä filmistä lisätietoja.

Vuonna 1967 Hankoon pystytettiin siirtolaisten muistomerkki⁶⁰, johon tuli niiden kuntien nimet, joissa siirtolaisiksi lähteneiden määrä ylitti 10 % kunnan vuoden 1910 väkiluvusta. Merikarvian kunnasta lähti Amerikkaan siirtolaisiksi yli 1700 henkilöä vuosien 1893–1930 välillä (vuosien 1866–1930 välillä Suomesta lähti Amerikkaan 390 000 suomalaista⁶¹). Kunnanvaltuusto kunnanhallituksen ehdotuksesta päätti osallistua muistomerkin pystyttämiseen.⁶²

3.1. Poliittiset voimasuhteet

Kuntalain mukaan kunnan asukasluku vaikuttaa vaaleilla valittavien valtuutettujen lukumäärään. Kuntalaki on muuttunut tutkielmani tarkasteluajanjaksona,

⁵⁵ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 17 päivänä lokakuuta 1957. 182§.

⁵⁶ TEE-tutkimus. 1961 Merikarvia. A yleistietoa, s.7.

⁵⁷ Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuluttajahintaindeksi [verkkajulkaisu].

⁵⁸ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin Merikarvian kunnantalossa 16 päivänä toukokuuta 1960. 50§.

⁵⁹ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 26 päivänä huhtikuuta 1962 alkaen klo 10.00. 70§.

⁶⁰ Kotisi maailmalla. Suomi-Seura ry:n blogi. <<https://suomiseurary.wordpress.com/2014/03/11/hankokuvia-suomen-siirtolaisuushistoriasta/>>.

⁶¹ Pihkala 2001, s.342.

⁶² Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa perjantaina 13. päivänä toukokuuta 1966, alkaen klo 18.00.

mutta keskeinen sisältö on pysynyt samana.⁶³ Asukasluvun muutoksella on selitettävissä, miksi Merikarvialla valtuustopaikkoja oli vuonna 1947 19, 23 vuonna 1956 ja 21 vuonna 1956. Tilastokeskuksen verkkosivuilla ei ole kaikkien kunnallisvaalien tilastoja saatavilla⁶⁴. Kaikki tilastot olen tehnyt Tilastokeskuksen erilaisia tilastoja hyödyntäen.

Kaikissa tutkielmani eri puolueiden valtuustopaikkojen lukumäärää kuvaavissa diagrammeissa on valtuutettujen lukumäärän vaihtelun vuoksi laskettu prosenttiosuus puolueille. Kuvassa 1 vuoden 1947 ”muut” oli porvarillinen vaaliliitto, joka sai yli puolet valtuuston paikoista, 10. Kuvajasssa oleva SKDL on Suomen Kansan Demokraattinen liitto, joka muutti nimensä vuonna 1990 Vasemmistolliiksi⁶⁵.

Vuonna 1956 Keskustapuolue (aikaisemmin Maalaisliitto, 1964–1988 Keskustapuolue, vuodesta 1988 Suomen Keskusta⁶⁶) oli valtuustossa yhden paikan enemmistössä kahdeksalla valtuutetulla SKDL:n seitsemää paikkaa vastaan. Vuonna 1968 Keskustapuolueella oli edelleen enemmistö, nyt paikkoja oli seitsemän. SKDL oli saanut viisi paikkaa ja Suomen Sosialidemokraattinen puolue SDP, Kansallinen Kokoomus ja Suomen Maaseudun puolue SMP kukin kolme paikkaa.

Yleistäen sanottuna vasemmistopuolueet ovat korostaneet oikeudenmukaisuutta ja porvarilliset puolueet tehokkuutta ja taloudellisuutta, joten kuntapolitiikan voimasuhteissa tapahtuu jatkuvasti valintaa. Tämän näkökulman kautta voi lähestyä kunnan toimintaa⁶⁷. Puolueiden valtasuhteita tarkastellessa tämä voi olla yksi kannatusta ja sen muutoksia selittävä tekijä, ja se voi selittää työni tarkasteluajanjakson aikana tapahtuneita muutoksia. Mielestäni tällainen lähestymistapa tulisi parhaiten esille haastattelututkimuksessa.

⁶³ Kuntalaki. 410/2015. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150410>>.

⁶⁴ Tilastokeskus. Kunnallisvaalit.

<<https://www.doria.fi/handle/10024/88401/browse?type=dateaccessioned>> ja Suomen virallinen tilasto (SVT): Kunnallisvaalit [verkkajulkaisu].

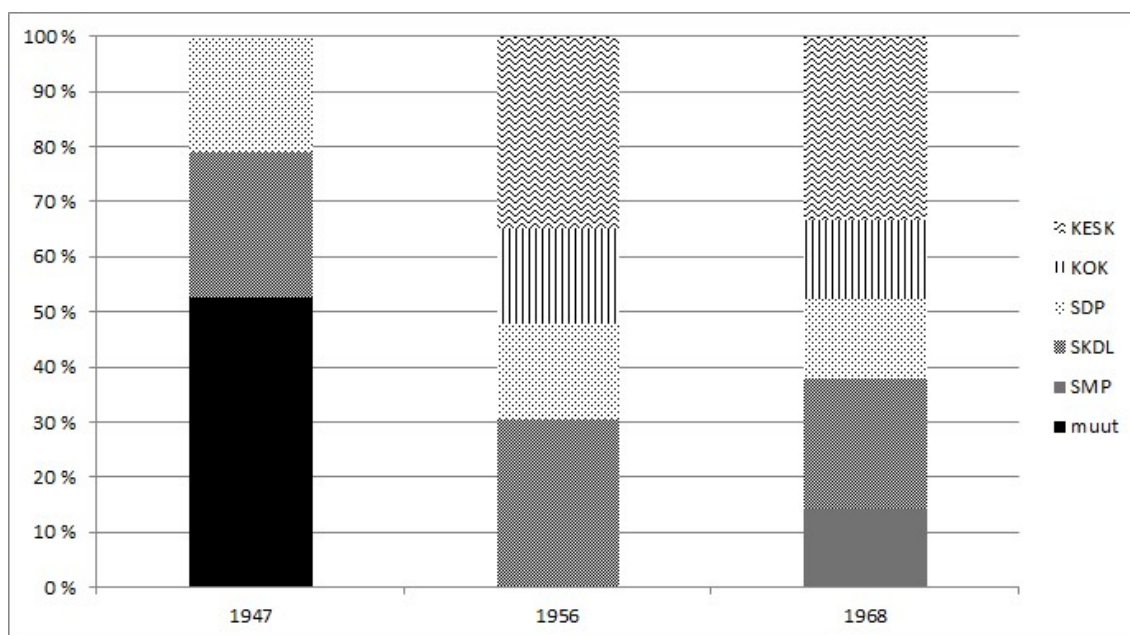
⁶⁵ Kansan Uutiset. SKDL:n historiankirjoitus käynnistynyt.

<<http://www.kansanuutiset.fi/artikkeli/2539232-skdln-historiankirjoitus-kaynnistynyt>>.

⁶⁶ Keskusta. Historia. <<http://www.keskusta.fi/Suomeksi/Keskusta/Historia>>.

⁶⁷ Hannu Soikkanen jatkaa aihetta kirjoittamalla muun muassa alueellisesta eriarvoistumisesta ja sen mahdollisesta lisäarvosta (tai heikkenemisestä) kuntalaiselle. Kuntalaiselle pelkästään kaunis luonto ei välttämättä ole riittävä korvaus palvelujen heikentymisestä tai loppumisesta. Soikkanen 1996, s.74.

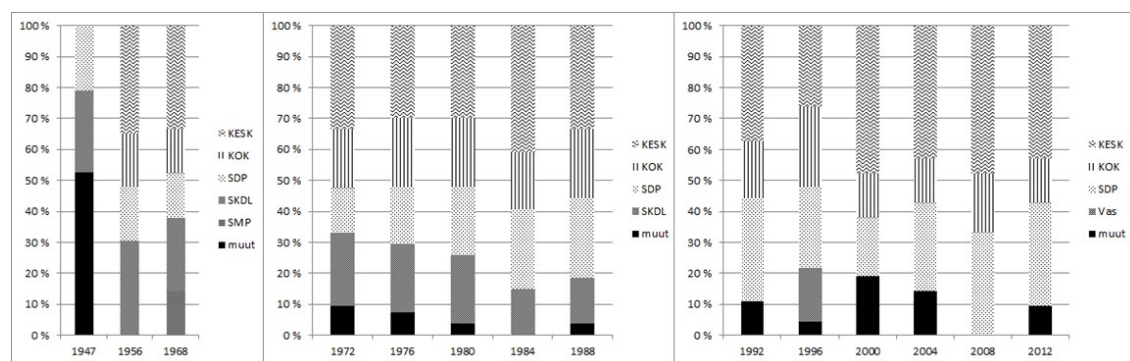
Kuva 1



Lähde: Tilastokeskus

Kuvassa 2 tutkielmani poliittisia voimasuhteita kuvaavat diagrammit ovat samassa kuvassa. Siitä voi nopeasti havaita, että kovin suuria muutoksia ei Merikarvian kunnanvaltuuston kokoonpanojen voimasuhteissa vuosikymmenien aikana ole tapahtunut. Diagrammit ovat isompina nähtävillä sivulla 39 (vuodet 1972–1988) ja sivulla 60 (1972–2012).

Kuva 2



Lähde: Tilastokeskus

Merikarvian kunnan pöytäkirjat ovat tasaista luettavaa, joista keskustelut puuttuvat. Keskustelupöytäkirjoista voisi löytää poliittiset kiistat, keskustelun kiivauden ja muut hallitus- ja valtuustotyöskentelyä värittävät osatekijät. Merikarvian kunta on pieni kunta, ja kaikkien tuntiessa toisensa ovat tunteenpurkaukset jääneet pois myös luottamushenkilöiden välisistä keskusteluista.

Pöytäkirjoissa on vain harvoin luettavissa sanat ”vilkas keskustelu”, joten lukija voi saada käsityksen, että yhteistyö eri henkilöiden ja puolueiden välillä on sujunut ilman hankaluuksia. Muutamissa pöytäkirjojen kohdissa on luettavissa erimielisyyksistä, tai ainakin niistä on sellainen tulkinta tehtävissä.

Teollistaminen

Kunnanhallitus esitti ja valtuusto päätti vuonna 1957, että Maaseudun Teollistamistoimistosta pyydetään ”*asiaa ymmärtävä henkilö suorittamaan tutkimusta teollisuuden sijoittamismahdollisuuksista Merikarvialle.*”⁶⁸ Tämän johdosta Merikarvialla tehtiin TEE-tutkimus, Teollisten Edellytysten Edistämistutkimus vuonna 1961.

Yritykset itse ottivat yhteyttä Merikarvialle tiedustellakseen sijoittumismahdollisuuksiaan. Esimerkiksi heinäkuussa 1962 Mekes Oy tiedusteli kunnan haluutta alkuunpääsyn tukemiseen. Kunnanhallituksen esityksen mukaisesti valtuusto päätti tarjota tonttia ja muutoinkin avustaa teollisuuslaitoksen perustamista kuntaan. Yritys sai myös helposti ammattitaitoista työväkeä, jotka olivat valmistuneet metallitöiden linjalta Pohjois-Satakunnan ammattikoulusta. Merikarvialla oli lisäksi pajoja ja sorveja, joissa voisi suorittaa erilaisia alihankintatöitä.⁶⁹ Mekes Oy⁷⁰ oli konepaja-alan yritys, jonka Merikarvialle tulosta ei ole enempää tietoa.

Kaivosteollisuuden käynnistäminen kunnassa oli jonkinlaisena tavoitteena 60-luvun lopulla, sillä kunta osallistui malminetsintäkilpailuun. Kunnanhallitus oli esittänyt, että kaivostoimintaan johtavasta malmilöydöstä maksettaisiin 10 000 markan palkkio. Tämä hyväksyttiin valtuustossa yksimielisesti.⁷¹

3.2. Kuntaliitokset ja seutukuntasuuntautuminen

Kuntajaot ovat perustuneet seurakuntien rajoihin, ja esimerkiksi Varsinais-Suomessa oli paljon pieniä kuntia verrattuna Pohjois-Suomen suuripinta-alaisiin kuntiin. Vuosien 1966–2013 Suomessa tehtiin 156 kuntaliitosta: 1966 kuntia oli

⁶⁸ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 25 päivänä huhtikuuta 1957 alkaen klo 10. 102§.

⁶⁹ Pöytäkirja Merikarvian kunnanhallituksen kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 18 päivänä elokuuta 1962 klo 10. 95§.

⁷⁰ Wikipedia. Mekes. <<https://fi.wikipedia.org/wiki/Mekes>>.

⁷¹ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 28 päivänä kesäkuuta 1968 alkaen klo 18.00. 67§.

vielä 545, mutta 2013 enää 320. Eniten tarkastelujakson aikana liitoksia tehtiin 1967–1977 (63) sekä 2005–2013 (80).⁷²

Moni ajattelee kuntaliitosten olevan uusi ilmiö, mutta Maalaiskuntien Liitto pyysi jo vuonna 1965 kunnilta lausuntoa pienkuntakomitean ehdotuksesta kuntien yhdistämisestä. Kunnanvaltuusto päätti kunnanhallituksen esityksestä ilmoittaa, että nykyinen kunnallinen jaotus on tarkoituksenmukainen eikä yhdistäminen parantaisi mitään.⁷³

Kaksi vuotta tämän jälkeen valtuusto antoi jälleen lausunnon, tällä kertaa lääninhallitukselle kuntasuunnittelua varten. Kunnanhallituksen esityksestä valtuusto yksimielisesti esitti, että *”Merikarvian kunta on sitä mieltä, että sillä on edellytyksiä toimia itsenäisenä kuntana, koska sen väkiluku ei vuoteen 1980 mennessä laske alle 4000 asukkaan (TEE-tutkimuksessa vuodelta 1961 lukee, että kunnan väkiluku pienenee 3974 henkeen⁷⁴. Väkiluku nousi vuosina 1981–1983, ja 1.1.1983 kunnassa oli asukkaita 4215⁷⁵ ja 1.1.1985 4209 asukasta⁷⁶.) Kunnassa on elinvoimainen kuntakeskus kirkonkylän taajamassa, jota kunta jatkuvasti on kehittänyt palvelukykyisemmäksi. Taajaman vaikutusalueeseen kuuluvat Merikarvian ja Siikaisten kunnat. [...] Palveluedellytysten parantamiseksi on Merikarvian taajamaan rakennettu mm. vesihuoltoverkosto, asuntovuokratalo, laadittu suunnitelma pääkadun jalkakäytävien rakentamiseksi sekä kaava-alueen teiden parantamiseksi. Virkistys- ja lomaviettoalue on rakennettu. Rakennuskaavassa on järjestetty asunto- ja teollisuustontteja sekä huolehdittu satama- ja liikennejärjestelyistä. Satama luo edellytykset puunjalostusteollisuuden sijoittumiselle kuntaamme. Näiden toimenpiteiden johdosta uskotaan kunnan asukasluvun vähenemisen hidastuvan ja pysähtyvän aikaisemmin kuin ennusteiden mukaan on laskettu.”⁷⁷*

Lausunnossa todettiin kunnan vastustavan pakkoliitoksia, mutta esitti, että kuntien yhteistoimintaa tuli kehittää. Merikarvian kunta myös esitti, että mikäli asukasluku laskisi tai tehokasta yhteistoimintaa ei syntyisi, tulisi kysymykseen Sii-

⁷² Kunnat.net. Kaksi suurta kuntaliitosaaltoa.

<<http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/kuntaliitokset/aiemmatkuntaliitokset/Sivut/default.aspx>>.

⁷³ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 28 päivänä heinäkuuta 1965 alkaen klo 18.00. 119§.

⁷⁴ TEE-tutkimus. 1961 Merikarvia. A Yleistietoa, s.31.

⁷⁵ Merikarvian kuntasuunnitelma. Toteuttamisosa 1984-1988, s.2.

⁷⁶ Merikarvian kuntasuunnitelma vuosille 1986-1990, s.2.

⁷⁷ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 9 päivänä loka-kuuta 1967 alkaen klo 18.00. 138§.

kaisten kunnan liittäminen Merikarvian kuntaan. Vuonna 1967 tehdyn arvion mukaan vuonna 1980 näiden kuntien yhteenlaskettu asukasmäärä olisi noin 6700 asukasta, jolloin tehokkaan kunnallishallinnon järjestäminen olisi mahdollista.⁷⁸

Kokemäenjokilaakson Seutukaavaliitto oli valtuuston lausunnon mukaan yhtenä vaihtoehtona esittänyt suurkunnan muodostamista. Merikarvian kunta ei pitänyt tällaista varteenotettavana vaihtoehtona, sillä Siikainen ja Merikarvia ovat laajoja ja harvaan asuttuja, eikä näin ollen olisi pystytty järjestämään kuntalaisille tehokkaita palveluita. Tämä osaltaan olisi vaikuttanut alueelta poismuuttoon.⁷⁹

Jos toimintaedellytykset vaatisivat laajempaa yhteistoimintaa, Merikarvian kunta ehdotti suunnaksi Poria ja sen kuntaliittymiä hyvien liikenneyhteyksien sekä taloudellisen ja muun kanssakäymisen vuoksi. Kankaanpään ja Merikarvian välinen tieyhteys oli (ja on yhä) huono, eikä yhteistoimintaa ollut kuin yhteinen ammattikoulu⁸⁰ (kts. sivu 26).

Satakunnan runkokaava 2000

Satakunnan seutukaavaliitto laati Satakunnan ensimmäisen runkokaavan 1960-luvun lopulla. Runkokaavan laatiminen oli uusien toimintatapojen kokeilua sekä yhteistyömuotojen harjoittelua. Satakunnan runkokaava 2000 oli ensimmäinen työvaihe Satakunnan seutukaavan laadinnassa. Runkokaavassa esitettiin erilaisia tavoitteita muun muassa palveluverkon ja alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittymisestä. Osa tavoitteista on toteutunut, osa on toteutumatta. Esimerkiksi eräs tavoite oli Pori-Harjavalta-moottoritien valmistuminen 80-lukuun mennessä.⁸¹

Seutukaavaliiton edustajat pitivät Runkokaava 2000-esittelyn valtuutetuille maaliskuussa vuonna 1970. Valtuusto syyskuussa totesi kunnanhallituksen esityksen mukaisesti, että runkokaava on pohja seutukaavan laatimiselle. Valtuusto päätti esittää Seutukaavaliiton liittovaltuustolle, että sen tulee ottaa huomioon

⁷⁸ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 9 päivänä lokakuuta 1967 alkaen klo 18.00. 138§.

⁷⁹ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 9 päivänä lokakuuta 1967 alkaen klo 18.00. 138§.

⁸⁰ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 9 päivänä lokakuuta 1967 alkaen klo 18.00. 138§.

⁸¹ Satakuntaliitto. Satakunnan runkokaava 2000. <<http://www.satakuntaliitto.fi/node/1556>>.

seutukaavassa ja osasuunnitelmissa Merikarvia kuntakeskuksena vuonna 2000.⁸²

Esityksessä sanottiin lisäksi, että huomiota tulee kiinnittää liikenneyhteyksien parantamiseen Keski-Suomeen. Myös lukio ja muu nuorisoasteen koulutus tulee huomioida, ja käyttää hyväksi Merikarvian kunnassa olevia laitoksia ja rakennuksia.⁸³ Lukio mainittiin Merikarvian ainoana toisen asteen oppilaitoksena, joten sen rooli oli tärkeä: oppilasmäärän pitää turvata toiminta myös tulevaisuudessa⁸⁴.

3.3. Yhdyskuntarakentaminen ja suuret rakennushankkeet

Urheilukenttä

Merikarvia on aina ollut urheilullinen kunta. Kunnassa on toiminut useita erilaisia urheiluseuroja yleisurheilusta voimisteluun. Kuntalaiset voivat nauttia jääurheilusta jäähallissa, joka ei ole kovin tavanomainen samankokoisissa tai isommisakaan kunnissa. Se avasi ovensa loppukesällä 2013⁸⁵. Keväällä 1947 kunnanvaltuuston kokouksessa käsiteltiin urheilukentän maapohjan ostoa. Kaupan rahoitus sovittiin käsiteltäväksi seuraavassa kokouksessa.⁸⁶ Seuraavassa kokouksessa kaksi valtuutettua valtuutettiin päättämään kauppa, jonka jälkeen kauppakirja tuli alistaa vielä kunnanvaltuuston hyväksyttäväksi⁸⁷.

Merikarvian keskustan tuntumassa sijaitsee vuonna 2016 kaksi urheilukenttää, joissa voi urheilla monipuolisesti.

Tiestö

Merikarvialle ei ole milloinkaan rakennettu rautatietä, joten meren lisäksi maantiet ovat olleet aina tärkeitä yhteyksien vuoksi. Kunnanhallitus ehdotti valtuustolle keväällä 1962, että tehdään ”yleisistä teistä annetun lain ja asetuksen mukainen aloite tie- ja vesirakennushallitukselle Merikarvia-Kankaanpää-Parkano-Kihniö-Virrat-Haapamäki-Keuruu-Petäjävesi-Jyväskylä maantien rakentamises-

⁸² Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 23 päivänä syyskuuta 1970 alkaen klo 18.00. 71§.

⁸³ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 23 päivänä syyskuuta 1970 alkaen klo 18.00. 71§.

⁸⁴ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2013. 1.1. Toimivat palvelut.

⁸⁵ Yle.fi. Uutiset. Merikarvian jäähallissa luistellaan syksyllä. <<http://yle.fi/uutiset/3-6646642>>.

⁸⁶ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantoimistossa toukokuun 9 p:nä 1947. 2§.

⁸⁷ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantoimistossa kesäkuun 12 p:nä 1947. 3§.

ta ja suunnitelman laatimisesta niiltä osin kuin mainitusta tiestä ei vielä ole tien rakentamissuunnitelmaa tehty”. Tien rakentamista piti valtuuston mukaan kiirehtiä, koska yhteydet Keski-Suomesta piti saada sekä Mäntyluodon että Merikarvian satamiin.⁸⁸

Tie numero 23 Porin Noormarkusta Jyväskylään on vuonna 2016 hyvässä kunnossa. Lisäksi Merikarvialta pääsee Siikaisten kautta Kankaanpäähän, josta matka jatkuu 23-tietä pitkin.

Satama ja tullimiehet

Vuonna 1958 kunnanhallitus esitti, että kunta tekisi Tullihallitukselle esityksen Merikarvian satamaan tullimiesten palkkaamiseksi laivauskauden ajaksi, sillä tuolloin tehtiin laivojen tullaukset Porissa. Tämä viivästytti Merikarvialla sataman liikennettä. Lisäksi osa laivoista ei halunnut tulla Merikarvialle, koska tullitarkastukset aiheuttivat ylimääräisiä kustannuksia. Valtuusto päätti myös aloittaa tullisäännön muuttamisen, että Merikarvian satamaan perustettaisiin valtion tulliasema.⁸⁹ Tullihallitus antoi melkein 10 vuotta tämän jälkeen päätöksen 9/080/67, jonka mukaan Merikarvian satamassa voitiin tehdä laivojen tullitarkastukset⁹⁰.

Merikarvian kauppasatama perustettiin vuonna 1961, ja jo sitä ennen kunnalla oli pitkät perinteet merenkulussa⁹¹. Alusten koon kasvaessa väylän perusparantaminen tuli ajankohtaiseksi, ja väylän syventämiseksi valtuusto antoi kunnanhallitukselle oikeuden selvittää hankkeen kustannusarvio.⁹² TEE-tutkimuksen mukaan sataman kehittämisessä tuli olla tarkkana, jottei sataman toiminta perustuisi pelkästään raakapuun vientiin. Satamalle piti saada muutakin käyttöä, koska merikarvialaisten toimeentulo sekä useat teollisuuden muodot olivat riippuvaisia merenkulusta ja kalastuksesta.⁹³

⁸⁸ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 14 päivänä kesäkuuta 1962, alkaen klo 10.00. 75§.

⁸⁹ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 8 päivänä loka-kuuta 1958 klo 10. 125§.

⁹⁰ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 8 päivänä touko-kuuta 1967 alkaen klo 18.00. 62§.

⁹¹ Merikarvian kuntasuunnitelma. Toteuttamisosa 1982-1986, s.35.

⁹² Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 8 päivänä loka-kuuta 1958 klo 10. 131§.

⁹³ TEE-tutkimus 1961 Merikarvia. A Yleistietoa, s.19-20.

Keväällä 1962 kunnanhallitus oli esittänyt valtuustolle, että se hyväksyisi Maa-seudun Keskusrakennustoimiston laatimat satamasuunnitelmat ja Krakannokkaan rakennettavan laiturin piirustukset. Kokouksen pöytäkirjan mukaan asiasta käytiin vilkas keskustelu. Yksi valtuutetuista ilmoitti olevansa ehdotusta vastaan, ja lopuksi päätöstä vastaan yksi valtuutettu ilmoitti jättävän eriävän mielipiteensä. Valtuuston päätökseksi tuli, että suunnitelmat ja piirustukset hyväksytään.⁹⁴

Laituria varten valtuusto päätti kunnanhallituksen ehdotuksesta ottaa Kansaneläkelaitokselta 15 miljoonaa markkaa (noin 329 000 euroa⁹⁵) lainaa. 60 metriä pitkän laiturin rakentamiskustannukset arvioitiin reiluksi 19 miljoonaksi markaksi. Valtuuston pöytäkirjan mukaan kunnan osuus rahoituksesta kirjattiin joko lisätalousarvioon tai vuoden 1963 talousarvioon. Työ suunniteltiin tehtäväksi työllisyystyönä ja se aloitettaisiin, kun työllisyystilanne niin vaatisi.⁹⁶

3.4. Sosiaali-, terveys- ja koulutus päätökset

Varatyöt

Pöytäkirjojen mukaan vaikuttaa siltä, että varatyöt olivat lähinnä rakentamiseen liittyviä ja näin ollen miehiä koskevia, mutta ne olivat keskeinen sosiaalipoliittinen auttamismuoto. Työttömyyskausia varten kunta teki varatyösuunnitelmia⁹⁷. Töitä ei luultavasti riittänyt kaikille, mutta osalle varatyöt olivat kaivattu lisäansio.

Vuonna 1953 kunnanhallitus oli hankkinut rakennettavan laiturin piirustukset sekä kustannusarvion. Laituri oli tarkoitus rakentaa kunnanhallituksen ehdotuksesta varatyönä yksi arkku kerrallaan Ylikylän jakokunnalta vuokratulle alueelle. Keskustelua käytiin ja ehdotettiin, että piirustuksia ei hyväksytä ennen kuin laivaväylä on syvennetty ja mahdollisesti halvempi lastausalue laiturin paikaksi on hankittu. Nämä varatoina tehtävät työt peruttiin.⁹⁸

Kunnanhallitus esitti työttömyyskaudelle 1954–55 seuraavanlaisia varatöitä: Lammelan kunnantien ja Strikan tien peruskorjaustyöt, satama-alueen kunnos-

⁹⁴ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 26 päivänä huhtikuuta 1962 alkaen klo 10.00. 61§.

⁹⁵ Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuluttajahintaindeksi [verkkajulkaisu].

⁹⁶ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 14 päivänä kesäkuuta 1962, alkaen klo 10.00. 76§.

⁹⁷ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 22 päivänä elokuuta 1954. 133§.

⁹⁸ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 8 päivänä syyskuuta 1954. 151§.

tustyöt ja laiturin rakentaminen sekä raivaustyö yhdellä niityllä.⁹⁹ Työllisyyskaudelle 1958–59 hyväksyttiin seuraavanlaisia työttömyysohjelman mukaisia töitä: vesijohtotöitä, laiturin rakennustöitä, sataman varasto- sekä konttorirakennustyö, metsän ojitustöitä, torin tasoitus, metsien parannustöitä, palokaivotyö Riispyyseen sekä teiden peruskorjaustöitä.¹⁰⁰

Tammikuun ensimmäisessä kunnanvaltuuston kokouksessa vuonna 1959 valtuuston puheenjohtaja totesi kunnan työttömyystilanteen olevan vaikea eikä tilanteen parantumista ole näkyvissä. Talousarvio oli alkavalle vuodelle hyvin kireä, ja kunnan eri toimijoiden yhteistyö oli entistäkin tärkeämmässä asemassa, jotta talousarvio voitiin toteuttaa.¹⁰¹ Työttömyystöitä työllisyysvuodeksi 1959–1960 kunnanhallituksen esityksestä hyväksyttiin muun muassa kunnan laiturin rakennustyöt, kunnan teiden korjaustöitä ja metsien hoitotöitä.¹⁰²

Koulutus

Koulupiiri- ja koulujen lakkauttamiset ovat heränneet keskustelua sekä huolta ja murhetta aina, pienten kyläkoulujen lakkauttamiset eivät ole 2000-luvun uusi ilmiö. Elokuussa vuonna 1946 koululautakunnan tehtäväksi annettiin kiireellisesti tehdä oppilassiirrot Alakylän, Sataman ja Ylikylän koulujen kesken koulupiirijakojen muutosten vuoksi. Koulupiiri- ja koulujen muutoksen myötä Sataman koululle tuli mielenkiintoisen nimen omaava virka, lisä-alakoulunopettajan-virka.¹⁰³

Ahlströmin kansakoulun taustalla vaikutti kannatussäätiö, joka vuonna 1947 ilmoitti, että säätiö lakkaa toimimasta ja koko koulun omaisuus luovutetaan kunnan omistukseen ja hallintaan sillä edellytyksellä, että koulun nimeksi jää A. Ahlströmin kansakoulu.¹⁰⁴

Pöytäkirjoista löytyy muutamia mielenkiintoisia kirjoituksia koulunkäyntiin liittyen: ”*siirtolainen Veera Naskalin anomus saada lapsensa koulun käymiseen*

⁹⁹ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 22 päivänä elokuuta 1954. 133§.

¹⁰⁰ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 18 päivänä syyskuuta 1958. 96§.

¹⁰¹ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 12 päivänä tammikuuta 1959. 1§.

¹⁰² Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 18 päivänä kesäkuuta 1959 klo 10.00 82§.

¹⁰³ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantoimistossa elokuun 29 p:nä 1946. 3§, 4§, 5§.

¹⁰⁴ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantoimistossa kesäkuun 12 p:nä 1947. 4§.

matkakorvausta, koska hänen lapsensa käy koulun Siipyyn kunnan supistetussa koulussa hylättiin, koska ei saatu selvyyttä siihen, josko Naskali on edes Merikarvian kuntalainenkaan.”¹⁰⁵

Merikarvian Yhteiskoulu toimi osakeyhtiöpohjalla ainakin vuonna 1954, jolloin osakeyhtiö oli anonut 25 miljoonan markan (n.800 000€¹⁰⁶) suuruista lainan takaukselta kunnalta koulurakennuksen laajentamiseen. Kunnanhallitus oli ehdottanut takaukseen suostumista, mutta keskustelun aikana päätettiin takauksesta päättää vasta seuraavassa kokouksessa.¹⁰⁷ Seuraavassa valtuuston kokouksessa toukokuussa valtuusto päätti yksimielisesti lainan takauksesta koulurakennuksen laajentamiseksi. Ehdoksi asetettiin, että yhteiskoulun johtokunnan pitää välittömästi ryhtyä toimenpiteisiin, jotta koulusta tulisi yliopistoon johtava.¹⁰⁸ Seuraavana vuonna kunnanvaltuuston pöytäkirjan mukaan Ylikylän ja Ahlströmin koulujen heikko kunto edellytti niiden purkamista sen jälkeen, kun uusi koulurakennus opettajien rakennuksineen on valmistunut. Opettajien asuinrakennukseen tuli seitsemän asuntoa.¹⁰⁹

Samana vuonna 1954 Kankaanpään kunnanvaltuusto esitti Merikarvian kunnalle Pohjois-Satakunnan ammattikoulun perustamista. Kunnanhallitus oli esittänyt valtuustolle, ”*että periaatteessa päätettäisiin ammattikouluhankkeeseen yhtyä*”. Näin tapahtui, ja paikkaluvusta sovittiin päätettäväksi sen jälkeen, kun valtuusto lopullisesti tekee päätöksen. Merikarvian kunta myös lupasi luovuttaa tontin, mikäli koulu sijoitettaisiin kuntaan.¹¹⁰ Merikarvian kunnalla oli 1980-luvulla 12 oppilaspaikkaa Kankaanpään ammattikoulussa, lisäksi merikarvalaisia oppilaita oli myös Porissa olevissa kouluissa¹¹¹.

Opettajien palkkakustannukset olivat 50-luvulla kunnille kova rasite. Vuonna 1958 Maalaiskuntien Liitolle tehtiin esitys kansakoululain muuttamiseksi niin,

¹⁰⁵ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantoimistossa heinäkuun 18 p:nä 1947. 9§.

¹⁰⁶ Tilastokeskus. <http://www.stat.fi/til/khi/2012/khi_2012_2013-01-15_tau_001.html>.

¹⁰⁷ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 12 päivänä huhtikuuta 1954. 89§.

¹⁰⁸ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 29 päivänä toukokuuta 1954. 105§ ja Merikarvian kunnan kunnalliskertomus vuodelta 1954, s. 7.

¹⁰⁹ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin Ylikylän koululla 23 päivänä heinäkuuta 1955, alkaen klo9.00. 112§.

¹¹⁰ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 29 päivänä toukokuuta 1954. 108§.

¹¹¹ Merikarvian kuntasuunnitelma. Toteuttamisosa 1982-1986, s.26.

että valtio kustantaisi opettajien palkat kokonaan.¹¹² 2000-luvulla opetusalan palkkausjärjestelmä on monimutkainen, eikä sitä ole tässä tarpeen selventää.

Kansakoululaki vuonna 1950-lopulla muutti koulunkäyntiä. Koululain pohjalta syntyivät kansalaiskoulut. Koulujen tavoitteiksi määriteltiin *”oppilaan persoonallisuuden kasvattaminen, oppilaanjohtaminen ammattiin ja kasvattaminen yleisten kansalaisvelvollisuuksien täyttäjäksi”*.¹¹³

Kansalaiskoulu tarkoitti samaa kuin jatkokoulu, ja se suoritettiin kansakoulun jälkeen siinä tapauksessa, että oppilas ei kansakoulun neljännen vuoden jälkeen jatkanut oppikouluun. Kansalaiskoulu painotti ammattiin tähtääviä kursseja. Näitä oppiaineita olivat muun muassa tyttöjen käsityöt, kirjanpito, konekirjoitus, kone- sähkö- ja moottorioppi.¹¹⁴

Kunnanhallitus esitti, että kurssimuotoisen kansalaiskoulun sijasta syyslukukauden 1960 alusta aloitettaisiin kansalaiskoulu 1-vuotisena sekä vuoden 1961 syyslukukauden alusta 2-vuotisena¹¹⁵. Syksyllä 1961 2-vuotiseksi aiottu kansalaiskoulu jäi toteutumatta, koska kunnanhallituksen mukaan talousarviossa ei ollut varoja 2-vuotiseen kansalaiskouluun. Valtuusto päätti, että talousarvion yhteydessä asia otetaan uuteen käsittelyyn, eikä kansalaiskoulua aloiteta vielä 2-vuotisena.¹¹⁶ Arkistoaineiston mukaan vuonna 1963 kansalaiskoulu kuitenkin toimi kaksivuotisena Ylikylä-Ahlströmin koulutalossa. Kansalaiskoulua varten sinne oli rakennettu tarvittavat tilat.¹¹⁷

Kahdeksan valtuutettua jätti vuonna 1966 aloitteen valtuustolle kunnallisen keskikoulun perustamisesta. Asia annettiin kunnanhallituksen tutkittavaksi.¹¹⁸ Kaksi vuotta myöhemmin, vuonna 1968, uusi peruskoululaki yhdisti kansakoulun, kansalaiskoulun ja keskikoulun 9-vuotiseksi peruskouluksi, joka kohteli kaikkia oppilaita tasa-arvoisesti: nyt myös köyhien perheiden lapsilla oli yhtäläiset mah-

¹¹² Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 17 päivänä joulukuuta 1958 klo 10. 179§.

¹¹³ Kirjastovirma. Pohjoispohjalaista kulttuuriperintöä. Jatkokursseista kansalaiskouluun. <<http://www.kirjastovirma.fi/koulut/nivala/035>>.

¹¹⁴ Merikarvian kunnan kunnalliskertomus vuodelta 1963, s.14-15.

¹¹⁵ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 8 päivänä elokuuta 1960. 82-83§.

¹¹⁶ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 24 päivänä maaliskuuta 1961. 100§.

¹¹⁷ Merikarvian kunnan kunnalliskertomus vuodelta 1963, s.14.

¹¹⁸ Pöytäkirja Merikarvian kunnanhallituksen kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa maanantaina 25 päivänä huhtikuuta 1966 alkaen klo 17.00. 70§.

dollisuudet kouluttautua maksuttomuuden vuoksi.¹¹⁹ Merikarvialla 9-vuotiseen peruskoulujärjestelmään siirryttiin 1970-luvulla¹²⁰, tarkemmin syksyllä 1976¹²¹.

Satakunnan Keskussairaala

Merikarvian kunnassa ei vielä vuonna 1947 koettu tarpeelliseksi ottaa osaa Satakunnan Keskussairaalan perustamiseen, sillä kunnassa oli oma 12-paikkainen sairaala sekä muutamia paikkoja Porin yleisessä sairaalassa. Lisäksi kunnassa oli 24-paikkainen kulkutautisairaala sekä lisänä 24-paikkainen mielisairasosasto kunnalliskodin yhteydessä. Näiden ylläpito aiheutti kunnalle suuret menot vuosittain.¹²²

Vuonna 1965 oli perustettu Satakunnan keskussairaalan kuntainliitto, ja Porin Yleinen¹²³ sairaala siirtyi sen haltuun¹²⁴. Merikarvia oli vuoteen 1968 mennessä lunastanut 4 hoitopaikkaa Satakunnan keskussairaalassa¹²⁵.

Noormarkun sairaalan kuntainliitto

Noormarkun kunnanhallitus esitti 50-luvun lopulla Merikarvian kunnalle liittymistä Eva Ahlströmin sairaalan ylläpitämiseksi perustettavaan kuntainliittoon. Merikarvialaisia synnyttäjiä oli sairaalassa ollut koko ajan, ja kunnanhallituksen esityksen mukaisesti valtuusto päätti liittyä yhdellä osuudella kuntainliittoon sillä ehdolla, että sairaalassa ylläpidetään synnytysosasto.¹²⁶

Pöytäkirjan mukaan Noormarkun kunnanvaltuusto oli tehnyt kuntainliiton perustamisesta esityksen myös Ahlaisten, Kullaan, Lavian, Pomarkun ja Siikaisten kunnille.¹²⁷

¹¹⁹ Elävä arkisto. Kansalaiskoulu kasvatti suoraan ammattiin.

<<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2007/02/14/kansalaiskoulu-kasvatti-suoraan-ammattiin>>.

¹²⁰ Merikarvian lukio. Koulun historiaa.

<http://www.merikarvianlukio.fi/index.php?ftopen=koulun_historia>.

¹²¹ Merikarvian kunta kunnalliskertomus vuodelta 1976.

¹²² Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantoimistossa toukokuun 9 p:nä 1947. 3§.

¹²³ Poriin oli valmistunut 5.kaupunginosaan vuonna 1878 Hänen Keisarillinen Majesteettinsa Suomen Suuriruhtinaan päätöksellä yleinen sairaala. Porin yleinen sairaala ei kuitenkaan tarkoita samaa kuin kaupunginsairaala. Kaupunginsairaala rakennettiin Käppärään, ja sairaala valmistui vuonna 1895. Sepäpä 1995, s.20-27.

¹²⁴ Satakunnan sairaanhoitopiirin JHL 078. <<http://www.jhl078.fi/index.php/historiaa/nimen-historia>>.

¹²⁵ Merikarvian kunnan kunnalliskertomus vuodelta 1968, s.20.

¹²⁶ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 12 päivänä tammiukuuta 1959. 15§.

¹²⁷ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 24 päivänä lokuukuuta 1959. 118§.

Toukokuussa 1959 Ahlaisten, Noormarkun ja Pomarkun kuntien edustajat kokouksessaan päättivät Eva Ahlströmin sairaalan kuntainliiton perustamisesta sekä hoitopaikkojen luovuttamisesta uusille jäsenkunnille. Hoitopaikan perustamishinnaksi oli esitetty 400.000 markkaa (n.9600 euroa¹²⁸).

Marraskuussa pidetyssä kunnanvaltuuston kokouksessa kuntien edustajien kokous oli tehnyt suunnitelmat ja kustannusarvion Eva Ahlströmin sairaalan kuntainliiton perustamiseksi. Kunnanhallitus oli esittänyt valtuustolle, että kunta liittyisi kuntainliittoon kahden hoitopaikan osuudella ja näin kuntainliittoon päätettiin yhtyä yhden hoitopaikan sijasta kahdella.¹²⁹

Merikarvian paikallissairaalan perustaminen

Vuonna 1962 todettiin kunnansairaalan olevan rakenteiltaan puutteellinen. Se ei myöskään sairaansijatarpeiltaan täyttänyt lain vaatimuksia. Kunnanhallitus ehdotti valtuustolle, että kuntaan anottaisiin perustamislupa 30-paikkaista sairaalaa varten. Sairaalassa olisi yleinen osasto, eristysosasto sekä kroonisesti sairaiden osasto. Keskustelun päätteeksi tehtiin päätös tehdä esitys lääkintöhallitukselle paikallissairaalan saamiseksi Merikarvialle.¹³⁰

Vajaan kahden vuoden kuluttua, maaliskuussa 1964, kunnanhallituksen ehdotuksesta tehtiin Siikaisten kunnalle esitys liittyä yhteistoimintaan paikallissairaalaan perustamiseksi ja ylläpitämiseksi Merikarvialla. Samalla valtuusto päätti tehdä samanlaisen esityksen Siipyyn kunnalle Siipyyn kunnasta kotoisin olevien potilaiden osalta.¹³¹

Seuraavana vuonna kunta sai lääkintöhallitukselta kirjeen, jonka mukaan uuden sairaalan rakentaminen ei ole tarkoituksenmukaista. Kirjeessä ehdotettiin paikallissairaala-asian ratkaisemisesta kuntien yhteistoiminnan avulla¹³². Sopimusluonnokset laadittiin Siipyyn, Siikaisten ja Ahlaisten kuntien kera.¹³³ Vuonna 1968 kunnalliskertomuksen mukaan Merikarvian kunnansairaalan laajentamista

¹²⁸ Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuluttajahintaindeksi [verkkojulkaisu].

¹²⁹ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 19 päivänä marraskuuta 1959. 148§.

¹³⁰ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 24 päivänä syyskuuta 1962. 101§.

¹³¹ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 21 päivänä maaliskuuta 1964 alkaen klo 9.00. 43§.

¹³² Merikarvian kunnan kunnalliskertomus vuodelta 1966, s.19.

¹³³ Merikarvian kunnan kunnalliskertomus vuodelta 1967, s.18.

suunniteltiin, ja kunnalliskertomuksissa ei enää näy paikallissairaala-sanaa.¹³⁴ Sen sijaan kuntaan haluttiin saada sekä lääkäritalo että terveysasema, jotta kunta ei jäisi ilman näitä palveluita. Kunnanhallitus oli laatinut lääkintöhallitukselle anomuksen, jossa toivottiin hankkeelle perustamislupaa valtiolta.¹³⁵

Seuraavassa valtuuston kokouksessa keskustelun päätteeksi päätettiin ryhtyä vähintään kahta lääkäriä vaativan terveydenhoitoaseman rakentamiseksi kuntaan nykyisen sairaalan laajennetulle tontille. Kunnanhallitus ja valtuusto olivat samaa mieltä, että Merikarvialla tarvitaan terveydenhoitoasema riippumatta mihin tulevaisuuden kuntasuunnitelmissa päädytään. Kuntasuunnitelmista käytävissä keskusteluissa oli ollut pöytäkirjasta tehtävän tulkinnan mukaan esillä kaksi vaihtoehtoa: Noormarkun, Pomarkun, Ahlaisten, Siikaisten ja Merikarvian muodostama suurkunta tai Merikarvian ja Siikaisten yhdistäminen.¹³⁶

Samassa kokouksessa päätettiin kunnanlääkärin talon rakentamisesta, joka rakennettaisiin terveydenhoitoaseman yhteyteen. Valtuusto oli jo hyväksynyt nämä suunnitelmat.¹³⁷

Kansanterveydellinen yhteistoiminta

1970-luvulla lääkintöhallitus lähestyi kuntia, jotta nämä kiirehtisivät kansanterveydellistä yhteistoimintaa toisten kuntien kesken. Merikarvia oli käynyt yhteistyöstä neuvotteluja Siikaisten, Noormarkun ja Pomarkun kuntien kanssa. Valtuusto päätti kunnanhallituksen esityksestä aloittaa yhteistyön ja jatkaa neuvotteluja kyseisten kuntien kanssa kansanterveystyön tekemisestä.¹³⁸ Kansanterveyslain mukaan kunnan on huolehdittava kansanterveystyöstä, mutta lääkintöhallituksen suostumuksella voidaan toimintaa varten perustaa kuntainliitto tai naapurikunta voi hoitaa osan toiminnoista¹³⁹.

Toimintasuunnitelma kansanterveystyöstä hyväksyttiin joulukuussa 1972. Kuntainliitto aloitti toimintansa 1973, ja siinä olivat mukana Merikarvian kunnan li-

¹³⁴ Merikarvian kunnan kunnalliskertomus vuodelta 1967, s. 16.

¹³⁵ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 27 päivänä elokuuta 1968 alkaen klo 18.00. 88§.

¹³⁶ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa maanantaina 23 päivänä syyskuuta 1968 alkaen klo 18.00. 95§.

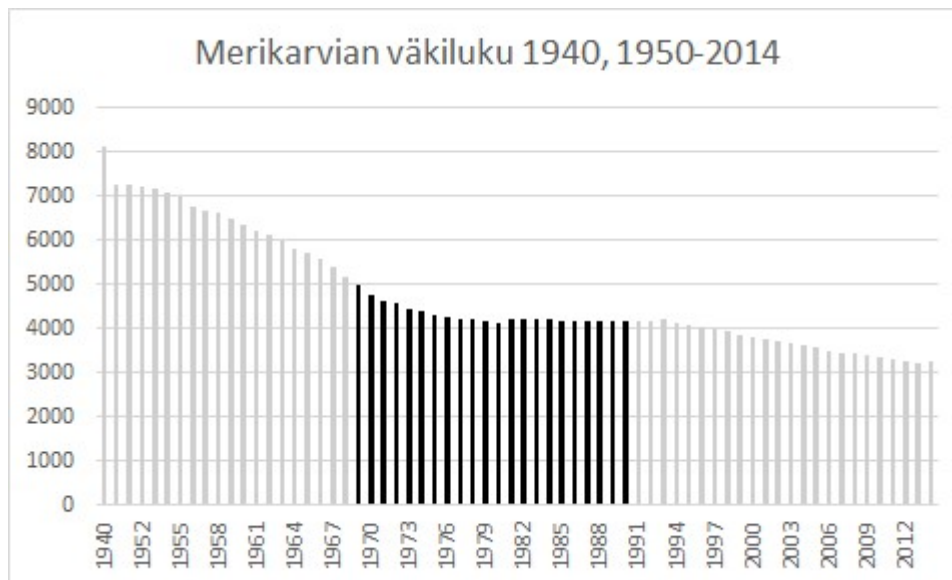
¹³⁷ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa maanantaina 23 päivänä syyskuuta 1968 alkaen klo 18.00. 96§.

¹³⁸ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 5 päivänä heinäkuuta 1972 alkaen klo 18.00 (päättyi klo 20.30). 58§.

¹³⁹ Kansanterveyslaki. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1972/19720066>>.

säksi Noormarkun, Pomarkun ja Siikaisten kunnat. Suunnitelmassa otettiin huomioon tulevaisuuden tavoitteet sekä toiminnan kehittäminen investointien ohella.¹⁴⁰

4. Hyvinvointivaltiota rakennetaan kunnissa 1969–1990



Lähde: Tilastokeskus

Merikarvian väkiluku on vähentynyt melko tasaisesti. 1980-luvun alussa Merikarvian väkiluku kääntyi hetkeksi nousuun. Vuonna 1969 Merikarvialla asui 4979 asukasta ja 1990 4187. Muuttotappiota selittänee luonnollinen poistuma, korkea työttömyys, muuttoliike Poriin sekä globalisaatio.

Hyvinvointivaltion kehitys käynnistyi agraarisessa Suomessa verrattain hitaasti 1960-luvulla jatkuen 1980-luvulle asti¹⁴¹. Merikarvian kunta on aina ollut erityinen pienyrittäjyyden valossa, sillä kunnalliskertomuksia lukiessa huomio kiinnitettiin pienteollisuustonttien luovuttamisesta yhden tai korkeintaan muutaman hengen yritysten tarpeisiin. Heikki Ylikangas mainitsee J. L. Runebergin tekemät havainnot 1820-luvulta, joiden mukaan yrittäjähenkiset asuivat rannikolla¹⁴². Mentaliteettieroilla ei ehkä ole selitettävissä sitä, miksi Merikarvialla on ollut runsaasti pienyrittäjyyttä, mutta nämä luonteiden mahdolliset eroavaisuudet voisivat olla toisenlaisen tutkimuksen kohteena.

¹⁴⁰ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 1 päivänä joulukuuta 1972 alkaen klo 18.00 (päättyi klo 19.35). 102§.

¹⁴¹ Hyvinvointivaltion kehityksestä suomalaisessa yhteiskunnassa kirjoittavat laajasti Anneli Anttonen ja Jorma Sipilä. Tutkielmassani käyn sosiaalipoliittisia muutoksia lähinnä pintapuolisesti, mutta teos Suomalaisista sosiaalipoliittisista on hyvä tutkimuskirjallisuuden osa yhteiskuntatieteissä tehtävään tutkimukseen.

¹⁴² Ylikangas 2010, s.121.

Jorma Ahvenainen artikkelissa Yritystoiminta paikkahistorian kannalta pohtii yrittämättömyyttä ja sitä, onko yrittäjyys perinne, mutta hän huomioi myös päätöksentekojärjestelmän harjoittaman yrityspolitiikan¹⁴³. Mainitut teollisuustonttien luovutukset olivat Merikarvialla yrittäjyyttä lisäävä tekijä. Uudet yritykset luovat työpaikkoja ja tuovat kuntaan verotuloja, joten uudet yritykset loivat positiivista yrittäjähenkisyyttä kuntaan.

Kankaanpään Kenkätehdas oli vuodenvaihteessa 1969–70 ilmoittanut sijoittavansa neulomon Merikarvialle, jos kunta järjestää valtion varoilla työllisyysammattikurssit työntekijöitä varten sekä rakentaa neulomoa varten tehdashallirakennuksen. Kenkätehdas sijoittaisi halliin vähintään 30 työntekijää. Kunnanvaltuusto päätti hyväksyä periaatteessa suunnitelmat, ja totesi, että työllisyysammattikurssit olisi saatava käyntiin mahdollisimman pian kuten myös hallin rakentaminen.¹⁴⁴ Kenkätehtaan tulosta kuntaan en löytänyt muita tietoja.

Kunnanvaltuusto oli hyväksynyt huhtikuussa 1971 kunnan ja Byxon Oy:n välisen esisopimuksen toiminnan aloittamiseksi. Yrityksen nimi muuttui myöhemmin Slaxon Oy:ksi, koska Ruotsissa toimi samalla nimellä eri yritys. Merikarvian kunta vuokrasi yritykselle teollisuushallin sekä osan laitteista kiinteistöön kuuluvina. Yritys toi osan laitteista paikalle itse. Sopimuksen mukaan toiminta alkaisi 1.7.1971, jolloin yritys otti välittömästi töihin 20 ammattitaitoista koneompelijaa. Samalla päätettiin irtisanoa Kankaanpään Kenkätehtaan kanssa teollisuushallin vuokraamisesta tehty sopimus.¹⁴⁵ Irtisanomisen syytä ei pöytäkirjassa mainittu.

Slaxon Oy:lle vuokrattu halli tuhoutui tulipalossa vuonna 1972, jolloin lähes 100 henkilöä jäi työttömäksi. Kunnanhallitus esitti kiireellisesti valtuustolle, että tilapäistilojen löydyttyä kunta ryhtyisi rakentamaan uutta teollisuushallia, myös siinä tapauksessa, ettei yritys enää jatka toimintaansa Merikarvialla. Valtuusto päätti rakentaa hallin mahdollisimman pian, mahdollisesti jo kuukauden kuluttua tästä kokouksesta.¹⁴⁶

¹⁴³ Ahvenainen 1996, s.62.

¹⁴⁴ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 26 päivänä tammikuuta 1970 alkaen klo 18.00. 18§.

¹⁴⁵ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa valtuuston istuntopöydässä maanantaina 28 päivänä kesäkuuta 1971 alkaen klo 18.00. 50§.

¹⁴⁶ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 5 päivänä heinäkuuta 1972 alkaen klo 18.00 (päättyi klo 20.30). 66§.

Oy W Rosenlew Ab ilmaisi kiinnostuksensa teollisuuslaitoksien perustamiseen Merikarvialle, ja kunnassa oli varattu useita teollisuuteen sopivia alueita tehdasta varten. Tehtaan edustajat valitsivat alueen Slaxon Oy:tä vastapäätä, ja kunnanhallitus ryhtyi toimenpiteisiin, jotta tontti saataisiin kunnan omistukseen.¹⁴⁷

Rosenlewin ja Merikarvian kunnan välillä oli käyty keskusteluja teollisen toiminnan, rayonkuitukangasteollisuuden, aloittamisesta jo noin vuoden ajan. Merikarvian kunta päätti neuvottelujen tuloksena rakentaa kaksi toimintaan sopivaa hallia, jotka Rosenlew aluksi vuokrasi kunnalta ja myöhemmin hankkisi omistukseensa. Tehdas työllistäisi ensimmäisessä vaiheessa 50 työntekijää, joista 2/3 olisi naisia, sekä toisessa vaiheessa 25 miestä. Rosenlew oli myös ilmaissut halunsa tukea työntekijöiden asuntojen rakentamista osakemerkinnän avulla. Tässä maaliskuisessa kokouksessa päätettiin rakentaa ensimmäinen halli ja vuokrata se Rosenlewille.¹⁴⁸

Teollistamislautakunta toimi Merikarvialla vuodesta 1965¹⁴⁹ aina vuoteen 1977 alkuun asti, jolloin se muutettiin elinkeinolautakunnaksi. Syy nimenmuutokselle oli, että lautakunta totesi muun muassa johtosäännön vanhentuneen ja tehtävien olevan jäsentymättömiä.¹⁵⁰ Uusi elinkeinolautakunnan johtosääntö tuli voimaan 1981, ja sen mukaan lautakunnan tulee seurata yleistä kehitystä, tehdä aloitteita ja selvityksiä sekä antaa elinkeinoelämän edellytyksiä parantavia lausuntoja. Yhteydenpito yrityksiin ja yhteisöihin kunnan, naapurikuntien ja valtion viranomaisten lisäksi kuuluivat lautakunnan tehtäviin. Lautakunnan tavoitteena oli turvata työpaikat, luoda uusia työpaikkoja ja monipuolistaa elinkeinorakennetta. Tehtäviin kuului myös matkailun edistämistehtävä.¹⁵¹

Kunta kävi neuvotteluja muutamien mahdollisesti kuntaan muuttavien yritysten kanssa vuonna 1979. Näissä neuvotteluissa ei saatu tulosta vaan yritykset jäivät tulematta. Elinkeinolautakunta halusi tietää, minkälaisia asioita keskusteluissa oli puhuttu. Neuvotteluissa kunta oli tarjonnut tuleville yrityksille kaiken mahdollisen tuen tonttimaasta rakennettaviin tiloihin ja ammattitaitoiseen työvoimaan, mutta siltikään neuvotteluissa ei edetty keskusteluja pidemmälle. Yritysten tuleminen kuntaan ei siis jäänyt toteutumatta kunnan vuoksi vaan syyt

¹⁴⁷ Kunnanvaltuuston kokous. 01.03.1974 kello 8.00-8.50 Keskuskoululla, kansalaiskoulun luokassa. 21§.

¹⁴⁸ Kunnanvaltuuston kokous. 01.03.1974 kello 8.00-8.50 Keskuskoululla, kansalaiskoulun luokassa. 22§.

¹⁴⁹ Kvalt 11/1-65 § 36 ja Merikarvian kuntasuunnitelma. Toteuttamisosa 1982-1986, s.13.

¹⁵⁰ Merikarvian kunta. Teollistamislautakunta 13.10.1976. Teolltk 13§.

¹⁵¹ Merikarvian kuntasuunnitelma. Toteuttamisosa 1982-1986, s.13-14.

olivat muualla: yksi yritys siirsi toimintaansa Pomarkkuun ilmeisesti Porin läheisyyden vuoksi ja toinen pysyi vanhalla paikkakunnallaan.¹⁵²

Merikarvian kunta sai kunnanhallituksen hakemuksen johdosta sisäasiainministeriöltä avustusta, joka oli tarkoitettu maatalousneuvojan palkka- ja matkakuluihin. Maatalousneuvojan tehtäviin kuului tilakohtainen neuvontapalvelu, jotta maaseudun hyvinvointi lisääntyisi ja viljeltyjen tilojen määrän vähentyminen hidastuisi.¹⁵³

Kunnanjohtaja

Tammikuussa 1969 kolme valtuutettua nosti esiin kunnanjohtajan viran perustamisen. He esittivät, että Merikarvian kunnanhallitus viipymättä ryhtyisi valmistelemaan kunnanjohtajan viran perustamista. Tämä valtuustoaloite jätettiin kunnanhallituksen valmisteltavaksi.¹⁵⁴

Seuraavassa valtuuston kokouksessa helmikuussa kunnanjohtajan viran perustaminen oli jälleen esillä. Yksi valtuutettu oli viran perustamista vastaan keskustelun päätteeksi, joten taas oli äänestyksen aika. Molemmat ehdotukset saivat ääniä, mutta kunnanhallituksen ehdotus kunnanjohtajan viran perustamisesta voitti, ja näin päätettiin Merikarvialle vihdoin perustaa kunnanjohtajan virka.¹⁵⁵

Kunnanjohtajan viran perustaminen aiheutti muutoksen kunnanhallituksen ohjesääntöön, joka hyväksyttiin ja päätettiin alistaa lääninhallituksen vahvistettavaksi. Siinä muun muassa mainitaan kunnanjohtajan toimivan kunnanhallituksen puheenjohtajana.¹⁵⁶

Merikarvian kunnan ensimmäiseen kunnanjohtajan vaaliin päästiin syyskuussa 1969. Kunnanhallitus oli ehdottanut valittavaksi Heinäveden kunnansihteeri Olavi Järvinen. Vaali toimitettiin kunnanvaltuuston kokouksessa suljetuin lipuin, ja tulosten laskemisen jälkeen Olavi Järvisestä tuli Merikarvian ensimmäinen kunnanjohtaja.¹⁵⁷ Valtuuston kokouksessa tammikuussa 1970 valtuuston pu-

¹⁵² Merikarvian kunta. Elinkeinlautakunta 7.11.1979, s.14. Elinkeinoltk 15§.

¹⁵³ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 21.9.1983, s.529. Khall 540§.

¹⁵⁴ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 13 päivänä tammikuuta 1969 alkaen klo 10.00. 55§.

¹⁵⁵ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin keskuskansakoulun juhlasalissa 24 päivänä helmikuuta 1969 alkaen klo 10.00. 62§.

¹⁵⁶ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin keskuskansakoulun juhlasalissa 24 päivänä helmikuuta 1969 alkaen klo 10.00. 63§.

¹⁵⁷ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 15 päivänä syyskuuta 1969 alkaen klo 15.00. 125§.

heenjohtaja toivotti kunnanjohtajan tervetulleeksi. Olavi Järvinen kiitti kunnanjohtajan vaalissa osoitetusta luottamuksesta sekä toivoi myös jatkossa yhteistyön jatkuvan kunnanhallituksen ja valtuuston kesken.¹⁵⁸

Kunnassa sijaitsevien kohteiden suojelutoimenpiteitä

Ouran saaristo ja sen kaavoittaminen ovat aika ajoin olleet asialistalla. Läänioikeus kumosi kunnanvaltuuston vuonna 1982 tekemän päätöksen, jossa valtuusto päätti, että Ouraan ei laadita osayleiskaavaa. Perusteluna oli päätöksen syntyminen virheellisessä järjestyksessä, mutta se nosti jälleen asian esille. Rakennuslupia Ouraan oli muutamia vireillä, ja kaavan puuttuessa tuli noudattaa seutukaavaa.¹⁵⁹

Kunnanhallitus päätti syksyllä 1983 esittää kunnanvaltuustolle, että Ouran saariston kaavoittamista ei aloiteta. Monet hallituksen ja valtuuston jäsenet olivat kaavoittamista vastaan, ja lisäksi seutukaavaliitto oli perunut osallistumisensa kustannuksiin. Kaavoitusasia meni valtuuston kokouksessa äänestykseen, mutta päätökseksi tuli, ettei kaavoitukseen ryhdytä.¹⁶⁰

Huhtikuussa 1984 satakuntalainen kansanedustaja Mikko Elo jätti eduskunnalle hyväksyttäväksi toiveen, että Suomen hallitus suojelisi Ouran saariston. Lisäksi Satakunnan seutukaavaliitto oli teettänyt selvityksen alueen maa- ja vesikasvillisuudesta sekä yleispiirteisen maisemaselvityksen.¹⁶¹

Ouraluodolla sijaitsi luotsiasema vuosina 1851–1968, jonka jälkeen Rajavartiolaitos oli käyttänyt sitä tukikohtanaan vuoteen 1999 asti.¹⁶² Vuonna 2000 kunta hankki omistukseensa Ouran saaristossa kuuluvan Ouraluodon, ja kunnan oli tarkoitus kaavoittaa koko saari matkailupalveluiden keskittämiseksi. Matkailupalveluiden kehittäminen vaati riittäviä alue- ja rakennusoikeusvarauksia, kuitenkin niin, että osa saaresta jätettäisiin luonnontilaan. Saareen muodostui valtuuston hyväksymällä asemakaavalla suojelualue, retkeily- ja ulkoilualue, vene-

¹⁵⁸ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 26 päivänä tammikuuta 1970 alkaen klo 18.00. 2§.

¹⁵⁹ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 5.9.1983, s.508. Kunnanvaltuusto 28.9.1983, s.64. Khall 528§.

¹⁶⁰ Merikarvian kunta. Kunnanvaltuusto 28.9.1983, s.66. Kvalt 47§.

¹⁶¹ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 5.9.1983, s.509. Kunnanvaltuusto 28.9.1983, s.65. Khall 528§.

¹⁶² Luotsiaseman piha (Ouraluoto, Merikarvia) <<http://www.selkameri.fi/kohteet/show/16>>.

satama sekä matkailua palvelevien rakennusten alue.¹⁶³ Ouraluoto kokonaisuudessaan kuuluu Natura 2000 –verkostoon¹⁶⁴.

Ouraluodon rakennukset ovat olleet hyvässä kunnossa kunnostuksen ja ylläpidon ansiosta, ja sieltä on voinut vuokrata tiloja kokous- ja majoituskäyttöön. Lisäksi saarella sijaitsee 2000-luvulla muun muassa sauna ja hiekkapohjainen uimaranta, telttapaikkoja, grillikota sekä venelaituri.¹⁶⁵

Ouran saaristo on osa vuonna 2011 perustettua Selkämeren kansallispuistoa¹⁶⁶, ja tämä on tuonut saaristolle lisää näkyvyyttä ja tunnettavuutta sekä helpottanut kunnan markkinointia. Kunta on jatkanut yhteistyötä Metsähallituksen kanssa tarkoituksenaan hyödyntää meri ja pitkät merenrannat.¹⁶⁷ Länsirannikon meriveden laadun heikkeneminen ja kalakantojen huononeminen olivat jo 1980-luvulla esillä Merikarvian kuntasuunnitelmassa. Kunnassa on tarkkailtu tutkimustuloksia ja suojelutoimenpiteisiin on pyritty vaikuttamaan.¹⁶⁸ Selkämeren kansallispuiston alueen vesistö on vielä ollut Suomen puhtainta, mutta ilman toimenpiteitä ei näin välttämättä ole kauan. Veneilijöiden kertomana myrkylliset sinilevät ovat levittäytyneet yhä pohjoisemmaksi, ja levälautat kertovat omaa karua tarinaansa rehevöitymisestä eli liiallisesta ravinnekuormasta.

Veijo Saloheimon mukaan Suomessa herättiin viime vuosisadan lopulla hoitamaan luonnonmaisemia, sillä perinnemaisemat kiinnostavat asukkaita. Maisemanhoidolla ja perinnemaisemilla on näin ollut kuntataloutta kohentava vaikutus, kun maisema sai arvoa asuinpaikkana¹⁶⁹. Myös Merikarvialla on tehty suojelutoimenpiteitä kulttuuri- ja maisemakohteista. Vuonna 1981 suojelun tarpeessa katsottiin olevan Tuorilan kiviaidat ja Trolssin pellonhaltijakivet¹⁷⁰. Seuraavana vuonna A. Ahlström Oy anoi Lankosken kylän Liljellundin tilalla sijaitsevien

¹⁶³ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 14.04.2003, s.155. Kunnanhallitus 04.08.2003, s.279. Kunnanhallitus 18.08.2003, s.305-306. Kunnanhallitus 21.01.2004, s.19. Kunnanhallitus 26.01.2004, s.46-47. Kunnanvaltuusto 02.02.2004, s.9-10. Hallitus 116§/14.4.2003, Hallitus 207§/4.8.2003, Hallitus 223§/18.8.2003, Hallitus 18§/12.1.2004, Hallitus 38§/26.1.2004 ja Valtuusto 9§/2.2.2004.

¹⁶⁴ Natura 2000 –alueet – Varsinais-Suomi ja Satakunta <http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Suojelualueet/Natura_2000_alueet?f=VarsinaisSuomen_ELYkeskus>.

¹⁶⁵ Selkämeren kansallispuisto. Luotsiaseman piha (Ouraluoto, Merikarvia) <<http://www.selkameri.fi/kohteet/show/16>>.

¹⁶⁶ Selkämeren kansallispuisto. <<http://www.selkameri.fi/>>.

¹⁶⁷ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2013. 1.2. Yritykset, työpaikat ja ihmisten ammattitaito.

¹⁶⁸ Merikarvian kuntasuunnitelma. Toteuttamisosa 1984-1988, s.20 ja Merikarvian kuntasuunnitelma. Toteuttamisosa 1982-1986, s.9.

¹⁶⁹ Saloheimo 1996, s.39.

¹⁷⁰ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus, kokouspäivämäärä 30.11.1981, s.844. Kunnanvaltuusto, kokouspäivämäärä 16.12.1981, s.172

pää- ja ulkorakennuksien suojelemista, ja Turun ja Porin lääninhallitus pyysi Merikarvian kunnanvaltuustolta asiaan lausuntoa¹⁷¹.

Päärakennus, Isotalo, arvioitiin rakennetun 1700- ja 1800-lukujen vaihteessa edustaen hyvin aikansa rakennustyyliä. Rakennus oli myös pidetty hyvässä kunnossa. Pihapiirissä oleva vaja sekä holvirakenteinen kellarirakennus yhdessä muodostivat kauniin kokonaisuuden, joka tulisi säilyttää oman aikansa rakennustavan edustajana tuleville sukupolville. Suojeluanomuksessa mainittiin myös, että rakennus oli A. Ahlström Oy:n perustajan Antti Ahlströmin ja hänen puolisonsa ensimmäinen koti, josta liiketoiminta alkoi ja laajeni.¹⁷² Museovirasto oli myös antanut lausunnon, jossa se puolsi suojelua. Kunnanhallitus päätti esittää valtuustolle, että se puoltaisi anomusta, ja näin tapahtui.¹⁷³

Merikarvialla suojeltiin vuonna 1984 puumainen kataja Alakylässä, jonka rauhoittamista luonnonmuistomeriksi olivat maanomistajat hakeneet luonnonsuojelulakiin tukeutuen. Ympäristöministeriö puolsi suurikokoisen katajan rauhoittamista. Päätöksen mukaan kataja juuristoineen olisi suojeltava kaikelta vahingoittamiselta ja maanomistaja veloitettiin merkitsemään rauhoitus maastoon, mikäli rauhoituspäätöksessä niin vaaditaan.¹⁷⁴ Myös vuodelta 1996 peräisin olevan luonnonsuojelulain pykälässä 23 sanotaan, että luonnonmuistomerkki on merkittävä selvästi¹⁷⁵.

Luonnonmuistomeriksi haettiin luonnonsuojelulain perusteella myös Ylikylässä Lööpperin saaren keskiosassa, korkeahkolla paikalla sijaitseva kalliopainanteessa oleva soistunut ja kosteikkokasveja kasvava alue. Maanomistajan tekemän hakemuksen mukaan kohde on merkittävä sijaintinsa, maiseman sekä luonnonolojen vuoksi. Ympäristöministeriö antoi tammikuussa 1985 puoltavan lausunnon, jossa todetaan kyseessä olevan paikallisesti merkittävän alueen, ja rauhoittaminen edistäisi yleistä etua. Kunnanhallitus esitti, että valtuusto päättäisi puoltaa rauhoitushakemusta. Valtuusto kuitenkin päätti siirtää asian käsittelyä. Seuraavassa kunnanvaltuuston kokouksessa rauhoitushakemus kuitenkin

¹⁷¹ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 22.7.1982, s. 418. Kunnanvaltuusto 29.7.1982, s. 93. Khall 457§.

¹⁷² Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 22.7.1982, s. 418. Kunnanvaltuusto 29.7.1982, s. 93. Khall 457§.

¹⁷³ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 22.7.1982, s. 419. Kunnanvaltuusto 29.7.1982, s. 94. Khall 457§ ja Kvalt 60§.

¹⁷⁴ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 2.5.1984, s. 213. Kunnanvaltuusto 28.6.1984, s. 53. Khall 227§ ja Kvalt 37§.

¹⁷⁵ Luonnonsuojelulaki. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961096>>.

hyväksyttiin kunnanhallituksen ehdotuksesta ilman minkäänlaista sisältömuutosta.¹⁷⁶

Köörtilässä maanomistaja teki rauhoitusanomuksen maillaan sijaitsevasta kallio-keto-niittyalueesta. Kohteena oleva keto oli syntynyt viljely- ja maankäyttötapojen seurauksena, ja siihen oli vuosikymmenten saatossa kehittynyt erityinen kasvillisuus. Kasvillisuuteen kuului monia erilaisia kasveja, ja ympäristöministeriö tuki alueen rauhoittamista merkittävän kallio- ja ketokasvillisuuden ansiosta. Tämän rauhoitushakemuksen hyväksyi sekä kunnanhallitus että valtuusto.¹⁷⁷

4.1. Poliittiset voimasuhteet

Vuosien 1972–1988 välillä Keskustapuolueen kannatus oli edelleen vankkaa. Valtuustopaikkojen määrä vaihteli seitsemästä (vuonna 1972) yhteentoista (vuonna 1984). Kannatus oli tasainen Kokoomuksella, SDP:llä ja SKDL:llä, kuten kuvasta 3 sivulla 39 voi nähdä. SMP eli Suomen Maaseudun puolue ei tarkasteluaikana onnistunut pitämään kolmea valtuustopaikkaansa vaan menetti yhden jo vuonna 1972 ja toisen seuraavissa vaaleissa. SMP on diagrammeissa kohdassa ”muut” yhdessä SKL:n (vuonna 1976) kanssa. SKL on Suomen kristillinen liitto, joka vuodesta 2001 on ollut nimeltään Kristillisdemokraatit¹⁷⁸.

Maaliskuussa 1987 kuusi valtuutettua ilmoitti muodostaneensa sitoutumattomien valtuustoryhmän ja lisäksi yksi valtuutettu ilmoitti eronneensa kokoomuksesta ja liittyneensä keskustapuolueeseen ja sen valtuustoryhmään¹⁷⁹. Vuoden 1988 kunnallisvaaleissa ei näy lisäystä Keskustan valtuustopaikkojen määrässä, vaan kannatus on edelleen hyvin tasaista.

Neljä valtuutettua ilmoitti lokakuussa 1990 valtuustolle edustavansa Merikarvian Vasemmistoliitto ry:tä¹⁸⁰. Valitettavasti pöytäkirjoista ei ole luettavissa mitään selvityksiä ilmoituksien taustalta.

¹⁷⁶ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 25.2.1985, s.175-176. Kunnanvaltuusto 4.3.1985, s.67-68. Kunnanhallitus 11.3.1985. Kunnanvaltuusto 22.4.1985, s.88-89. Khall 134§, Kvalt 61§, Khall 179§ ja Kvalt 75§.

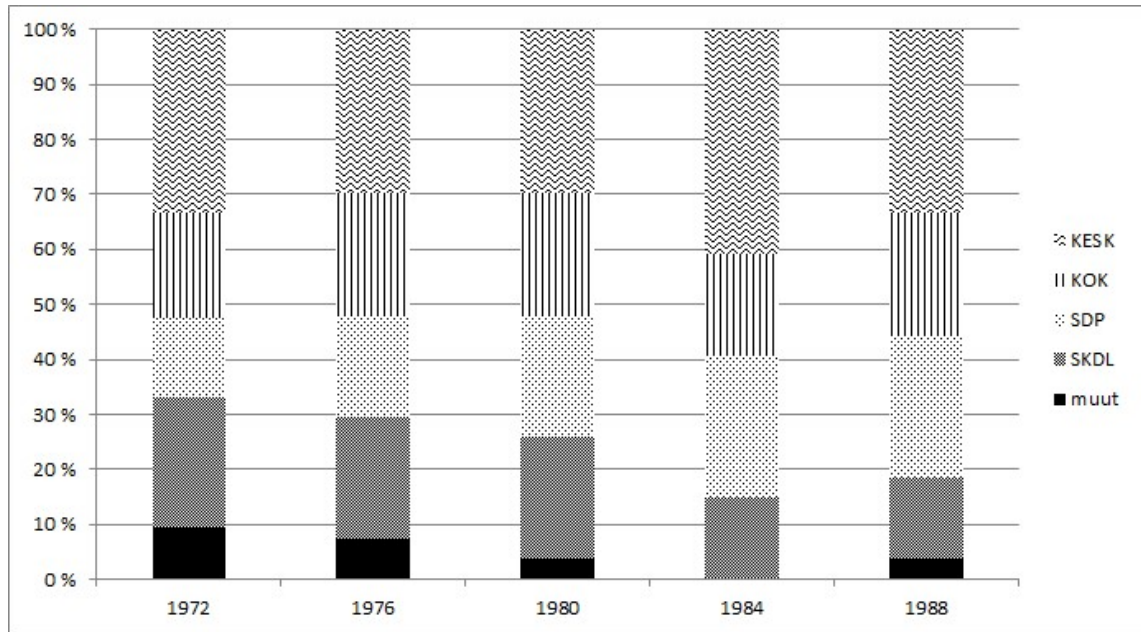
¹⁷⁷ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 26.3.1990, s.206. Kunnanvaltuusto 4.5.1990, s.68. Khall 182§ ja Kvalt 51§.

¹⁷⁸ Kristillisdemokraatit. Puolueen historia. <<http://www.kd.fi/politiikka/puolueen-historia/>>.

¹⁷⁹ Merikarvian kunta. Kunnanvaltuusto 23.3.1987, s.87. Kvalt 30§.

¹⁸⁰ Merikarvian kunta. Kunnanvaltuusto 30.10.1990, s.170. Kvalt 113§.

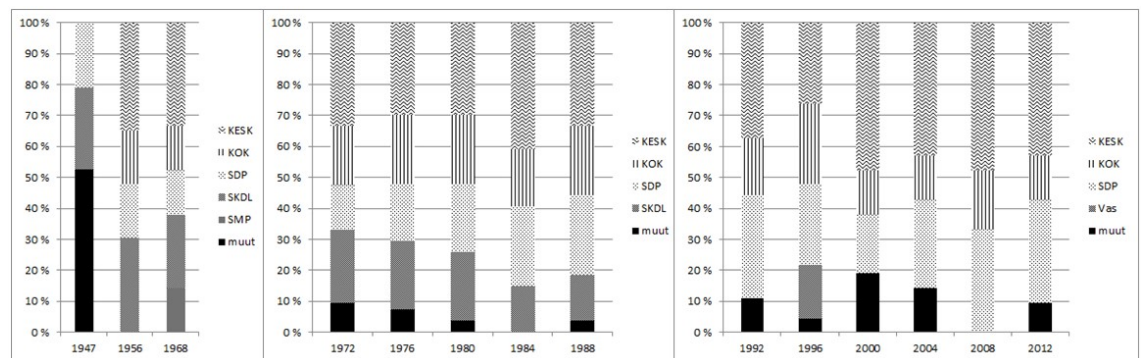
Kuva 3.



Lähde: Tilastokeskus

Kuvaa 4 voi käyttää verrattaessa valtuustopaikkojen määriä toisiinsa eri vuosina.

Kuva 4.



Lähde: Tilastokeskus

Elinkeinopolitiikka

Vuodelle 1985 laaditussa talousarviossa varauduttiin elinkeinopoliittisen tutkimuksen ja suunnitelman teettämiseen. Työ oli tarkoitus teettää ulkopuolisilla asiantuntijoilla, ja työn tekemiseksi tehtiin sopimus Helsingin Yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskuksen kanssa. Lääninhallituksen lääninsuunnittelu-

osasto hyväksyivät tämän kehittämistyön tekemisen ja seutukaavaliitto lupasi hankkeelle rahoitusta vuodelle 1986.¹⁸¹

”*Merikarvian elinkeinopoliittikka-elinkeinoprojekt*” Lahden tutkimus- ja koulutuskeskuksen kanssa ohjasi kunnan elinkeinopoliittisia kehittämistoimenpiteitä monella alueella. Erilaisia kohteita olivat muun muassa investoinnit Mericampingiin, kalastusmuseoalueen kehittäminen, kunnan matkailullisen houkuttavuuden lisääminen, käsi- ja taideteollisuusosaajien tukeminen ja monenlainen yhteistyö ja markkinointi, puuvenetuotannon kehittäminen sekä myönteisen kuntakuvan luominen.¹⁸² Yhdessä matkailun kehittämiseen liittyvien toimenpiteiden avulla mahdollisuudet Merikarvian kehittämiseksi olivat monipuoliset.

Vuosina 1985–1986 kunnan työttömyysaste oli hieman yli 10 %. Voimakas kausivaihtelu työpaikkojen määrässä oli tunnusomaista Merikarvialle jo pidemmän ajanjakson aikana. Toisaalta erikoistuvat teollisuudenalat kaipaisivat ammattiosaajia, mutta koulutushalukkuutta ei ollut eikä näin ollen töille tekijöitä.¹⁸³ Tämän vuoksi saattoi joku paikkakunnalle muuttoa harkitseva yritys jättää muuton tekemättä.

4.2. Kuntaliitokset ja seutukuntasuuntautuminen

Valtuuston kokouksessa tammikuussa 1969 tiedusteltiin uuden virastotalon rakentamishankkeen etenemisestä, mutta kunnassa kaikki suuremmat rakennushankkeet olivat pysähdyksissä kuntauudistussuunnitelmista johtuen¹⁸⁴.

Seuraavassa valtuuston kokouksessa kunnanvaltuusto kunnanhallituksen esityksestä antoi jälleen lääninhallitukselle lausunnon, joka koski kuntauudistussuunnitelmaa. Tässä lausunnossa valtuusto lausui, ettei Merikarvia pidä tarkoituksenmukaisena muodostaa Noormarkun maalaiskuntaa, jonka keskuksena olisi Noormarkku. Tähän maalaiskuntaan kuuluisivat Noormarkku, Merikarvia, iso osa Ahlaisista, Pomarkusta ja Siikaisista. Merikarvialta katsottuna kuntakeskus olisi täysin syrjässä esimerkiksi liikenneyhteyksistä.¹⁸⁵

¹⁸¹ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 6.5.1985, s.280-281. Kunnanvaltuusto 3.6.1985, s.117-118. Elinkeino ltk 17§, Elinkeino ltk 26§, Khall 229§ ja Kvalt 97§.

¹⁸² Merikarvian kuntasuunnitelma vuosille 1987-1991, s.4-5.

¹⁸³ Merikarvian kuntasuunnitelma vuosille 1987-1991, s.4.

¹⁸⁴ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 13 päivänä tammikuuta 1969 alkaen klo 10.00. 57§.

¹⁸⁵ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin keskuskansakoulun juhlasalissa 24 päivänä helmikuuta 1969 alkaen klo 10.00. 59§.

Lausunnossa todettiin Noormarkun ja Merikarvian keskusten etäisyyden olevan 45 kilometriä sekä Noormarkun palvelutason olevan Merikarviaa heikompi. Lääninhallituksen esityksessä Merikarvian kuntakeskus säilyisi alataso-keskuksena, joka valtuuston mukaan heikentäisi palvelutasoa. Lisäksi todettiin, että suurkunta kiihdyttäisi muuttoliikettä Merikarvialta Noormarkkua suurempiin keskuksiin. Kunnasta poismuutto oli koko ajan suurempaa kuin kuntaan muutto, ja Pori oli tärkein muuttokunta.¹⁸⁶ Pori on aina ollut Merikarvialle tärkeä, myös tu-
lokuntana.

Lääninhallitus ehdotti myös toista vaihtoehtoa, jossa Merikarvia ja iso osa Siikaisista muodostaisi oman kunnan, ja Noormarkku, iso osa Ahlaisista ja Pomarkusta muodostaisi omansa sekä nämä kaksi keskenään yhteistoiminta-alueen. Lausunnossaan Merikarvian kunnanvaltuusto kannatti tätä vaihtoehtoa, mikäli kuntien säilyminen itsenäisinä ei olisi mahdollista. Lausunnossaan valtuusto perusteli vuonna 1947 tehtyä lausuntoa mukaillen miksi kunnan on mahdollista ja toivottavaa säilyä itsenäisenä. Lausunnossa mainittiin muun muassa kunta-keskuksen rakentaminen, teollisuustonttien osoittaminen, sataman kehittäminen sekä 8 kilometrin päässä sijaitseva Pori-Vaasa valtatie.¹⁸⁷ Valtatien varteen Tuorilaan on myöhemmin kaavoitettu teollisuusalue, josta osaan kunta on saanut teollisuutta¹⁸⁸.

Valtuuston lausunnossa todettiin lisäksi Siikaisten ja Merikarvian kuntien välillä olevan yhteistoimintaa koulutoimessa, sairaanhoidossa ja valtion paikallishallinnossa. Yhteistoimintaa edelleen kehittämällä Siikainen ja Merikarvia muodostaisivat lausunnon mukaisesti ihanteellisen kuntakokonaisuuden. Lisäksi toteutuneet ja vireillä olevat elinkeinoelämään liittyvät toimenpiteet osaltaan vaikuttivat asukasluvun vähentymisen hidastumiseen.¹⁸⁹

¹⁸⁶ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin keskuskansakoulun juhlasalissa 24 päivänä helmikuuta 1969 alkaen klo 10.00. 59§.

¹⁸⁷ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin keskuskansakoulun juhlasalissa 24 päivänä helmikuuta 1969 alkaen klo 10.00. 59§.

¹⁸⁸ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2013. 1.3. Valtatie 8 ja Tuorila.

¹⁸⁹ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin keskuskansakoulun juhlasalissa 24 päivänä helmikuuta 1969 alkaen klo 10.00. 59§.

Lausunnon lopussa Merikarvian kunta vielä yleisesti esitti, että kunnat kuntauudistuksia tehtäessä liitettäisiin kokonaisina toiseen kuntaan kuntauudistuslain mukaisesti¹⁹⁰.

Vielä lokakuun lopulla 1969 asiaa käsiteltiin. Valtuusto kunnanhallituksen esityksestä päätti esittää lääninhallituksen ehdotuksesta sisäasiainministeriölle, että koska Siikaisten kunnan valmius yhteistoimintaan Merikarvian kunnan kanssa on suurempi kuin yhdistämiseen, ensisijalla tulisi pitää tätä yhteistoimintaa. Vasta toissijaisena vaihtoehtona tulisi yhdistyminen kyseeseen. Valtuusto päätti antaa samansisältöinen lausunto myös Suomen Kunnallisliitolle.¹⁹¹

5-vuotiset toiminta- ja taloussuunnitelmat sekä kuntasuunnittelu

Kansainvälisesti talous oli 1960-luvulla vakaata, ja se näkyi myös Suomen teollisen tuotannon kasvuna vuoteen 1967 asti. Samana vuonna markka devalvoitiin, ja sen ansiosta Suomen talous kääntyi kasvuun. Nopeita kasvun vuosia seurasi kansainvälinen öljykriisi, joka johti inflaatioon ja lamaan. Laman katsotaan alkaneen 1973, mutta Suomessa vaikutukset näkyivät pari vuotta myöhemmin.¹⁹²

Ensimmäiseen kerran Merikarvialla laadittiin viiden vuoden ajanjakson käsittävät toiminta- ja taloussuunnitelmat vuonna 1976. Ensimmäinen käsitti vuodet 1977–1981. Kunnassa koettiin tärkeiksi investoinneista sekä yleisestä lamasta johtuvista vaikeuksista selviäminen. Joistakin investoinneista kaudella oli pakko luopua, samoin toimintojen kehittämistä tuli harkita äärimmäisen tarkasti. Uusia virkoja suunnitelman mukaan oli tarkoitus perustaa (mm. elinkeinoasiamies ja palopäällikkö-väestönsuojelupäällikkö), mutta näissä piti tarve harkita hyvin tarkasti.¹⁹³

Suunnitelmassa suurimpina investointikohteina mainittiin urheilutalo ja teollisuushalli. Investointeja oli supistettu taloudellisesta tilanteesta johtuen voimakkaasti.¹⁹⁴ Loppuvuonna 1976 pidetty kunnanvaltuuston kokous päätti siirtää

¹⁹⁰ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin keskuskansakoulun juhlasalissa 24 päivänä helmikuuta 1969 alkaen klo 10.00. 59§.

¹⁹¹ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 30 lokakuuta 1969 alkaen klo 18.00. 159§.

¹⁹² Tilastokeskus. Suomen teollisuustuotannon kasvun vuodet.

<<http://www.stat.fi/tup/suomi90/toukokuu.html>>.

¹⁹³ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 22.11.1976, s.642. Kunnanvaltuusto 14.3.1977, s.60. Khall 836§.

¹⁹⁴ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 22.11.1976, s.643. Kunnanvaltuusto 29.11.1976, s.138. Kunnanvaltuusto 14.3.1977, s.61. Khall 836§.

toiminta- ja taloussuunnitelman hyväksymisen uudelle valtuustolle, ja se hyväksyttiin kunnanhallituksen ehdotuksen mukaisesti maaliskuussa vuonna 1977¹⁹⁵.

Kuntasuunnittelua oli tehty kunnassa jo vuosikymmeniä, mutta kuntasuunnittelu- ja lutoimikunta mainittiin aineistossani ensimmäisen kerran Merikarvian kuntasuunnitelman toteuttamisosassa 1982–1986. Kuntasuunnittelun kuvattiin olevan luonteeltaan jatkuvaa kehittämistä. Merikarvian kuntasuunnitelman tavoiteosa vuosille 1981–90 oli hyväksytty valtuustossa vuonna 1981. Tavoiteosa on tarkistettu harvemmin kuin vuosittain tarkistettava toteuttamisosa.¹⁹⁶

4.3. Yhdyskuntarakentaminen ja suuret rakennushankkeet

Asunto-olot

Vuonna 1955 kunnanvaltuusto käsitteli asutus- ja maaseudun asunto-olojen parantamislainan ottamista kunnalle. Tätä oli ehdottanut kunnanhallitus ja valtuusto päätti anoa maatalousministeriön asutusasiainosastolta 10 miljoonan markan lainan asutuskassasta myönnettäviin lainoihin sekä toisen 10 miljoonan markan lainan maaseudun asunto-olojen parantamisvaroista.¹⁹⁷ Vuonna 1957 anottujen lainojen määrä kaksinkertaistui, sillä kunnanvaltuusto anoi molempia lainoja 20 miljoonaa markkaa (noin 530 000 euroa¹⁹⁸)¹⁹⁹. Vuonna 1960 kuntaan anottiin Aravalta asuntolainaa 5 miljoonaa markkaa (n.116 000 euroa²⁰⁰) edelleen lainattavaksi omakoti- ja kerrostalojen rakentajille kunnanhallituksen esityksen mukaisesti²⁰¹.

Kunnassa valmistui 70-luvulta eteenpäin asuntotuotanto-ohjelmia, sillä kunnat veloitettiin vuosittain tekemään kyseinen ohjelma²⁰². Vuonna 1974 kuntasuunnittelu- ja lutoimikunta oli saanut valmiiksi ohjelmansa, joka esiteltiin valtuustolle. Se oli osin jo vanhentunut, sillä kunnassa oli tehty useita teollistamispäätöksiä, ja samanlaisia oli vielä edessä, joten asuntotarpeen laskelmien tarkistaminen ja

¹⁹⁵ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 18.11.1976, s.642. Kunnanvaltuusto 29.11.1976, s.137. Kunnanvaltuusto 20.12.1976, s. 145. Kunnanvaltuusto 14.3.1977, s.62. Kvalt 117§ ja Kvalt 62§.

¹⁹⁶ Merikarvian kuntasuunnitelma. Toteuttamisosa 1982-1986, s.13.

¹⁹⁷ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin Ylikylän koululla 23 päivänä heinäkuuta 1955, alkaen klo 9.00. 111§.

¹⁹⁸ Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuluttajahintaindeksi [verkkojulkaisu].

¹⁹⁹ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 25 huhtikuuta 1957 alkaen klo 10. 81§.

²⁰⁰ Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuluttajahintaindeksi [verkkojulkaisu].

²⁰¹ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin Merikarvian kunnantalossa 16 päivänä toukokuuta 1960. 48§.

²⁰² Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 29.9.1980. Kunnanvaltuusto 29.9.1980, s. 99. Kvalt 665§.

ohjelman seuraaminen jatkui. Kunnassa oli erittäin vähän vapaita asuntoja, ja esittelyn mukaan tilanteen parantamiseksi tuli kiinnittää heti huomiota.²⁰³ Kuntasuunnittelutoimikunta teki asuntotuotanto-ohjelman myös vuosille 1977–1981, joka valtuustossa hallituksen esityksestä hyväksyttiin²⁰⁴.

Asuntotuotanto-ohjelma vuosille 1978–1982 käsitti vuosittain 45 uutta asuntoa, ja poistumaksi oli arvioitu 36 asuntoa. Kerrostaloja ei ohjelman mukaan rakennettu enää vuoden 1981 jälkeen eikä vuosina 1980–1982 yhtään kahden huoneen ja keittokomeron kokoista tai sitä pienempää asuntoa. Huoneistoja kaikkineen ohjelman mukaan valmistuisi 228, joista pieniä asuntoja 50, keskikokoisia 123 ja suuria loput 55 kappaletta. Yleisten töiden lautakunta käsitteli asuntotuotanto-ohjelman, ja hyväksyi ohjelman, kuten teki myös kunnanhallitus ja valtuustokokouksissaan.²⁰⁵

Muutamaa vuotta myöhemmin, vuosina 1986–1990, asuntotarvelaskelman mukaan kunnassa tuli tuottaa keskimäärin 39 uutta asuntoa. Kunnassa oli vuosina 1981–1985 tuotettu keskimäärin 34 asuntoa vuodessa. Jatkossa painopiste suunnattiin omakotiorakentamiseen.²⁰⁶ Kunnassa oli havaittu tarve rakentaa isoja ja keskisuuria asuntoja, sillä tällaisista asunnoista oli puutetta²⁰⁷.

Vuosien 1980–1984 asuntotuotanto-ohjelman yleistavoitteet laati kunnan tekninen toimisto. Pääkohtia olivat rakentamisen keskittäminen jo kaavoitetuille ja mahdollisesti jo osittain rakennetuille alueille sekä uudisrakentamisen kuntarakennetta tukeva maankäyttö (palveluiden saavutettavuus, työpaikan ja kodin etäisyydet, liikenneyhteydet). Riittävä ja ihmisten erilaisiin tarpeisiin vastaava asuntotuotanto (uudisasukkaat, vanhukset, nuoret, vuokra-asunnot) oli myös tärkeä painopistealue. Lisäksi peruskorjausten lisääminen kylissä koettiin tärkeiksi, jotta kylät pysyisivät elinvoimaisina. Puutteellisen asumisen vähentäminen (lähinnä vanhusten ja lapsiperheiden asuminen oli puutteellista) ja heidän huomioon ottaminen vuokra-asuntotuotannossa oli yksi kunnan asuntopoliittis-

²⁰³ Kunnanvaltuuston kokous 01.03.1974 kello 8.00–8.50 Keskuskoululla, kansalaiskoulun luokassa. 30§.

²⁰⁴ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 7.2.1977, s. 70. Kunnanvaltuusto 14.3.1977, s. 63. Khall 87§ ja Kvalt 63§.

²⁰⁵ Merikarvian kunta. Yleisten töiden lautakunta 1.12.1977, s. 130. Kunnanhallitus 1.12.1977, s. 683. Kunnanvaltuusto 20.12.1977, s.176. Ytltk 120§, Khall 863§ ja Kvalt 154§.

²⁰⁶ Merikarvian kuntasuunnitelma vuosille 1986-1990, s.6. 2.2.2. Asuntotuotanto ja 2.2.2.1. Asuntotuotannon määrä vuosittain ja aikaisempien ohjelmien toteutuminen.

²⁰⁷ Merikarvian kuntasuunnitelma vuosille 1986-1990, s.6. 2.2.2.2. Tuotanto-ohjelma.

ten toimenpiteiden pääkohdista²⁰⁸. Puutteellisesti asuminen tarkoitti asuntojen ahtautta, huonokuntoisuutta (tai jopa korjauskelvottomuutta²⁰⁹), matalaa varustetasoa (kylmyys, sähköttömyys²¹⁰) sekä asunnottomuutta²¹¹, ja Merikarvialla tällaisissa asumisolioissa asuvia Kuntasuunnitelman vuosille 1986–1990 mukaan oli suhteellisesti enemmän kuin muualla maassa²¹².

Kylät myös nähtiin maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaina kokonaisuuksina²¹³, jotka tulee pitää elinvoimaisina ja houkuttelevina. Haja-asutusalueille turvattiin elinkeinojen (lähinnä maa- ja metsätalous) harjoittamisen mahdollistava rakentaminen, vaikka asuntotuotanto pyrittiin ohjaamaan kuntakeskukseen palveluiden läheisyyteen.²¹⁴

Kuntasuunnittelutoimikunta piti kyläkokouksia vuonna 1981, ja näissä kokouksissa kyläläiset saivat tuoda esille kylien kehittämiseksi tarpeellisia kehittämisskohteita. Kuntasuunnitteluun liittyi myös asunto-ohjelman 1982–86 valmistelu.²¹⁵ Kuntasuunnitelmasta laadittiin ensin luonnos, joka käsiteltiin kunnanhallituksessa ja joka teki tarvittavat muutokset. Suunnitelmaan lisättiin muun muassa suojelun tarpeessa olevat Tuorilan kiviaidat sekä Trolssin pellonhaltijakivet, ja poistettiin urheilutalon läheisyyteen sijoitettava urheilukenttä. Kuntasuunnitelmaluonnos hyväksyttiin muutoksin, ja se esitettiin valtuustolle, joka pienin korjauksin hyväksyi tämän kuntasuunnitelman.²¹⁶

Vuosille 1983–1987 laadittu luonnos asunto-ohjelmasta käsitti sekä ohjelman toteuttamisosan että asetti tavoitteet ja toimenpiteet vuosittaiselle asuntotuotannolle ja puutteellisten asunto-olojen parantamiselle.²¹⁷ Vuosien 1984–1988 suunnitelma Merikarvialle oli toinen kunnallislain mukainen suunnitelma. Kunta-

²⁰⁸ Merikarvian kuntasuunnitelma. Toteuttamisosaa 1982-1986, s.8.

²⁰⁹ Merikarvian kuntasuunnitelma. Toteuttamisosaa 1985-1989, s.10.

²¹⁰ Merikarvian kuntasuunnitelma. Toteuttamisosaa 1985-1989, s.10.

²¹¹ Merikarvian kuntasuunnitelma vuosille 1987-1991, s.5.

²¹² Merikarvian kuntasuunnitelma vuosille 1986-1990, s.5.

²¹³ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 29.9.1980. Kunnanvaltuusto 29.9.1980, s. 99 ja 99a. Khall 665§ ja Kvalt 75§.

²¹⁴ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 29.9.1980. Kunnanvaltuusto 29.9.1980, s. 99 ja 99a. Khall 665§ ja Kvalt 75§.

²¹⁵ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 27.7.1981, s. 508. Kunnanvaltuusto 28.7.1981, s. 102. Khall 689 ja Kvalt 87§.

²¹⁶ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 30.11.1981, s.844. Kunnanvaltuusto 16.12.1981, s.172. Khall 977§ ja Kvalt 138§.

²¹⁷ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 17.1.1983. Kunnanvaltuusto 26.1.1983, s.7. Khall 67§ ja Kvalt 6§.

suunnitelmaa tuli noudattaa ohjeellisesti kunnan toiminnassa, ja se koski kehittämistä, taloutta sekä hallintoa²¹⁸.

Kunnan uusi virastotalo

Hannu Soikkanen kirjoittaa artikkelissaan²¹⁹ Kunta paikallishistoriassa siitä, miten sotien jälkeen kuntien tehtävien kasvun myötä myös valta haluttiin tehdä näkyväksi uuden virastotalon myötä luoden näin kunnan visuaalista kuvaa. Merikarvialla kunnan vanhat toimitilat olivat käyneet ahtaiksi ja epäkäytännöllisiksi, ja työskentely oli epäsopivissa tiloissa hankalaa. Vuonna 1982 alkoi kunnan uuden virastotalon suunnittelu vanhan virastotalon kanssa samalle tontille.²²⁰

Merikarvialla oli vaikea työttömyystilanne, ja kunta sai avustusta virastotalon rakentamiskustannuksiin. Tällaisella ylimääräisellä investointiavustuksella oli tarkoitus lieventää työttömyyttä, joka Merikarvialla oli 12,3 %, eikä parannusta ollut näkyvissä. Virastotalon rakennushanke toisi hetkellisen helpotuksen, kun laskennallisesti se työllistäisi keskimäärin 38 henkeä vuoden ajan. Rakentaminen piti aloittaa samana vuonna investointiavustuksen ehtojen mukaan, mutta se saatiin keskeyttää suunnittelun ajaksi ja jatkaa vasta talvella 1983–1984, jolloin kunnalla ei ollut muuta rakentamista suunnitteilla. Kunnanhallitus ja valtuusto keskustelivat aloitusajankohdasta, suunnittelusopimuksesta, rahoituksesta, urakkakilpailutuksesta sekä huonetilaohjelmasta, ja kunnanvaltuusto hyväksyi kunnanhallituksen esityksen virastotalon rakentamisesta joulukuussa 1982.²²¹ Uusi kunnantalo valmistui vuonna 1984²²².

VPK

Merikarvialla palosammutuksesta huolehti Ylikylän V.P.K.²²³ (myöh. nimellä Merikarvian VPK ry²²⁴). Vuonna 1947 kunta maksoi V.P.K:lle suoraa avustusta rahallisesti, ja myös korvauksia hälytyslaitteista, puhelimesta sekä muista satunnaisista kuluista. Kunta myös hankki puuttuvat sammutusvälineet. V.P.K:n teh-

²¹⁸ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 13.12.1983. Kunnanvaltuusto 21.12.1983, s.105. Khall ja Kvalt 72§.

²¹⁹ Soikkanen 1996, s.72.

²²⁰ Merikarvian kuntasuunnitelma. Toteuttamisosa 1982-1986, s.12.

²²¹ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 20.12.1982, s. 756-759. Kunnanvaltuusto 27.12.1982, s. 169-172. Khall 790§ ja Kvalt 105§.

²²² Eri aikakausien arkkitehtuuri Satakunnan kunnantaloissa. Arkkitehtuuri- tai rakennusperintökohteet. 1970- ja 1980 –luvuilla rakennetut tai peruskorjatut kunnantalot.

<<http://kultmais.utu.fi/kunnantalot/seitk.html>>.

²²³ Merikarvian kuntasuunnitelma vuosille 1986-1990, s.16. 2.5.1. Järjestystoimi. Palo- ja pelastustoimi.

²²⁴ Merikarvia. Merikarvian VPK ry.

<http://www.merikarvia.fi/?p=/info/yhdistyksia/spr_mll_vpk/merikarvian_vpk_ry>.

täviin kuului luonnollisesti palotoimen hoitaminen sekä kaluston kunnossapito.²²⁵

Syksyllä vuonna 1962 annettiin vastine lääninhallitukselle palojärjestystä koskeva lausunnosta. Lausunnossa ehdotettiin palojärjestystä muutettavaksi siten, että Merikarvialle perustettaisiin palokunta. Palolain mukaan kunnan on annettava sammutusapua myös muille kunnille, ja tästä aiheutuu vaikeuksia, jos metsäpaloihin ei voi ennalta varautua ja kouluttaa riittävästi sammuttajia. Kunnanhallituksen esityksen mukaisesti valtuusto päätti vastineessa ehdottaa lääninhallitukselle, että palojärjestys pidetään kunnassa ennallaan ja sopimuspalokuntana toimii jatkossakin resursseiltaan sopiva Merikarvian Vapaa Palokunta.²²⁶

Merikarvian kunnan 10-vuotisirakennusohjelmaan sisältyi paloaseman rakentaminen. Rakennusohjelmasta toteutettiin kiireellisyyden mukaan ne hankkeet, joihin saatiin määräraha järjestymään. Vuonna 1967 kunnan taloustilanne sekä jo rakenteilla olevat hankkeet eivät mahdollistaneet paloaseman rakentamista lähimmän kahden vuoden aikana.²²⁷ Vielä vuonna 1983 VPK toimi vuokratiloissa²²⁸.

Palotoimen hoitaminen on aiheuttanut myös kunnanvaltuutetun eron. Kunnanhallitus sai 13.10.1986 varatuomari, kunnanvaltuutettu Lauri Hakosalolta kirjeen, jossa hän kirjoittaa muun muassa seuraavaa: *"Anon kunnioittaen eroa kunnanhallituksen jäsenyydestä. [...] joten minulla on näkemys kolmien vaalien kunnanhallitusten työskentelytavoista ja sen kyvystä hoitaa kuntalaisten asioita. Olen tullut siihen vakaaseen käsitykseen, että tämä nykyinen kunnanhallitus on täysin kyvytön hoitamaan yhteisiä asioita. Siitä on tullut pelkästään yhden asian ja yhden miehen mielivaltaisten pyrkimysten ja toiveiden toteuttaja. Lopullisen ratkaisun päätökselleni tein sen jälkeen, kun kunnanhallitus täysin käsittämättömästä syystä päätti lykätä palopäällikköratkaisun tulevaisuuteen. Mielestäni tässä kunnassa kunnanhallituksella tulisi olla velvollisuus paneutua tärkeimpiin kysymyksiin kuin vaikeuttaa pelkästään asioiden järkevää hoitamista."* Kunnanhallitus esitti, että kunnanvaltuusto myöntää Hakosalolle eron ja valtuusto näin

²²⁵ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantoimistossa toukokuun 9 p:nä 1947. 11§.

²²⁶ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 24 päivänä syyskuuta 1962. 100§.

²²⁷ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantalossa 8 päivänä helmikuuta 1967 alkaen klo 18.00. 36§.

²²⁸ Merikarvia. Kunnalliskertomus 1983. Kunnanhallitus 1984, s.12.

tekikin.²²⁹ Kyseessä oli Hakosalon näkemyksen mukaan palopäällikön huonosti hoitama virka ja hänen tilalleen mahdollisesti valittava epäpätevä hakija. Tästä asiasta Hakosalo oli jättänyt monisivuisen kirjeen Merikarvian kunnanvaltuustolle eroanomuksensa aikoihin. Kirje on liitetty kunnanvaltuuston pöytäkirjaan.²³⁰

Uuden paloaseman rakentaminen Merikarvialle päätettiin aloittaa vuonna 1990. Paloaseman tonttiasia ei ollut riidaton, mutta valtuuston pöytäkirjassa mainitaan ainoastaan ”selvitetään riidan alla oleva tonttiasia”. Tästä huolimatta kunnanhallituksen ehdotuksesta kunnanvaltuusto hyväksyi paloaseman sijoituspaikan, piirustukset, rakennustapaselostuksen sekä alustavan kustannusarvion.²³¹

Paloaseman rakentaminen ei ollut vielä vuoden 1990 alkusyksyllä alkanut, sillä rakentaminen edellytti rakennuskaavan lainvoimaisuutta, ja se oli uudelleen kunnan käsittelyssä. Kaksi kunnanhallituksen jäsentä jätti hallituksen kokouksessa pöytäkirjaan eriävän mielipiteensä paloaseman rakentamisesta. Heidän mielestään paloaseman arvioidut rakennuskustannukset olivat kohonneet liian korkeiksi kunnan taloudelliseen tilanteeseen nähden. Alkuvuonna arvioitu kustannusarvio oli 3,2 miljoonaa markkaa (noin 823 000 euroa²³²) ja nyt muutamaa kuukautta myöhemmin summa oli kohonnut 5,6 miljoonaan markkaan (noin 1,4 miljoonaa euroa²³³). Valtuustossa äänestettiin paloaseman rakentamista koskeva kunnanhallituksen ehdotus pöydälle, jossa kyseessä oli kustannusarvio sekä loppuvuonna 1990 aloitettava rakennustyö, seuraavaan valtuuston kokoukseen asti.²³⁴

Syyskuun kokouksessa käsiteltiin vielä paloaseman rahoitusasiaa, ja myös tämä ehdotettiin jätettäväksi pöydälle kokoukseen, jossa käsiteltäisiin paloaseman rakentaminen. Kunnanhallitus oli tehnyt esityksen miten paloaseman rahoitus saataisiin järjestymään. Koska asian jättämistä pöydälle oli ehdotettu, piti valtuuston äänestää. Tämän asian käsittelyä kuitenkin jatkettiin, sillä asian pöy-

²²⁹ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 3.11.1986, s.520-521. Kunnanvaltuusto 14.11.1986, s.144-145. Khall 461§ ja Kvalt 98§.

²³⁰ Merikarvian kunta. Hakosalo, Lauri. Kirje Merikarvian kunnanvaltuustolle. Päivätty 14.11.1986. Kunnanhallitus 3.11.1986. Kunnanvaltuusto 14.11.1986.

²³¹ Merikarvian kunta. Palolautakunta 9.1.1990. Kunnanhallitus 22.1.1990, s.54-55. Kunnanvaltuusto 29.1.1990, s.17-19. Paloltk. 2§, Khall 50§ ja Kvalt 15§.

²³² Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuluttajahintaindeksi [verkkojulkaisu].

²³³ Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuluttajahintaindeksi [verkkojulkaisu].

²³⁴ Merikarvian kunta. Palolautakunta 9.1.1990. Kunnanhallitus 22.1.1990, s.54-55. Kunnanvaltuusto 29.1.1990, s.17-19. Kunnanhallitus 9.7.1990, s.418-420. Kuntasuunnittelutoimik. 20.8.1990, s.8. Kunnanhallitus 3.9.1990, s.559-560. Kunnanvaltuusto 12.9.1990, s.124-129, Paloltk. 2§, Khall 50§, Kvalt 15§, Khall 355§, Ktstmk. 4§, Khall 455§ ja Kvalt 87§.

dälle jättäminen ei saanut tarpeeksi kannatusta.²³⁵ Lokakuussa 1990 valtuusto hyväksyi lopullisesti kunnanhallituksen ehdotuksen paloaseman rahoitusohjelmasta, jossa kustannusarvion mukaisesti kulut jakaantuivat vuosille 1990–1992.²³⁶

Nuorisotilat, urheilutalo ja uimahalli

Merikarvian kunnassa ei ollut nuorisotiloja vielä vuonna 1973. Valtio on tukenut nuorisotyötä koskevan lainsäädäntöön perustuen nuorisotilojen rakentamista. Kunnat, joissa tällaiseen rakentamiseen ei ollut varaa, saattoivat saada valtiolta avustuksena yli puolet. Opetusministeriö oli alustavasti hyväksynyt huhtikuussa jätetyt piirustukset. Urheilutilat liittyivät kiinteästi nuorisotiloihin muodostaen kiinteän kokonaisuuden, ja samantapainen valtionavustus koski myös näiden tilojen rakentamista. Valtuusto hyväksyi kunnanhallituksen esityksen nuorisotalon suunnitelmasta ja kustannusarviosta, ja kunnan osuus rahoituksesta merkittiin kuluvan vuoden lisätalousarvioon.²³⁷

Maaliskuussa vuonna 1989 tuli täyteen 10 vuotta uimahallin virallisesta käyttöönotosta. Uimahalli oli urheilutalon viimeinen osa. Tällä rakennuksella on ollut tärkeä tehtävä kunnassa, ja urheilutilojen käyttöaste nousi jatkuvasti. Liikuntalautakunta ehdotti kunnanhallitukselle, että vietettäisiin urheilutalon 10-vuotisjuhlaa maaliskuun vaihteessa ja että kunnanhallitus osallistuisi kuluihin myöntämällä avustuksen. Kunnanhallitus ja valtuusto molemmat hyväksyivät ehdotuksen.²³⁸

Koulukeskuksen ja kirjaston rakentaminen

Kunnanvaltuusto periaatteessa hyväksyi kesäkuussa 1971 Merikarvian Yhteiskoulu Oy:n lunastettavaksi kunnalle siten, että se jatkaisi kunnan omistamana oppikouluna peruskoulujärjestelmään siirtymiseen asti. Tästä asiasta oli laadittu sopimus, jonka Yhteiskoulun yhtiökokous oli hyväksynyt. Maaliskuussa 1972

²³⁵ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 3.9.1990, s.561. Kunnanvaltuusto 12.9.1990, s.130-131a. Khall 456§ ja Kvalt 88§.

²³⁶ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 3.9.1990, s.561. Kunnanvaltuusto 12.9.1990, s.130-131a. Kunnanhallitus 22.10.1990, s.667. Kunnanvaltuusto 30.10.1990, s.160-163. Khall 456§, Kvalt 88§, Khall 549§, Kvalt 107§.

²³⁷ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin Keskuskoulun juhlasalissa maanantaina 16 päivänä huhtikuuta 1973, alkaen klo 10.00. 28§.

²³⁸ Merikarvian kunta. Liikuntalautakunta 23.1.1989, s.15. Kunnanhallitus 6.2.1989, s.168. Kunnanvaltuusto 28.3.1989, s.78-79. Liik. ltk. 14§, Khall 123§ ja Kvalt 52§.

valtuusto hallituksen esityksestä päätti hyväksyä yhteiskoulun lunastamisen Merikarvian kunnalle.²³⁹

Kunnanhallitus päätti heinäkuussa 1985 tilata suunnitelmat lukion, yläasteen ja kirjaston (eli koulukeskuksen) rakentamiseksi ja ala-asteen remontoimiseksi. Suunnitteluhankkeen etenemisestä kertoi kunnanjohtaja kunnanvaltuuston kokouksessa. Määräraha hankkeen suunnittelua varten oli jo olemassa, ja toteutuksen oli määrä tapahtua vaiheittain.²⁴⁰

Syyskuussa 1985 kunnanhallituksen kokouksessa käsiteltiin koulukeskuksen toteuttamisohjelman ensimmäistä vaihetta. Siinä todettiin ala-asteen oppilasmäärän olevan jatkuvassa kasvussa, joten ala-asteen osalta ohjelma rakentui 7-luokkaisen koulun pohjalle. Lukion rakentaminen päätettiin aloittaa syksyllä 1986, kun ehdotetut suunnitelmat ja ehdotukset hyväksyttiin.²⁴¹

Seuraavan vuoden lokakuussa toteuttamisohjelma II tuli valtuuston hyväksyttäväksi. Se koski piirustusten, rakennustapaselostuksen sekä rahoituselivityksen lisäksi lukion ja yläasteen teknisen työn tilojen rakentamista (joiden oli määrä valmistua heinäkuun loppuun 1987 mennessä), yläasteen ja kirjaston rakentamisen aloittamista syksyllä 1987 ja vanhojen ala-asteen tilojen saneeraamisen aloittamista syksyllä 1988. Valtuusto hyväksyi yksimielisesti kunnanhallituksen ehdotuksen.²⁴²

Vuonna 1948 oli ehdotettu kirjastotalon rakentamista, mutta tuolloin se vielä hylättiin²⁴³. Vuoden 1952 kunnalliskertomuksen mukaan Merikarvian kantakirjasto sijaitsi kunnan toimitalon yläkerrassa. Lisäksi kunnassa toimi Riispyyn lainausasema sekä Kasalan, Kuvaskankaan ja Tuorilan piirikirjastot.²⁴⁴ Kirjastoautotoiminta aloitettiin Merikarvialla vuonna 1973²⁴⁵.

²³⁹ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin 29 päivänä maaliskuuta 1972 alkaen klo 18.

²⁴⁰ Merikarvian kunta. Kunnanvaltuusto 15.7.1985, s.139-140. Kvalt 113§.

²⁴¹ Merikarvian kunta. Koulukeskuksen rakentamisen tmk 13.9.1985. Kunnanhallitus 16.9.1985. Kunnanvaltuusto 24.9. 1985, s.161-162. Khall 482§, Kvalt 130§, Suun.tmk. 3§, Khall 476§ ja Kvalt 131§.

²⁴² Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 6.10.1986, s.463. Kunnanvaltuusto 13.10.1986, s.112-113. Khall 413§, Kvalt 80§.

²⁴³ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantoimistossa kesäkuun 16 p:nä 1948. 8§.

²⁴⁴ Merikarvian kunnan toimintakertomus vuodelta 1952, s.22-23.

²⁴⁵ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin Keskuskoulun juhlasalissa maanantaina 16 päivänä huhtikuuta 1973, alkaen klo 10.00. 56§, kohta 9.

Uusi kirjasto oli päätetty rakennettavaksi osaksi uutta koulukeskusta. Rakennuslupaa haettiin opetusministeriöltä. Lääninhallitus oli lokakuussa 1986 puoltanut kouluhallitukselle kirjastohakemusta ja asettanut sen läänissä kolmannelle sijalle rakennettavista hankkeista. Rakentaminen oli tarkoitus aloittaa syyskuun alussa 1987, mikäli rakennuslupa kirjastolle saadaan.²⁴⁶ Merikarvian kuntasuunnitelmassa vuosille 1987–1991 luki, että suunnitelmat kirjaston rakentamiseksi olivat laadittavana, jotta rakentaminen olisi mahdollista vuosina 1987–1988.²⁴⁷

4.4. Sosiaali-, terveys- ja koulutus päätökset

Kansalaisopisto

Merikarvialle perustettiin kansalaisopisto vuonna 1972. Kansalais- ja työväenopisto kuvattiin olevan oppilaitos, joka edisti aikuiskasvatusta opettamalla vapaa-ajalla taitoja ja tietoja, jotka olivat tarpeellisia elämässä, olivat jatkoopiskelua tai pohjaa sille, sekä edistivät kaikin tavoin itsen kehittämistä.²⁴⁸

Vuosina 1981–1982 Merikarvian kansalaisopiston opiskelijamäärä oli 937 henkeä. Opiskelijoita Merikarvialta oli 595 ja Siikaisista loput, jossa kansalaisopisto myös toimi (myöh. nimeltään Merikarvia-Siikaisten kansalaisopisto²⁴⁹).²⁵⁰

Kansalaisopistot ovat olleet erittäin suosittuja. Tavoitteena kansalaisopistoilla on ollut muun muassa monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumisen edistäminen sekä ihmisten kehittyminen elinikäisen oppimisen periaatteella. Erilaiset opinnot ovat perustuneet omaehtoiseen haluun kehittyä ja oppia.²⁵¹ Merikarvian kansalaisopiston toiminta on ollut erittäin monipuolista, ja sen toiminta pyrittiin säilyttämään tällä tasolla²⁵².

²⁴⁶ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 9.3.1987, s.147. Kunnanvaltuusto 23.3.1987, s.20. Khall 129§.

²⁴⁷ Merikarvian kuntasuunnitelma vuosille 1987-1991, s.21. Kuntasuunnittelutoimikunta.

²⁴⁸ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin 29 päivänä maaliskuuta 1972 alkaen klo 18. 23§.

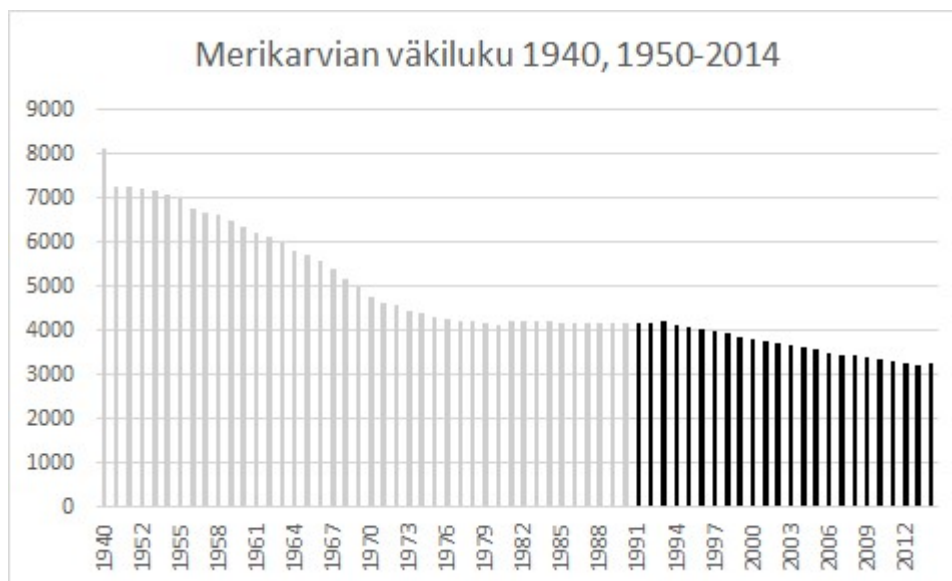
²⁴⁹ Merikarvia-Siikaisten kansalaisopisto. <<https://www.opistopalvelut.fi/merikarvia/index.asp>>.

²⁵⁰ Merikarvian kuntasuunnitelma. Toteuttamisosa 1982-1986, s.26.

²⁵¹ Kansalaisopistot.fi. <<http://www.kansalaisopistot.fi/kansalaisopistot-pahkinankuoressa/>>.

²⁵² Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2013. 1.1 Toimivat palvelut.

5. Jälkimoderni, rakennemuutosten ajan kunta 1991–2016



Lähde: Tilastokeskus

Suomen valtion elinkeinorakenne on muuttunut viimeisen vuosikymmenen aikana voimakkaasti, ja perinteiseksi koetusta teollisuudesta on kadonnut kymmeniä tuhansia työpaikkoja. Uudistuva ja monipuolinen elinkeinorakenne on tehokas keino suojautua äkillisiä muutoksia vastaan²⁵³, mutta pienessä kunnassa kaikki muutokset, myös rakenteissa tapahtuvat, ovat suuria.

1990-luvun alun lamavuodet koettelivat koko Suomea, ja konkurssreja koettiin myös Merikarviassa. Teollisuustyöpaikkojen hupeneminen lamavuosina työssäkäyntialueella ei näytä vaikuttaneen Merikarvian asukasmäärään juuri yhtään, vaan ilmeisesti työväestö pystyi hankkimaan elantonsa muulla tavoin, esimerkiksi tilapäistöiden avulla tai perustamalla pienyrityksiä.

Toisaalta globalisaatio jossain määrin saattoi vaikuttaa siihen, että Merikarvialta ei muutettu. Esimerkiksi informaatioteknologian alalla ei ole ollut merkitystä, missä työ tehdään. Asiakas on voinut valita tuotteen tai palvelun toimittajan. Erikoistuminen tiettyyn osaamisalueeseen on antanut työntekijälle mahdollisuuden tehdä työ missä tahansa. Kaikilla aloilla tämä ei luonnollisesti ole ollut mahdollista.²⁵⁴

Merikarvian väkiluku on rakennemuutosten ajanjakson aikana muutamaa poikkeusvuotta lukuun ottamatta ollut laskusuuntainen. Vuonna 1991 kunnassa oli

²⁵³ Työ- ja elinkeinoministeriö. <<http://www.tem.fi/rakennemuutos>>.

²⁵⁴ Erkki Pihkala kirjoittaa Suomen globalisaation haasteista enemmän, ja hän mainitsee muun muassa high-techin tulehisen osaksi erikoistumista ja suomalaista teollisuutta. Pihkala 2001, s.300-307.

4173 asukasta ja viimeisimmän Suomen tilastollisen vuosikirjan²⁵⁵ mukaan 3246.

Euroopan Unioni ja kunnan kehittäminen

Keväällä 1996 yksi valtuustoryhmä esitti, että *"Krookan lahden alueista muodostettaisiin erityinen, EU:n infrastruktuurirahaston rahoittama, monimuotoisen piensatama-alueen kehittämishanke"*²⁵⁶. Krookan aluetta oli jo monipuolisesti kehitetty. Esimerkiksi leirintäalue Mericampingin alueen tasoa oli nostettu kunnostamalla mökkejä ja rakentamalla vastaanottorakennus. Satakuntaliiton avustuksella Krookan suunnittelu ja kirkonkylän osayleiskaavoituksen työ oli käynnistymässä, ja vuonna 1999 toimintansa päättävän Merikarvian merivartioaseman²⁵⁷ alueen käyttömahdollisuudet antaisivat oman lisänsä Krookan alueelle, jossa Mericampingin lisäksi toimi kaksi kahvilaa ja kolme kalasavustamoaa. Näiden toimijoiden välinen yhteistyö olisi alueen markkinoinnissa iso voimavara.²⁵⁸

Valitettavasti alueen kehittämiseen haettua EU-tukea ei syksyllä 1996 saatu. Krookan alue päätettiin ottaa siitä huolimatta tulevissa suunnitelmissa ja talousarvioissa erityisesti huomioon tärkeänä kehittämiskohteena.²⁵⁹

Johtosääntöjen muutoksia

Kuntalain mukaan kuntien valtuustot ovat hyväksyneet johtosäännöt hallinnon järjestämiseksi, ja näissä on voitu antaa määräyksiä yksittäiselle toimielimelle. Jokaisessa kunnassa ainoana pakollisena johtosääntönä on ollut hallintosääntö, jossa on annettu määräykset kunnan hallinto- ja päätöksentekomenettelystä.²⁶⁰

Euroopan unioniin liittymisen vuoksi maaseutulautakunnan viranomaistehtävät Merikarvialla olivat vähentyneet huomattavasti. Tästä syystä kunnanhallitus ehdotti loppuvuonna 2004 maaseutulautakunnan lakkauttamista ja sillä vielä ole-

²⁵⁵ Tilastokeskus. Suomen tilastollinen vuosikirja 2015.PDF.

<http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuuttelo/yyti_stv_201500_2015_12602_net.pdf>.

²⁵⁶ Kunnanhallitus 16.06.1997, s.405-406. Kunnanvaltuusto 25.06.1997, s.154-155. Ksuunntmk §, Khall 272§/16.6.1997 ja Kvalt 95§.

²⁵⁷ Merikarvian merivartioaseman toiminta päättyi.

<www.yle.fi/uutiset/merikarvian_merivartioaseman_toiminta_paatty/5132490>.

²⁵⁸ Kunnanhallitus 16.06.1997, s.405-406. Kunnanvaltuusto 25.06.1997, s.154-155. Ksuunntmk §, Khall 272§/16.6.1997 ja Kvalt 95§.

²⁵⁹ Kunnanhallitus 16.06.1997, s.405-406. Kunnanvaltuusto 25.06.1997, s.154-155. Ksuunntmk §, Khall 272§/16.6.1997 ja Kvalt 95§.

²⁶⁰ Kuntalaki ja johtosäännöt. Hallintosääntö.

<<http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/laki/hallintojuridiikka/paatoksenteko/paatoksentekomennettelyn-saadospohja/kuntalaki-ja-johtosaannot/Sivut/default.aspx>>.

vien tehtävien siirtämistä toisille toimielimille.²⁶¹ Lisäksi hallitus ehdotti koulujen johtokunnista luopumista, sillä kotien ja koulujen välinen yhteistyö onnistui paremmin keskusteluin ja vanhempainiltoja järjestämällä²⁶².

Kunnanhallitus ehdotti myös hallintosäännön ja teknisen toimen johtosäännön uusimista. Valtuusto päätti kokouksessaan maaseutulautakunnan lakkauttamisen ja sen johtosäännön kumoamisen sekä hallintosäännön, sivistyspalvelujen ja teknisen toimen johtosääntöjen uusimisen.²⁶³

Kunnan palvelutason huononeminen

Valtuusto sai vuoden 1997 lopulla aloitteen valtuutetulta, joka ilmaisi huolestumisensa kunnan palveluiden huomattavasta heikkenemisestä. Aloitteen mukaan kunnasta oli joko lähtenyt tai lähtemässä muun muassa osa poliiseista, nimismies, oikeusaputoimisto, merivartioasema, ja pankkipalvelut olivat myös heikentyneet. Aloitteessa valtuutettu mainitsi, että toimenpiteet johtuivat valtiovallan toimenpiteistä, mutta kohta kunnassa ei olisi tarjolla mitään, mikä houkuttelisi teollisuutta sijoittumaan kuntaan. Valtuutettu ehdotti, että kunnanhallitus ryhtyisi toimenpiteisiin nykyisten palvelujen ja työpaikkojen säilyttämiseksi ja että kunta ottaisi voimakkaammin kantaa muutoksiin.²⁶⁴

Kunnanhallitus totesi, että aloitteessa mainituista aiheista oli käyty useita keskusteluja kunnan toimielimissä, ja näissä oli laadittu tulevaisuudenvisioita²⁶⁵.

Merikarvialla tapahtunut valtakunnallinen yleiskehitys ”maalta kaupunkiin” vaikutti niin yritysten vähenemiseen kuin palvelutason heikkenemiseen. Yritystoiminta lisääntyisi vain ostovoiman lisääntymisen myötä, mutta mikäli asiakkaat painottuisivat kesäkausien mökkiasukkaisiin, ei yritystoiminta voinut olla tuottavaa. Osa yrityksistä ei voinut muuttaa toimintarakennettaan alenevaan kysyntään tai kilpailtuihin hintoihin.

²⁶¹ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 01.12.2004, s.453. Kunnanvaltuusto 17.12.2004, s.101. Hallitus 338§/1.12.2004 ja Kvalt 79§/17.12.2004.

²⁶² Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 01.12.2004, s.453. Kunnanvaltuusto 17.12.2004, s.101. Hallitus 338§/1.12.2004 ja Kvalt 79§/17.12.2004.

²⁶³ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 01.12.2004, s.453. Kunnanvaltuusto 17.12.2004, s.101. Hallitus 338§/1.12.2004 ja Kvalt 79§/17.12.2004.

²⁶⁴ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 17.11.1997, s.801. Kunnanvaltuusto 04.12.1997, s.278. Kvalt 538§/17.11.1997 ja Kvalt 165§/4.12.1997.

²⁶⁵ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 17.11.1997, s.801. Kunnanvaltuusto 04.12.1997, s.278. Kvalt 538§/17.11.1997 ja Kvalt 165§/4.12.1997.

Natura 2000

EU:n yksi tavoitteista on ollut pysäyttää lajien väheneminen Euroopan unionin alueella. Natura 2000 –verkoston avulla on suojeltu arvokkaita luontotyyppejä sekä eurooppalaisia eläin- ja kasvilajien elinympäristöjä.²⁶⁶

Alueelliset ympäristökeskukset ovat ehdottaneet alueita suojeltaviksi verkostoon, ja Suomessa oli vuonna 2016 Natura-alueina viisi miljoonaa hehtaaria, joista maa-alueita oli kolme neljäsosaa ja merialueita loput. Osa alueista on ollut luontodirektiivin mukaisia ja osa lintudirektiivin mukaisia, ja nämä alueet ovat menneet jonkin verran päällekkäin.²⁶⁷

Euroopan unioniin liittyminen toi myös Merikarvian luonnonsuojelulle uusia haasteita. Merikarvialla Natura 2000 –kohteiksi oli suunnitelmassa kahdeksan, muun muassa Ouran saaristo sekä suurimmalta osaltaan Poriin kuuluva Gummandooran saaristo²⁶⁸. Natura 2000 –kohteiksi päättyi Merikarvialla samat, joita kunta ehdotti Lounais-Suomen ympäristökeskukseen vuonna 1997²⁶⁹.

90 vuotta kunnanvaltuuston kokouksia

Merikarvian valtuustossa oli 30.1.2002 pidetty kokouksia jo 90 vuotta. Tätä merkittävää vuotta juhlistamaan kunnanhallitus esitti, että perustettaisiin 9000 euron arvoinen Pro Merikarvia -tunnustuspalkinto. Palkinto oli tarkoitus jakaa viitenä peräkkäisenä vuotena merikarvialaiselle yksityishenkilölle, yritykselle, yhteisölle tai hankkeelle, jotka ansioituneesti olivat kehittäneet kuntaa tai jollakin tavoin edistäneet työllisyyttä Merikarvialla. Valtuusto hyväksyi yksimielisesti hallituksen esityksen.²⁷⁰ Kymmenen vuotta myöhemmin tammikuussa vuonna

²⁶⁶ Suomen Natura 2000 –alueet. <http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Suojelualueet/Natura_2000_alueet> ja Natura 2000 –verkosto turvaa monimuotoisuutta. <http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Luonnon_monimuotoisuus/Luonnonsuojelualueet/Naturaalueet>.

²⁶⁷ Suomen Natura 2000 –alueet. <http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Suojelualueet/Natura_2000_alueet> ja Natura 2000 –verkosto turvaa monimuotoisuutta. <http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Luonnon_monimuotoisuus/Luonnonsuojelualueet/Naturaalueet>.

²⁶⁸ Kunnanhallitus 02.06.1997, s.352. Kunnanhallitus 16.06.1997, s.409-411. Kunnanvaltuusto 25.06.1997, s.181-183. Khall 233§/2.6.1997, Tekn.ltk 59§/, Ymp.ltk. 48§/, Khall 275§/16.6.1997 ja Kvalt 110§/25.6.1997.

²⁶⁹ Natura 2000 –alueet – Varsinais-Suomi ja Satakunta. <http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Suojelualueet/Natura_2000_alueet?f=VarsinaisSuomen_ELYkeskus>.

²⁷⁰ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 21.1.2002, s.52. Kunnanvaltuusto 30.01.2002, s.6. Hallitus 32§/21.1.2002 ja Kvalt 6§/30.1.2002.

2012 kunnanvaltuusto piti 100-vuotiskokouksen, ja tässä juhla kokouksessa paljastettiin laatta ensimmäisen valtuuston muistoksi²⁷¹.

Lukion rehtorin virkasuhteen purku

Vaikka kunnan virallisista pöytäkirjoista ei juuri löytynyt väriä tai tunteenpurkauksia, niin tästä Merikarvian lukion rehtorin irtisanomisasiassa on luettavissa erikoinen tapahtumien vyyhti.

Rehtorin työhön liittyviä asioita oli aktiivisesti käsitelty vuonna 1998 suoritetusta työsuojelutarkastuksesta lähtien. Lukiossa annettiin vuonna 2001 kirjallinen varoitus rehtorin virkavelvollisuuksien laiminlyömisestä. Hänet oli myös ohjattu työkyvyn arviointiin, josta rehtori kieltäytyi. Lisäksi kunnanhallitus oli epäillyt häntä virkarikoksesta tehden tutkintapyynnön poliisille. Esikuulustelut tehtiin ja asia eteni syyttäjälle syyteharkintaan. Myös oppilaat olivat tehneet kirjeen rehtorin erottamiseksi. Lukiossa oli tehty työsuojelutarkastus myös työilmapiirin ongelmien vuoksi, jonne rehtori ei saapunut.²⁷²

Tammikuun alussa vuonna 2002 rehtorin työkyvyn selvittämistä yritettiin uudelleen työterveyslääkärin kanssa. Tilaisuudessa olivat läsnä sivistystoimenjohtaja, kunnanjohtaja ja OAJ:n luottamusmies, mutta rehtori ei saapunut paikalle eikä hän ilmoittanut mahdollisesta esteestä.²⁷³

Kunnanhallitus antoi tammikuussa rehtorille toisen kirjallisen varoituksen, sillä hän ei toiminut sivistyslautakunnan päätösten mukaisesti. Myös tämän asian poliisi tutki. Helmikuussa rehtori sai kolmannen kirjallisen varoituksen hänen toimittuaan vastoin virkavelvollisuuksiaan ja laiminlyötyään näitä. Kunnanhallitus samassa yhteydessä velvoitti rehtorin uudelleen toimimaan hallituksen päätöksen mukaisesti. Häntä velvoitettiin tekemään toimenpideohjelma lukion tilanteen parantamiseksi, jota häneltä oli pyydetty jo aiemmin.²⁷⁴

²⁷¹ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2012, s.5. Kunnanjohtajan katsaus vuoteen 2012.

²⁷² Merikarvian kunta. Sivistyslautakunta 13.02.2002, s.29-30. Kunnanhallitus 04.03.2002, s.109-112. Kunnanhallitus 03.04.2002, s.171-175. Kunnanhallitus 29.04.2002, s.196-200. Kunnanvaltuusto 07.05.2002, s.20-25. Siv.ltk 18§/13.2.2002, Hallitus 72§/4.3.2002, Hallitus 113§/3.4.2002, Hallitus 124§/29.4.2002 ja Kvalt 18§/7.5.2002.

²⁷³ Merikarvian kunta. Sivistyslautakunta 13.02.2002, s.29-30. Kunnanhallitus 04.03.2002, s.109-112. Kunnanhallitus 03.04.2002, s.171-175. Kunnanhallitus 29.04.2002, s.196-200. Kunnanvaltuusto 07.05.2002, s.20-25. Siv.ltk 18§/13.2.2002, Hallitus 72§/4.3.2002, Hallitus 113§/3.4.2002, Hallitus 124§/29.4.2002 ja Kvalt 18§/7.5.2002.

²⁷⁴ Merikarvian kunta. Sivistyslautakunta 13.02.2002, s.29-30. Kunnanhallitus 04.03.2002, s.109-112. Kunnanhallitus 03.04.2002, s.171-175. Kunnanhallitus 29.04.2002, s.196-200. Kunnanvaltuusto

Sivistystoimenjohtaja oli pyytänyt nähdä pöytäkirjan, joka selventäisi rehtorin lähisukulaisen opintoja ja toisi ilmi mahdollisen esteellisyyden ja harkintavallan väärinkäytön. Rehtori ei toimittanut määräaikaan mennessä kyseistä pöytäkirjaa eikä muutenkaan kertonut asiasta mitään.²⁷⁵

Myös ylioppilaskirjoitusten hoidossa oli ilmennyt epäselvyyksiä, ja rehtorin ollessa esteellinen, lukion vararehtori määrättiin hoitamaan kirjoituksia. Lukion rehtori ei hyväksynyt vararehtoria vararehtoriksi eikä hoitamaan kirjoituksia. Sivistystoimenjohtaja meni lukiolle selvittämään tilannetta, mutta rehtori soitti poliisin paikalle poistamaan sivistystoimenjohtajan paikalta.²⁷⁶

Helmikuussa vuonna 2002 kunnanjohtaja teki päätöksen, että rehtorin on välittömästi ryhdyttävä toimiin tilanteen parantamiseksi. Lisäksi rehtorin oli toimitettava kunnanhallituksen useasti pyytämä lukion toimintaohjelma helmikuun puoleen väliin mennessä tai kunta ryhtyisi toimenpiteisiin virkasuhteen päättämiseksi.²⁷⁷

Rehtori oli passiivinen myös yhteistyökumppaneiden suuntaan, jättänyt toistuvasti huomioon ottamatta esimiestensä, eli kunnanjohtajan ja sivistystoimenjohtajan, sekä sivistyslautakunnan ja kunnanhallituksen ohjeet ja määräykset.²⁷⁸

Näiden moninaisten seikkojen vuoksi sivistyslautakunta katsoi helmikuuisessa kokouksessaan vuonna 2002, että rehtorin virkasuhde on irtisanottava. Kunnanhallituksen maaliskuun kokouksessa käytiin sivistyslautakunnan esitys läpi

07.05.2002, s.20-25. Siv.ltk 18§/13.2.2002, Hallitus 72§/4.3.2002, Hallitus 113§/3.4.2002, Hallitus 124§/29.4.2002 ja Kvalt 18§/7.5.2002.

²⁷⁵ Merikarvian kunta. Sivistyslautakunta 13.02.2002, s.29-30. Kunnanhallitus 04.03.2002, s.109-112. Kunnanhallitus 03.04.2002, s.171-175. Kunnanhallitus 29.04.2002, s.196-200. Kunnanvaltuusto 07.05.2002, s.20-25. Siv.ltk 18§/13.2.2002, Hallitus 72§/4.3.2002, Hallitus 113§/3.4.2002, Hallitus 124§/29.4.2002 ja Kvalt 18§/7.5.2002.

²⁷⁶ Merikarvian kunta. Sivistyslautakunta 13.02.2002, s.29-30. Kunnanhallitus 04.03.2002, s.109-112. Kunnanhallitus 03.04.2002, s.171-175. Kunnanhallitus 29.04.2002, s.196-200. Kunnanvaltuusto 07.05.2002, s.20-25. Siv.ltk 18§/13.2.2002, Hallitus 72§/4.3.2002, Hallitus 113§/3.4.2002, Hallitus 124§/29.4.2002 ja Kvalt 18§/7.5.2002.

²⁷⁷ Merikarvian kunta. Sivistyslautakunta 13.02.2002, s.29-30. Kunnanhallitus 04.03.2002, s.109-112. Kunnanhallitus 03.04.2002, s.171-175. Kunnanhallitus 29.04.2002, s.196-200. Kunnanvaltuusto 07.05.2002, s.20-25. Siv.ltk 18§/13.2.2002, Hallitus 72§/4.3.2002, Hallitus 113§/3.4.2002, Hallitus 124§/29.4.2002 ja Kvalt 18§/7.5.2002.

²⁷⁸ Merikarvian kunta. Sivistyslautakunta 13.02.2002, s.29-30. Kunnanhallitus 04.03.2002, s.109-112. Kunnanhallitus 03.04.2002, s.171-175. Kunnanhallitus 29.04.2002, s.196-200. Kunnanvaltuusto 07.05.2002, s.20-25. Siv.ltk 18§/13.2.2002, Hallitus 72§/4.3.2002, Hallitus 113§/3.4.2002, Hallitus 124§/29.4.2002 ja Kvalt 18§/7.5.2002.

sekä Länsi-Suomen lääninhallituksen sivistysosaston lausunto, jonka mukaan irtisanominen on perusteltua.²⁷⁹

Kunnanhallitus antoi lukion rehtorille mahdollisuuden tulla kuulluksi asiasta maaliskuussa 18.3.2002, mutta hän ei tätä mahdollisuuttaan käyttänyt. Hänelle annettiin vielä toinen mahdollisuus tulla kuulluksi irtisanomisasiasta huhtikuussa, jonne hän ei myöskään saapunut.²⁸⁰

Huhtikuussa kunnanhallitus totesi, että rehtorin toiminnassa ei ole tapahtunut asian johdosta mitään muutosta, vaan hän edelleen toimi tavalla, joka ei ollut hyväksyttyä. Hän myös edelleen käytti lukiosta väärää nimeä, josta häntä oli jo huomautettu. Hän sai myös Porin käräjäoikeudessa sakkorangaistuksen virka-aseman väärinkäytöksestä.²⁸¹

Kunnanhallituksen ehdotuksesta kunnanvaltuusto päätti, että lukion rehtori irtisanottiin virasta palvelusuhdeturvalain 6§:n nojalla toukokuussa 2002.²⁸²

Huhtikuun kunnanhallituksen kokous ehdotti vararehtorin nimeämisestä toistaiseksi rehtorin tehtäviin oman toimen ohella, ja tämän ehdotuksen kunnanvaltuusto yksimielisesti toukokuun kokouksessaan hyväksyi.²⁸³ Sama henkilö hoiti Merikarvian lukion rehtorin tehtäviä vielä vuonna 2015²⁸⁴.

²⁷⁹ Merikarvian kunta. Sivistyslautakunta 13.02.2002, s.29-30. Kunnanhallitus 04.03.2002, s.109-112. Kunnanhallitus 03.04.2002, s.171-175. Kunnanhallitus 29.04.2002, s.196-200. Kunnanvaltuusto 07.05.2002, s.20-25. Siv.ltk 18§/13.2.2002, Hallitus 72§/4.3.2002, Hallitus 113§/3.4.2002, Hallitus 124§/29.4.2002 ja Kvalt 18§/7.5.2002.

²⁸⁰ Merikarvian kunta. Sivistyslautakunta 13.02.2002, s.29-30. Kunnanhallitus 04.03.2002, s.109-112. Kunnanhallitus 03.04.2002, s.171-175. Kunnanhallitus 29.04.2002, s.196-200. Kunnanvaltuusto 07.05.2002, s.20-25. Siv.ltk 18§/13.2.2002, Hallitus 72§/4.3.2002, Hallitus 113§/3.4.2002, Hallitus 124§/29.4.2002 ja Kvalt 18§/7.5.2002.

²⁸¹ Merikarvian kunta. Sivistyslautakunta 13.02.2002, s.29-30. Kunnanhallitus 04.03.2002, s.109-112. Kunnanhallitus 03.04.2002, s.171-175. Kunnanhallitus 29.04.2002, s.196-200. Kunnanvaltuusto 07.05.2002, s.20-25. Siv.ltk 18§/13.2.2002, Hallitus 72§/4.3.2002, Hallitus 113§/3.4.2002, Hallitus 124§/29.4.2002 ja Kvalt 18§/7.5.2002.

²⁸² Merikarvian kunta. Sivistyslautakunta 13.02.2002, s.29-30. Kunnanhallitus 04.03.2002, s.109-112. Kunnanhallitus 03.04.2002, s.171-175. Kunnanhallitus 29.04.2002, s.196-200. Kunnanvaltuusto 07.05.2002, s.20-25. Siv.ltk 18§/13.2.2002, Hallitus 72§/4.3.2002, Hallitus 113§/3.4.2002, Hallitus 124§/29.4.2002 ja Kvalt 18§/7.5.2002.

²⁸³ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 29.04.2002, s.202-203. Kunnanvaltuusto 07.05.2002, s.26-27. Hallitus 125§/29.4.2002 ja Kvalt 19§/7.5.2002.

²⁸⁴ Merikarvian lukio. Yhteystiedot.

<<http://www.merikarvianlukio.fi/index.php?ftopen=yhteystiedot&vtopen=yhteystiedot>>.

5.1. Poliittiset voimasuhteet

Mitä lähemmäs tullaan työni päätepistettä, sitä enemmän pöytäkirjoissa näkyi liikehdintää eri puolueiden välillä, mutta mitään selityksiä ei pöytäkirjoissa edelleenkään ollut.

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 1992 Suomen Keskustalla oli edelleen vankka kannatus, sillä puolueella oli 10 paikkaa (kuva 5, s.60). Pieni kannatuksen notkahdus paikkojen määrässä on nähtävissä aikaisempaan vuonna 1996, kun Keskustalla oli vain kuusi paikkaa. Tässä välissä oli kunnallislakiin perustuen vähennetty valtuustopaikat 27:stä 23:een, joten se selitti osaltaan notkahdusta. Kyseisenä vuonna myös SDP ja Kokoomus saivat kuusi valtuustopaikkaa, joten jotain voi rivien välistä ehkä lukea.

Voisi ajatella, että lamavuosien aikana äärioikeistolaisuus ja äärivasemmistolaisuus olisivat voimakkaasti nousussa, mutta Simo Häyrysen mukaan²⁸⁵ suomalaiseseen yhteiskuntaan on kuulunut, että maaseutua edustava puolue on ollut suuri ja vahva, ja ääriliikkeiden kannatus on ollut laimeata.

Vuonna 1997 muodostui uusi valtuustoryhmä, sillä yksi valtuutettu ilmoitti perustaneensa oman sitoutumattoman valtuustoryhmän, jossa hän toimi myös ryhmänjohtajana. Tämä valtuustoryhmä oli nimeltään Merikarvian sitoutumattomat.²⁸⁶

Vuoden 2000 kunnallisvaaleissa valtuustossa oli paikkoja jaossa 21. Keskustanosti taas kannatustaan saaden selvän enemmistön kymmenellä paikalla. SDP sai 4 paikkaa, Kokoomus 3 ja muut (Vasemmistoliitto, Kristillisdemokraatit ja nimeämättömät) jakoivat loput 4 paikkaa.

Syksyllä 2000 kaksi valtuutettua ilmoittivat edustavansa 28.9 lähtien Uusi Merikarvia -valtuustoryhmää. Samassa valtuuston kokouksessa eräs valtuutettu ilmoitti eronneensa kokoomuksen valtuustoryhmästä ja liittyneenä Suomen keskustan valtuustoryhmään.²⁸⁷

Vuoden alussa 2003 muodostui kaksi uutta valtuustoryhmää, kun neljä valtuutettua muodostivat Merikarvian Sosiaalidemokraattinen Työväenyhdistys ry:n

²⁸⁵ Häyrinen 2006, s.51.

²⁸⁶ Merikarvian kunta. Kunnanvaltuusto 04.12.1997, s.285-286. Kvalt 168§ ja Kvalt 168/4.12.1997.

²⁸⁷ Merikarvian kunta. Kunnanvaltuusto 28.9.2000, s.74. Kvalt 59/28.9.2000.

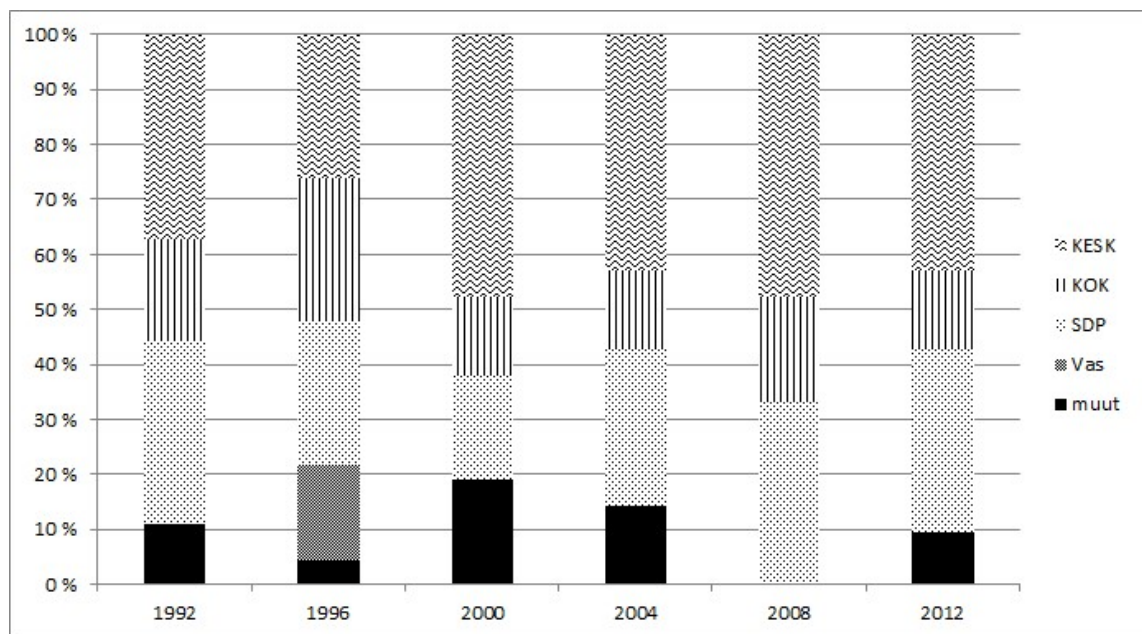
valtuustoryhmän ja Uusi Merikarvia -ryhmän muodostivat kaksi valtuutettua²⁸⁸. Valitettavasti pöytäkirjoista ei selvinnyt mistä puolueista valtuutetut olivat.

Vuoden 2004 vaaleissa kunnanvaltuuston paikat jakaantuivat Keskustan yhdeksään paikkaan, Sosialidemokraattien kuuteen paikkaan, Kokoomuksen kolmeen, Vasemmiston yhteen ja nimeämättömien kahteen paikkaan.

Kunnallisvaaleissa vuonna 2008 paikat jakaantuivat kolmelle puolueelle, kun Keskusta sai 10 paikkaa, SDP 7 ja Kokoomus 4. Neljä vuotta myöhemmin sekä Keskusta että Kokoomus menettivät yhden paikan kumpikin Perussuomalaisille.

Kuva 6 sivulla 61 helpottaa verrattaessa erityisesti Keskustapuolueen ja Sosialidemokraattien kannatusta eri vuosikymmeninä, ja Keskustan vahvuutta kunnallisessa päätöksentekojärjestelmässä.

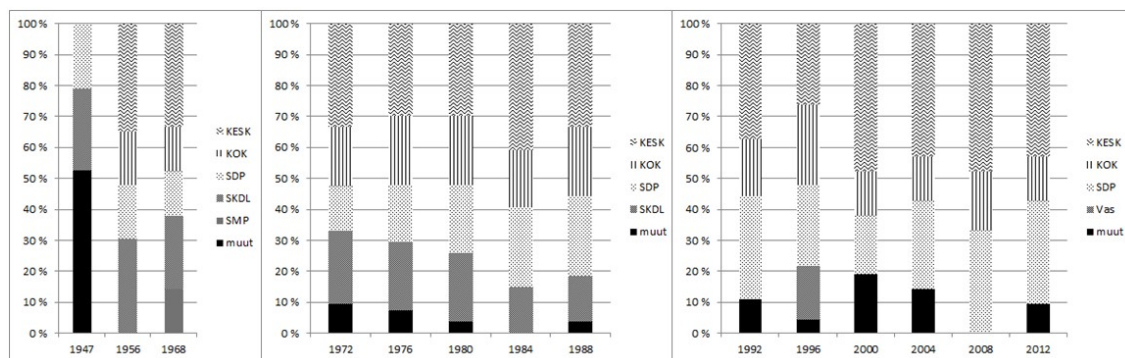
Kuva 5.



Lähde: Tilastokeskus

²⁸⁸ Merikarvian kunta. Kunnanvaltuusto 20.01.2003, s.8. Kvalt 85/20.1.2003.

Kuva 6.



Lähde: Tilastokeskus

5.2. Kuntaliitokset ja seutukuntasuuntautuminen

Alueellinen yhteistyö on ollut erittäin monimuotoista, ja yhteistyötä on tehty hallinnon eri aloilla. Yhteistyön merkinä ovat olleet erilaiset liitot, joihin kunnat ovat voineet liittyä.

Satakuntaliitto

Satakunnan kehittämiskuntainliitto eli Satakuntaliitto perustettiin vuonna 1990. Porin kaupunginhallitus oli esittänyt, että Satakunnan Maakuntaliitto ja Satakunnan seutukaavaliitto päättäisivät liittyä uuteen perustettavaan liittoon. Merikarvian kunnanhallitus asettui myönteiselle kannalle, ja valtuuston päätökseksi tuli, että Merikarvia päätti liittyä Satakunnan kehittämiskuntainliiton jäseneksi.²⁸⁹

Satakuntaliiton yksi tärkeimmistä tehtävistä on ollut turvata hyvä ympäristö. Lisäksi se on toiminut suunnittelu-, kehittämis-, edunvalvonta- ja tutkimusorganisaationa. Nämä asiat on kirjattu perussopimukseen, joiden mukaisesti liitto on toiminut.²⁹⁰

Aluehallintouudistus 2010

Satakuntaliiton perussopimusta muutettiin sekä hyväksyttiin maakuntien yhteistoimintaa koskeva sopimus vuoden 2010 alussa. Maa oli tarkoitus jakaa aluehallinnon laajan kokonaisuudistuksen yhteydessä maakuntaliittojen yhteistoi-

²⁸⁹ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 23.7.1990, s.477-478. Kunnanvaltuusto 12.9.1990, s.121-122. Khall 395§ ja Kvalt 85§.

²⁹⁰ Satakuntaliitto. Satakuntaliiton kaavoituskatsaus 2014. PDF.

<http://www.satakuntaliitto.fi/sites/satakuntaliitto.fi/files/tiedostot/Alueidenkaytto/Kaavoituskatsaus%202014_kuvilla.pdf>.

minnan järjestämiseksi yhteistoiminta-alueiksi. Liittojen roolia vahvistettiin aluekehittämismääräyksinä muun muassa kehittämistehtäviä kokoamalla.²⁹¹

Satakunta ja Varsinais-Suomi muodostivat yhteistoiminta-alueen valmisteilla olleen lain²⁹² mukaan. Satakuntaliitto ja Varsinais-Suomen liiton hallitukset olivat yhteiskokouksessaan sopineet, että lain vaatimat päätökset tehtäisiin liittojen välillä yhdessä. Lain mukaan maakunnat olivat tasavertaisia päätöksiä tehtaessä.²⁹³

Pohjois-Satakunta säätiö

Syyskuussa 1991 aloitti toimintansa Pohjois-Satakunta säätiö. Siihen kuuluivat Kankaanpään ja Parkanon kaupungit sekä Honkajoen, Jämijärven, Karvian, Kihniön, Kiikoisten, Lavian, Pomarkun, Siikaisten ja Suodenniemen kunnat. Täähän säätiöön liittyminen tukisi kunnanhallituksen mukaan kuntayhteistyötä, sen kehittämistä ja tiivistämistä. Säätiön tarkoituksena oli väestön hyvinvoinnin lisääminen elinkeinojen kehittämisen keinoin. Lisäksi hyvinvointia parantaisi kuntien palvelutasojen parantaminen.²⁹⁴

Merikarvia toivottiin tervetulleeksi jo perustettuun ja toimintansa aloittaneeseen säätiöön, ja kunnanhallituksen ehdottamana valtuusto hyväksyi asian ja valitsi säätiöön edustajistoon jäsenet. Asiaan liittyvänä pöytäkirjaan merkittiin ponsi, jossa ehdotettiin Pohjois-Satakunnan säätiötä käynnistämään Merikarvian satamaa ja matkailua koskevat kehittämissuunnitelmat.²⁹⁵ Pohjois-Satakunta säätiö on lopettanut toimintansa Patentti- ja rekisterihallituksen mukaan 29.7.2004²⁹⁶.

Seutusopimus

Vuonna 2002 Merikarvialla laadittiin ”*Merikarvian visioita tulevaisuuteen vuoteen 2005*”. Siinä todettiin Merikarvian suuntautuvan maakunnan keskukseen

²⁹¹ Aluehallinto. <<http://vm.fi/aluehallinto>>.

²⁹² Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisestä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. HE 146/2009. <<https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2009/20090146>>.

²⁹³ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 11.01.2010, s.22-23. Kunnanvaltuusto 01.03.2010, s.14-15. Kunnanhallitus 17§/11.1.2010 ja Kunnanvaltuusto 10§/1.2.2010.

²⁹⁴ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 29.3.1993, s.228-229. Kunnanvaltuusto 5.4.1993, s.56-58. Khall 181§ ja Kvalt 45§.

²⁹⁵ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 29.3.1993, s.228-229. Kunnanvaltuusto 5.4.1993, s.56-58. Khall 181§ ja Kvalt 45§.

²⁹⁶ Patentti- ja rekisterihallitus. Virre-tietopalvelu. <<https://virre.prh.fi/novus/foundationSearch?execution=e2s7>>.

Poriin, mutta tekevän yhteistyötä myös Siikaisten ja koko Pohjois-Satakunnan kanssa. Euroopan unioniin liittymisen myötä Suomessa oli vahvistunut seutukunta-ajattelu, jossa useat kunnat yhdessä tekivät ja toimivat tavoitteenaan tehokkaat hankkeet ja säästöt. Kunnan visiossa todettiin kuntien yhteistyön olevan tärkeä osa seutukunta-ajattelua, mutta Merikarvia silti pysyisi itsenäisenä.²⁹⁷

Merikarvia kuului Pohjois-Satakunnan seutukuntaan, jonka keskuksena oli Kankaanpään kaupunki, mutta kunnanhallituksessa oli ollut esillä myös mahdollisuus liittyä Porin seutukuntaan.²⁹⁸ Hallitus esitti valtuustolle, että kunta tekisi esityksen, että Merikarvia siirrettäisiin Porin seutukuntaan ja kihlakuntaan Pohjois-Satakunnan seutukunnasta ja Kankaanpään kihlakunnasta. Välimatka Poriin oli sopiva siihen, että Porin seutu on ollut merikarvialaisille asioimis- ja työssäkäyntisuunta²⁹⁹. Valtuusto hyväksyi tämän hallituksen esityksen Porin seutukuntaan liittymisestä³⁰⁰ ja näin ollen Merikarvian kunta tuli mukaan seutukunnan laajentuessa vuoden 2004 alussa³⁰¹.

Joka vuosi seutukunnalle on laadittu yhteistyön toimintaohjelma ja budjetti. Vuosien varrella toiminnan painopiste on siirtynyt hankeyhteistyöstä peruspalveluiden ja kuntien tehtävien yhteiseen hoitamiseen sekä kehittämistyöhön.³⁰² Useiden eri ammattilaisten voimin tehty ”*Hyvinvointia yhteistyöllä – Karhukuntien palvelustrategia 2008*” selkeytti, miten yhteistyötä tulee tehdä palveluiden turvaamiseksi ja niiden laadun ja sujuvan saatavuuden takaamiseksi. Tämän strategian hyväksyessään Karhukunnat³⁰³ eli Porin seudun kunnat (Harjavalta, Huittinen, Kokemäki, Luvia, Merikarvia, Nakkila, Pomarkku, Pori, Ulvila) sitoutuivat jokainen itsenäisesti toimimaan yhteisesti sovittuun suuntaan, joka oli yhteistyön tiivistymistä palvelu- ja kehittämistoiminnassa.

²⁹⁷ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 10.06.2002, s.271-272. Kunnanvaltuusto 17.6.2002, s.43-44. Hallitus 177§/10.6.2002 ja Kvalt 30§/17.6.2002.

²⁹⁸ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 10.06.2002, s.271-272. Kunnanvaltuusto 17.6.2002, s.43-44. Hallitus 177§/10.6.2002 ja Kvalt 30§/17.6.2002.

²⁹⁹ TEE-tutkimus 1961 Merikarvia . A Yleistietoa, s.19.

³⁰⁰ Merikarvian kunta Kunnanhallitus 10.06.2002, s.271-272. Kunnanvaltuusto 17.6.2002, s.43-44. Hallitus 177§/10.6.2002 ja Kvalt 30§/17.6.2002.

³⁰¹ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 30.05.2005, s.272. Kunnanvaltuusto 17.10.2005, s. 97. Hallitus 186§/30.5.2005 ja Valtuusto 62§/17.10.2005.

³⁰² Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 14.06.2004, s.246. Kunnanvaltuusto 21.06.2004, s.44. Hallitus 188§/14.6.2004 ja Valtuusto 36§/21.6.2004.

³⁰³ Karhukunnat. Porin Seutu – Satakunnan keskusseutu. <<http://www.karhukunnat.fi/>>.

Strategian toteuttaminen oli alkanut vuoden 2004 alussa, ja sen oli hyväksynyt Karhukuntatoimikunta ja Karhukuntien neuvottelukunta. Kunnanhallitus esitti valtuustolle hyväksyttäväksi, että palvelustrategia hyväksytään, ja näin tapahtui.³⁰⁴

Maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alue vuoden 2011 alusta

Kankaanpään kaupunki kutsui koolle kokouksen huhtikuussa 2010, jossa käsiteltiin Pohjois-Satakunnan maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen muodostamista. Samaa maaseutuhallinnon uudelleenjärjestämistä oli valmisteltu myös Porin seudun kuntayhteistyön merkeissä. Merikarvian kunnanhallitus ehdotti valtuustolle elokuussa 2010, että valtuusto hyväksyisi Porin kanssa solmittavan maaseutuhallinnon yhteistoimintasopimuksen periaatteet ja sopimuksen, ja että Merikarvian ja Siikaisten välinen sopimus maaseutuelinkeinoviranomaispalvelujen järjestämisestä irtisanotaan. Valtuusto hyväksyi tämän ehdotuksen.³⁰⁵

Pori oli ilmoittautunut maaseutuhallinnon järjestämistä koskevan lain pilottikunnaksi, ja se aloitti toiminnan ennen lain voimaantuloa. Lain³⁰⁶ mukaan yhteistoiminta-alueen oli aloitettava toimintansa viimeistään 1.1.2013, ja sen mukaan hallinto oli järjestettävä siten, että kunta muodostaa hallinnollisen kokonaisuuden maaseutuhallinnon tehtävien hoitamiseksi edellyttäen, että alueella toimii ainakin 800 maatalouden tukihakemuksen tehnyttä henkilöä tai yhteisöä.³⁰⁷

Loppuvuonna 2010 oli tarkoitus allekirjoittaa Porin ja Merikarvian välinen sopimus maaseutuhallinnon yhteistyöstä. Porin organisoimaan yhteistyöhön sopijakuntina olivat lähdössä mukaan Lavia, Luvia ja Merikarvia, mutta kaikki syksyllä valmistelussa mukana olleet kunnat eivät olleet vielä tehneet päätöstä yhteistyöstä omissa kunnallisissa päätöksentekokelemissään. Hallitus totesi, että yhteistyösopimus voidaan siitä huolimatta allekirjoittaa.³⁰⁸ Porin Tekniseen palve-

³⁰⁴ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 14.06.2004, s.246. Kunnanvaltuusto 21.06.2004, s.44. Hallitus 188§/14.6.2004 ja Valtuusto 36§/21.6.2004.

³⁰⁵ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 23.08.2010, s.345. Kunnanvaltuusto 11.10.2010, s.50. Kunnanhallitus 240§/9.8.2010, Kunnanhallitus 257§/23.8.2010 ja Kunnanvaltuusto 36§/11.10.2010.

³⁰⁶ Laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa.

<<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100210>>.

³⁰⁷ Pori. Siikainen, Ulvila ja Karvia liittyvät maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueeseen.

<<https://www.pori.fi/tpk/uutiset/2011/07/siikainenulvilajakarvialittyvatmaaseutuhallinnonyhteistoiminta-alueeseen.html#.ViOesu-hdxg>>.

³⁰⁸ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 09.08.2010, s.325. Kunnanhallitus 13.12.2010, s.548-549. Kunnanvaltuusto 20.10.2010, s.60-61. Kunnanhallitus 240§/9.8.2010. Kunnanhallitus 257§/23.8.2010, Kunnanvaltuusto 36§/11.10.2010, Kunnanhallitus 411§/13.12.2010 ja Kunnanvaltuusto 46§/20.12.2010.

lukeskukseen muodostui vuoden 2011 alussa yhteistoiminta-alue edellä mainittujen kuntien kanssa. Siikainen ja Ulvila tekivät keväällä päätökset liittyä vuoden 2012 alusta ja Karvia liittyi mukaan vuoden 2013 alusta alkaen.³⁰⁹

Porin Seudun Yrityspalveluyhdistys

Tammikuussa 1999 oli perustettu Porissa Porin Seudun Yrityspalveluyhdistys, joka avautui Yrityspalvelu Enterinä marraskuussa samana vuonna. Yhdistyksen jäseninä olivat Porin seutukunnan kunnat, yrittäjäyhdistykset, kauppakamari, maaseutukeskus, lähes kaikki toisen asteen oppilaitokset, pankit, vakuutusyhtiöt sekä yli 40 tällä samalla alueella toimivaa merkittävää yritystä. Enterin toiminnan tarkoituksena oli parantaa sekä laajentaa merikarviaalaisten yrittäjien palveluita. Helmikuussa 2004 valtuusto hyväksyi kunnanhallituksen ehdotuksen Porin Seudun Yrityspalveluyhdistys ry-nimiseen yhdistykseen liittymisen.³¹⁰

Yrityspalvelu Enter siirtyi osaksi Prizztech Oy:tä vuodesta 2012³¹¹. Yhteispalvelupiste Enter on tarjonnut monipuolisesti neuvoja esimerkiksi yrityksen perustamiseen, ostoon, kansainvälistymiseen, kasvuun ja sukupolvenvaihdokseen³¹².

Porin Seudun Kehittämiskeskus Oy

Porin seutukuntien yhteistyössä oli vuonna 2001 perustettu elinkeinoyhtiö Porin Seudun Kehittämiskeskus Oy, joka ei alkuun kattanut kaikkia seudun kuntia. Kolme vuotta myöhemmin, keväällä 2004 päätettiin tilata Prizztech Oy:ltä selvitys elinkeinoyhteistyön tiivistämisestä, jonka mukaan elinkeinoyhteistyön edellytykset olivat olemassa. Tämä elinkeino-organisaatio toimi kehittämis- ja elinkeinostrategioiden toteuttajana ja yhteistyöverkoston vetäjänä.³¹³

Merikarvia päätti lähteä tähän laajentuvaan yhtiöön merkitsemällä sen osakkeita, mutta päätti pitää oman elinkeinoasiamiehen kunnassa. Kunnassa ei haluttu heikentää elinkeinopalvelujen antamista yrittäjille, sillä tiivis yhteistyö paikalli-

³⁰⁹ Pori. Siikainen, Ulvila ja Karvia liittyvät maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueeseen. <<https://www.pori.fi/tpk/uutiset/2011/07/siikainenulvilajakarviaaliittyvatmaaseutuhallinnonyhteistoiminta-alueeseen.html#.Vi0esu-hdxg>>.

³¹⁰ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 12.01.2004, s.11. Kunnanvaltuusto 02.02.2004, s.8. Hallitus 10§/12.1.2004 ja Valtuusto 8§/2.2.2004.

³¹¹ Prizztech. <<http://www.prizz.fi/enter>>.

³¹² Prizztech Oy. <<http://www.prizz.fi/yhtio#.VitFyu-hdxg>>.

³¹³ Merikarvian kunta. Suunnittelutoimikunta 15.09.2004. Kunnanhallitus 20.09.2004, s.327. Kunnanhallitus 04.10.2004, s.355-359. Kunnanhallitus 07.02.2005, s.80-84. Kunnanvaltuusto 14.03.2005, s.38-42. Suunnitmk. 5§/2004, Hallitus 247§/20.9.2004, Hallitus 267§/4.10.2004, Hallitus 62§/7.2.2005 ja Valtuusto 29§/14.3.2005.

sesti oli tuottanut tulosta esimerkiksi tuhansien yrityksille vuokrattujen neliöiden määrää tarkasteltaessa.³¹⁴ Merikarvia on omistanut Prizztech Oy:stä 1,2 % ja kunnan elinkeinopalvelut on järjestetty osin tämän osakeyhtiön kautta³¹⁵.

Suunnittelutoimikunta kannanotossaan pohti myös yhtiön vaikutuksia merikarvialaisille yrityksille ja saako kunta ääntään kuuluville. Kunta päätti kuitenkin ottaa osaa erilaisiin projekteihin ja osallistua näiden rahoitukseen.³¹⁶ Porin Seudun Kehittämiskeskus Oy POSEK on ollut osa Prizztech Oy:tä fuusioituttuaan tähän 1.3.2012.³¹⁷

Kunta- ja palvelurakennemuutos

2000-luvun alkuvuosina Porin kaupunki kaavaili toimintojen uudelleenjärjestelyä, jossa seudullinen yhteistyö olisi laaja-alaista. Merikarvialla tällaisella uudelleenjärjestelyllä arvioitiin olevan kustannussäästöjä päinvastaisempi vaikutus, vaikka palvelutarpeen arviointi olisi vaikeata. Perusterveydenhuoltoa koskeva yhteistyö kuitenkin koettiin perustelluksi, mutta sivistystoimen niin sanotun isäntäkuntamallin sen sijaan arveltiin heikentävän palveluja. Kunnanhallitus esittikin, että valtuusto päättäisi esittää kunnan lausunnoksi Porin kaupungille, että Porin esittäessä kuntaliitosta tai laaja-alaista palveluyhteistyötä isäntäkuntamallilla Merikarvian omat toiminnot kaventuisivat tilaajaksi ja maksajaksi.³¹⁸

Palveluyhteistyöstä hallitus esitti lausuntoon, että isäntäkuntamallissa kunta olisi laskujen maksaja, jonka poliittista vastuuta kantavien toimielinten merkitys pienenis. Itsenäisenä pysyvä kunta halusi muutoksien olevan kuntaa vahvistavia ja palvelut turvaavia ilman kohtuuttomia kustannuslisäyksiä. Porin ei osoitettu isäntäkuntana pystyvän tuottamaan Merikarvialle palveluita taloudellisesti tehokkaammin. Merikarvian kunta ei ollut valmis Porin isäntäkuntamallin mukai-

³¹⁴ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2013. 1.2. Yritykset, työpaikat ja ihmisten ammattitaito.

³¹⁵ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2013. 1.2. Yritykset, työpaikat ja ihmisten ammattitaito.

³¹⁶ Merikarvian kunta. Suunnittelutoimikunta 15.09.2004. Kunnanhallitus 20.09.2004, s.327. Kunnanhallitus 04.10.2004, s.355-359. Kunnanhallitus 07.02.2005, s.80-84. Kunnanvaltuusto 14.03.2005, s.38-42. Suunnitelm. 5§/2004, Hallitus 247§/20.9.2004, Hallitus 267§/4.10.2004, Hallitus 62§/7.2.2005 ja Valtuusto 29§/14.3.2005.

³¹⁷ Satakunnan Yrittäjät. <<http://www.yrittajat.fi/fi-fi/satakunnanyrittajat/tiedote/satakunta/porin-seudun-kehittamiskeskus-oy-posek-fuusioitui-1-4-alkaen-prizztech-oy-oon>>.

³¹⁸ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 21.05.2007, s.239. Kunnanvaltuusto 28.05.2007, s.44-47. Hallitus 62§/5.2.2007, Suunnitelm. §/23.4.2007, Suunnitelm. §/15.5.2007, Hallitus 161§/21.5.2007 ja Valtuusto 33§/28.5.2007.

sesti lähtemään mukaan Paras-hankeeseen eikä kunta katsonut kuntaliitoseu-
neuvotteluja tarpeellisiksi nytkään.³¹⁹

Paras-hanke oli kunta- ja palvelurakennemuutoksen puitelaki, jonka tavoitteena oli varmistaa laadukkaat ja asukkaiden saatavilla olevat palvelut. Paras-
kaudella syntyi paljon yhteistoiminta-alueita, joissa sosiaali- ja terveyspalveluita
uudistettiin ja kehitettiin.³²⁰

Laaja-alainen palveluyhteistyö tai Merikarvian liittäminen Poriin ei toisi lisävoimavaroja, rahaa tai henkilöitä peruspalveluiden tuottamiseen³²¹. Etäisyys Merikarvian ja Porin välillä vaikutti siihen, että palveluita on joka tapauksessa tuotettava myös Merikarvialla.

Puitelain mukaan Luvian, Merikarvian, Nakkilan, Noormarkun, Pomarkun, Porin, Siikaisten ja Ulvilan piti yhdessä laatia suunnitelma, miten kuntarajat ylittäen maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamista parannetaan sekä miten parannetaan palvelujen käyttöä yli kuntarajojen. Yhdeksi ratkaisuksi tähän Pori esitti yhden suurkunnan muodostamista vuoden 2009 alusta. Toinen vaihtoehto oli laajan yhteistoiminta-alueen muodostaminen kaikkien kuntien kesken. Jokainen kunta epäsi kuntaliitosehdotuksen, ja Noormarkku ainoana hyväksyi laajan yhteistoiminta-alueen perustamisen erityisesti sosiaali- ja terveystoimissa sekä opetustoimissa. Muut kunnat esittivät vain yhteistyön tiivistämistä joillakin yhteistoiminnan aloilla.³²²

Hankkeen puitelaisissa määriteltiin, että suunnitelma oli tehtävä, elleivät kunnat yhdessä toteaa sen laatimista tarpeettomaksi. Uudistuksen valmistelua johtanut poliittinen ohjausryhmä päätti esittää kunnanvaltuustoille, että ne toteavat suun-

³¹⁹ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 21.05.2007, s.239. Kunnanvaltuusto 28.05.2007, s.44-47. Hallitus 62§/5.2.2007, Suunn.tmk §/23.4.2007, Suunn.tmk §/15.5.2007, Hallitus 161§/21.5.2007 ja Valtuusto 33§/28.5.2007.

³²⁰ Kunnat.net. Paras-hanke uudisti ja kehitti sosiaali- ja terveyspalvelujen rakenteita. <<http://www.kunnat.net/fi/Kuntaliitto/media/tiedotteet/2013/03/Sivut/-Paras-hanke-uudistarakenteita.aspx>> ja Laki kunta- ja palvelurakennemuutuksesta. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070169>>.

³²¹ Palveluyhteistyö. Viranhaltijayhteistyö. <http://www.karhukunnat.fi/palveluyhteisty_3.html>.

³²² Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 13.08.2007, s.354. Kunnanvaltuusto 27.08.2007, s.73-74. Hallitus 232§/13.8.2007 ja Valtuusto 52§/27.8.2007 ja Laki kunta- ja palvelurakennemuutuksesta. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070169>>.

nitelman laatimisen tarpeettomaksi. Näin tapahtui ja Porin kaupunki lähetti tiedoksiannon valtioneuvostolle.³²³

Vuoden 2007 joulukuun lopussa valtioneuvostolta tuli kuntaan kirjelmä ja lisäky-symysluettelo, jonka mukaan muun muassa kunta ei täyttänyt säädettyä väes-töpohjavaatimusta, ja jonka mukaan sosiaali- ja perusterveydenhuollon yhtenäi-syys ei toteudu. Merikarvian piti antaa yhteinen vastaus yhteistoiminta-alueen muiden kuntien kanssa, jonka oli määrä perustua kunnanvaltuuston päätök-seen. Tästä seurasi, että Luvia, Merikarvia, Noormarkku, Pori ja Ulvila päättivät käynnistää perusturvan yhteistoiminta-aluetta koskevan valmistelutyön, joka toteutuessaan täyttäisi lain vaatimukset muun muassa väestöpohjan suhteen.³²⁴

Porin seudun Paras-hankkeen kaupunkiseutusuunnitelma lähetettiin valtioneu-vostolle kesällä 2008. Siinä mainittiin aiempi kunta- ja palvelurakennemuudistuk-sesta annetun puitelain mukaisen kaupunkiseutusuunnitelman laatimisen tar-peettomuus, kun yhteistä tahtoa ei tuolloin ollut. Asia oli nyt uudelleen arvioitu ja kaupunkiseutusuunnitelma laadittu.³²⁵ Tämän suunnitelman ensisijaisena tavoit-teena oli seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteistyön terävöittämi-nen, jotta palvelutuotannossa kuntarajat olisi helpompi ja joustavampi ylittää.³²⁶

Laki kunta- ja palvelurakennemuudistuksesta (Paras-hankkeen puitelaki) oli voi-massa helmikuusta 2007 vuoden 2012 loppuun.³²⁷

Karhukuntaneuvosto

Syksyllä 2008 karhukuntayhteistyön uudistamisprosessin tuloksena laadittiin Karhukuntien yhteistyötä koskeva sopimus, jossa päätettiin perustaa karhukun-taneuvosto. Karhukuntaneuvoston perustamisajatuksena oli poliittisen vuoropu-helun, tiedonkulun ja päätöksenteon tarkentaminen, jonka keskeisiksi tehtäviksi kuuluisivat kaupunkisuunnitelmassa mainitut seutuyhteistyön tehtävät.³²⁸

³²³ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 13.08.2007, s.354. Kunnanvaltuusto 27.08.2007, s.73-74. Hallitus 232§/13.8.2007 ja Valtuusto 52§/27.8.2007.

³²⁴ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 07.01.2008, s.99-100 Kunnanvaltuusto 25.02.2008, s.17-18. Halli-tus 6§/7.1.2008, Hallitus 18§/21.1.2008, Hallitus 68§/18.2.2008 ja Valtuusto 12§/25.2.2008.

³²⁵ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 03.06.2008, s.282-283. Kunnanvaltuusto 09.06.2008, s.37-38. Hallitus 189§/3.6.2008 ja Valtuusto27§/9.6.2008.

³²⁶ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 03.06.2008, s.282-283. Kunnanvaltuusto 09.06.2008, s.37-38. Hallitus 189§/3.6.2008 ja Valtuusto27§/9.6.2008.

³²⁷ Laki kunta- ja palvelurakennemuudistuksesta. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070169>>.

³²⁸ Merikarvian kunta. Kunnanvaltuusto 10.11.2008, s.85. Hallitus 328§/6.10.2008 ja Valtuusto 56§/10.11.2008.

Karhukuntaneuvosto on toiminut seutuyhteistyön korkeimpana toimielimenä, joka on koordinoanut, kehittänyt ja valvonut yhteistyötä Karhukuntien välillä. Jokaisesta Karhukunnasta kunnanhallituksen puheenjohtaja on kuulunut neuvostoon.³²⁹

Karhukuntaneuvosto toimi Paras-hankkeen kaupunkiseutus suunnitelman ohjausryhmänä, joka vastasi hankkeen suunnitelman toteuttamisesta, seurannasta ja arvioinnista, ja johon kuului maankäytön, asumisen, liikenteen sekä näihin liittyvien palveluiden yhteistyö.³³⁰ Paras-hankkeen toteutumista ohjaavan puitelaimen jälkeen kuntauudistus jatkoi hanketta.³³¹

Porin seudun rakennemalli 2020

Kaikki Porin seudun kunnat yhdessä valmistelivat Paras-hankkeen kaupunkisuunnitelman vuonna 2008, ja sen hyväksyivät kaikki alueen valtuustot. Samalla päätettiin Porin seudun rakennemallin laatimisesta, joka oli hankkeeseen liittyvä maankäyttöön, asumiseen, julkiseen liikenteeseen ja kuntarajat ylittävään palveluiden käyttöön suuntaavaa visio tulevaisuuteen sekä strategia.³³²

Rakennemallin laatimiseen ottivat osaa alueelliset toimijat, ja se rakennettiin asukkaiden näkökulmasta. Siinä sekä yksityiset että julkiset palvelut vastaavat seudun asukkaiden ja yritysten tarpeisiin, jotka jaoteltiin olemisen, liikkumisen, tuottamisen ja latautumisen toiminnallisiin kokonaisuuksiin. Rakennemallin teemoina alueellisen maankäytön ja yhteistyön lisäksi olivat kestävä kehitys, imago sekä viestintä.³³³

Karhukuntaneuvosto vuosittain laati rakennemallille toimintasuunnitelman, jonka avulla alueen kunnat ovat kehittäneet palveluita, asukkaiden viihtyvyyttä ja sujuvaa arkea. Rakennemallin toteutumista arvioitiin jatkuvasti vuosittain raportoi-

³²⁹ Karhukuntaneuvosto. <<http://www.karhukunnat.fi/seutuyhteistyö/karhukuntaneuvosto.html>>.

³³⁰ Karhukuntaneuvosto. <<http://www.karhukunnat.fi/seutuyhteistyö/karhukuntaneuvosto.html>>.

³³¹ Kunnat.net. Paras-hanke.

<<http://www.kunnat.net/test/talteen/kuntauudistus/paras/Sivut/default.aspx>>.

³³² Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 14.02.2011, s.81. Kunnanvaltuusto 18.04.2011, s.30-31. Kunnanhallitus 64§/14.2.2011 ja Kunnanvaltuusto 26§/18.4.2011.

³³³ Pori. Karhukunnat. Rakennemallityö. <<https://www.pori.fi/paras-hanke/rakennemalli.html>> ja Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 14.02.2011, s.81. Kunnanvaltuusto 18.04.2011, s.30-31. Kunnanhallitus 64§/14.2.2011 ja Kunnanvaltuusto 26§/18.4.2011.

den. Paras-rakennemalli kuvasti kuntien yhteistyöhalukkuutta ja yhteisiä tulevaisuuden näkymiä.³³⁴

Huhtikuussa 2011 Merikarvian valtuusto hyväksyi kunnanjohtajien Karhukunta-toimikunnan ja kunnanhallitusten puheenjohtajien Karhukuntaneuvoston muokkaaman Porin seudun rakennemallin.³³⁵

Suomen hallitus on ollut toteuttamassa koko maan laajuista Paras-hanketta jatkavaa kuntauudistusta, jossa kuntarakenne pohjautuisi vahvoihin peruskuntiin. Tähän tehtävään asetettiin työryhmä nimeltä ”Kunnallishallinnon rakenne”³³⁶, ja sen lähtökohtana oli vahvat peruskunnat³³⁷.

Vahva peruskunta muodostuisi työssäkäyntialueista ja olisi tarpeeksi suuri vastaamaan peruspalveluista itsenäisesti. Laadukkaiden palveluiden saatavuuden ja rahoituksen varmistamiseksi olisi muodostettava hallitusohjelman mukaisesti vahvoja peruskuntia, jotka pystyisivät myös tulokselliseen elinkeinopolitiikkaan ja kehittämistyöhön ja osaisivat vastata yhdyskuntarakenteiden hajautumiskehitykseen.³³⁸

Kuntauudistukseen liittyi myös kuntalain kokonaisuudistus, valtiosuusjärjestelmän yksinkertaistaminen ja selkeyttäminen sekä kuntien tehtävien vähentäminen ja uudelleenarviointi. Kuntalain kokonaisuudistus koskisi kunnan talouden sisäistä ohjausta, kunnan johtamista, luottamushenkilöiden asemaa, kuntalain ja erityislakien keskinäistä suhdetta, kunnanosahallintoa sekä markkinoiden ja kunnan välistä suhdetta.³³⁹

³³⁴ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 14.02.2011, s.81. Kunnanvaltuusto 18.04.2011, s.30-31. Kunnanhallitus 64§/14.2.2011 ja Kunnanvaltuusto 26§/18.4.2011.

³³⁵ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 14.02.2011, s.81. Kunnanvaltuusto 18.04.2011, s.30-31. Kunnanhallitus 64§/14.2.2011 ja Kunnanvaltuusto 26§/18.4.2011.

³³⁶ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 02.04.2012, s.161-163. Kunnanhallitus 11.04.2012, s.179-181. Kunnanvaltuusto 11.04.2012, s.24-27. Kunnanhallitus 126§/2.4.2012, Kunnanhallitus §/11.4.2012, Kunnanvaltuusto 19§/11.4.2012.

³³⁷ Valtiovarainministeriö. Kunnallishallinnon rakenne -työryhmä: Elinvoimainen kunta- ja palvelurakenne... <http://vm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/kunnallishallinnon-rakenne-tyoryhma-elinvoimainen-kunta-ja-palvelurakenne->.

³³⁸ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 02.04.2012, s.161-163. Kunnanhallitus 11.04.2012, s.179-181. Kunnanvaltuusto 11.04.2012, s.24-27. Kunnanhallitus 126§/2.4.2012, Kunnanhallitus §/11.4.2012, Kunnanvaltuusto 19§/11.4.2012.

³³⁹ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 02.04.2012, s.161-163. Kunnanhallitus 11.04.2012, s.179-181. Kunnanvaltuusto 11.04.2012, s.24-27. Kunnanhallitus 126§/2.4.2012, Kunnanhallitus §/11.4.2012, Kunnanvaltuusto 19§/11.4.2012.

Yhteistoimintasopimus

Karhukuntien yhteistoiminta-alueen kunnat laativat vuoden 2009 alussa yhteistoimintasopimusluonnoksen, jossa sovittiin sosiaali- ja terveystalveluiden tuottamisesta ja järjestämisestä Luvian, Merikarvian, Noormarkun, Porin ja Pomarkun kunnissa. Pori toimi vastuukuntana muun muassa kuntalain 76§:n³⁴⁰ mukaan, jossa sanotaan esimerkiksi, että tehtävä voidaan antaa toisen kunnan hoidettavaksi tai tehtävä voidaan virkavastuulla antaa toisen kunnan viranhaltijan hoidettavaksi lukuun ottamatta tiettyjä kuntien itse tai yhteistoiminnassa hoidettavia tehtäviä, joita ovat muun muassa päivähoito ja varhaiskasvatus.³⁴¹

Pori vastuukuntana vastaisi yhteistoiminta-alueen hallinnasta luonnoksen mukaan, ja Porin perusturvalautakunta vastaisi palveluiden järjestämisestä. Tämä tarkoitti Merikarvialta yli 60 sosiaali- ja terveystalveluiden vakituisen työntekijän siirtymistä perusturvalautakunnan palvelukseen vuoden 2010 alusta, joskin työntekijöiden ensisijainen sijoittuminen tapahtui omalla lähitalvelualueella.³⁴²

Sopimuksen mukaan talvelut jaoteltiin lähitalveluihin ja yhteisiin talveluihin. Uuden Luoteisen lähitalvelualueen muodostivat Merikarvia, Pomarkku ja Porin pohjoisimmat asuinalueet. Jokaisessa kunnassa olisi vähintään yksi talvelupiste, joka tuottaa ja koordinoi lähitalvelualueen talvelut. Kunnanhallitus esitti valtuustolle hyväksyttäväksi yhteistoimintasopimuksen, jossa sosiaali- ja terveystalvelut tuotettaisiin Porin perusturvan yhteistoiminta-alueella. Valtuusto hyväksyi ehdotuksen maaliskuussa 2009.³⁴³

Porin kaupunginhallitus päätti syksyllä 2009, että Ulvilan kaupunki otetaan mukaan perusturvan yhteistoiminta-alueen valmistelu- ja käynnistämiseen. Pori oli esittänyt sopimuskunnille ja Ulvilan kaupungille puitesopimuksen sosiaali-

³⁴⁰ Kuntalaki. 17.3.1995/365. < <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19950365>>.

³⁴¹ Merikarvian kunta. Sosiaalilautakunta 24.02.2009. Kunnanhallitus 02.03.2009, s.100-101. Kunnanvaltuusto 09.03.2009, s.31-32. Sos.ltk 28§/24.2.2009, Kunnanhallitus 74§/2.3.2009 ja Kunnanvaltuusto 23§/9.3.2009.

³⁴² Merikarvian kunta. Sosiaalilautakunta 24.02.2009. Kunnanhallitus 02.03.2009, s.100-101. Kunnanvaltuusto 09.03.2009, s.31-32. Sos.ltk 28§/24.2.2009, Kunnanhallitus 74§/2.3.2009 ja Kunnanvaltuusto 23§/9.3.2009.

³⁴³ Merikarvian kunta. Sosiaalilautakunta 24.02.2009. Kunnanhallitus 02.03.2009, s.100-101. Kunnanvaltuusto 09.03.2009, s.31-32. Sos.ltk 28§/24.2.2009, Kunnanhallitus 74§/2.3.2009 ja Kunnanvaltuusto 23§/9.3.2009.

li- ja terveystalveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta, jonka Merikarvian kunnanvaltuusto kunnanhallituksen esityksestä hyväksyi.³⁴⁴

Porin kaupunki irtisanoi tämän vuodelta 2009 olevan yhteistoimintasopimuksen muutaman vuoden kuluttua. Keväällä 2012 Merikarvialle toimitettiin uusi sopimusluonnos sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisestä. Tästä luonnoksesta käytiin neuvotteluja poliittisessa ohjausryhmässä sekä kunnanjohtajien ja palvelujohtajien yhteisessä kokouksessa. Sopimustekstissä oli monia ongelmallisia kohtia, ja sopijakunnat eivät hyväksyneet Porin perusturvan esittämää ja työryhmän osin muuttamaa sopimustekstiä. Merikarvian kunnanhallitus ei hyväksynyt päivitettyä sopimusta toukokuussa, sillä se ei vastannut kunnan tavoitteita lähitalveluiden eikä vaikuttamismahdollisuuksien suhteen.³⁴⁵

Kunnanhallituksen mukaan vaihtoehtoisia järjestelmiä oli liittyminen Pohjois-Satakunnan liikelaitoskuntayhtymän talvelujen käyttäjäksi, toiminnan ulkoistaminen tai kunnan omat talvelut lisättyinä muutamilla ostopalveluilla.³⁴⁶

Kunnanjohtajan toimeksiannon perusteella kuntaan laadittiin raportti perusturvan vaihtoehtoista. Näitä oli raportissa neljä: Porin kanssa tehtävä sopimus, liittyminen Pohjois-Satakunnan perusturvan yhteistoiminta-alueeseen ja liikelaitoskuntayhtymään, talveluiden ostaminen tai kunnan oma toiminta. Raportissa todettiin, että taloudellista vertailua vaihtoehtojen välillä oli vaikea tehdä.³⁴⁷

Porin valtuusto hyväksyi sopimuksen kesäkuussa 2012. Muut kunnat pohtivat vielä muita vaihtoehtoja, ja niissä käsittely oli kesken. Merikarvia oli keväällä korostanut lähitalvelujen turvaamista, avointa taloudenhoitoa ja kustannustie-

³⁴⁴ Merikarvian kunta. Sosiaalilautakunta 24.02.2009, s.30. Kunnanhallitus 14.09.2009, s.456-457. Kunnanvaltuusto 13.10.2009, s.110-111. Sos.ltk. 28§/24.2.2009, Kunnanhallitus 74§/2.3.2009, Kunnanvaltuusto 23§/9.3.2009, Kunnanhallitus 318§/14.9.2009 ja Kunnanvaltuusto 74§/13.10.2009.

³⁴⁵ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 04.06.2012, s.291-292. Kunnanhallitus 11.06.2012, s.298-300. Kunnanhallitus 19.06.2012, s.320-325. Kunnanvaltuusto 25.06.2012, s.63-68. Kunnanhallitus 149§/16.4.2012, Kunnanhallitus 163§/7.5.2012, Kunnanhallitus 192§/21.5.2012, Kunnanhallitus 216§/4.6.2012, Kunnanhallitus 220§/11.6.2012, Kunnanhallitus 232§/19.6.2012 ja Kunnanvaltuusto 41§/25.6.2012.

³⁴⁶ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 04.06.2012, s.291-292. Kunnanhallitus 11.06.2012, s.298-300. Kunnanhallitus 19.06.2012, s.320-325. Kunnanvaltuusto 25.06.2012, s.63-68. Kunnanhallitus 149§/16.4.2012, Kunnanhallitus 163§/7.5.2012, Kunnanhallitus 192§/21.5.2012, Kunnanhallitus 216§/4.6.2012, Kunnanhallitus 220§/11.6.2012, Kunnanhallitus 232§/19.6.2012 ja Kunnanvaltuusto 41§/25.6.2012.

³⁴⁷ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 04.06.2012, s.291-292. Kunnanhallitus 11.06.2012, s.298-300. Kunnanhallitus 19.06.2012, s.320-325. Kunnanvaltuusto 25.06.2012, s.63-68. Kunnanhallitus 149§/16.4.2012, Kunnanhallitus 163§/7.5.2012, Kunnanhallitus 192§/21.5.2012, Kunnanhallitus 216§/4.6.2012, Kunnanhallitus 220§/11.6.2012, Kunnanhallitus 232§/19.6.2012 ja Kunnanvaltuusto 41§/25.6.2012.

toisuutta sekä todellista vuorovaikutusta ja osallisuutta perusturvan merikarvia-laisia koskeviin asioihin. Kunnanhallituksen mielestä uskottava ja hyvä yhteistyö Porin suuntaan vaati ponnisteluja uuden sopimuksen myötä.³⁴⁸

Paras-lain siirtymäsäännös³⁴⁹ antoi valtioneuvostolle pakoteoikeuden pysyttää kunta yhteistoiminta-alueessa sekä pitää Paras-lain velvoitteet voimassa 2014 loppuun saakka³⁵⁰. Valtioneuvosto tähtäsi siihen, että maassa tapahtuu kuntaliitoksia paljon vuosina 2015 ja 2017. Merikarvia oli ilmaissut strategiassaan halun pysyä itsenäisenä kuntana eikä ole pyrkinyt liitoksiin.³⁵¹

Kunnanhallitus ehdotti Merikarvian kunnanvaltuustolle, että kunta järjestäisi perusturvan palvelut jonkin muun kuin julkisen palvelutuottajan kanssa vuodesta 2013 lähtien. Valtuusto äänesti asiasta, ja valtuuston päätökseksi tuli, että Pohjois-Satakunnan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä POSA valittiin peruspalvelujen tuottajaksi.³⁵²

Kesällä vuonna 2012 hallinto- ja kuntaministeri oli kutsunut yhteistoiminta-alueen kunnat neuvotteluun. Neuvotteluissa käytiin läpi hallituksen esitystä kuntauudistuksen rakennelaista, jonka perustana olisi vahva kunta. Muun muassa väestöpohja, kuntatalous ja työpaikkaomavaraisuus ohjaavat kuntaliitosselvitystarvetta. Hallitus on valmistellut lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen uudistamista ja siihen liittyvää lakia. Neuvotteluissa todettiin, että sosi-

³⁴⁸ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 04.06.2012, s.291-292. Kunnanhallitus 11.06.2012, s.298-300. Kunnanhallitus 19.06.2012, s.320-325. Kunnanvaltuusto 25.06.2012, s.63-68. Kunnanhallitus 149§/16.4.2012, Kunnanhallitus 163§/7.5.2012, Kunnanhallitus 192§/21.5.2012, Kunnanhallitus 216§/4.6.2012, Kunnanhallitus 220§/11.6.2012, Kunnanhallitus 232§/19.6.2012 ja Kunnanvaltuusto 41§/25.6.2012.

³⁴⁹ Siirtymäsäännös tarkoittaa säännöksiä, joita sovelletaan siirryttäessä (vanhan lain soveltamisesta) uuden lain soveltamiseen. <<http://lainkirjoittaja.finlex.fi/21-siirtymasaannokset/21-1/>>.

³⁵⁰ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 04.06.2012, s.291-292. Kunnanhallitus 11.06.2012, s.298-300. Kunnanhallitus 19.06.2012, s.320-325. Kunnanvaltuusto 25.06.2012, s.63-68. Kunnanhallitus 149§/16.4.2012, Kunnanhallitus 163§/7.5.2012, Kunnanhallitus 192§/21.5.2012, Kunnanhallitus 216§/4.6.2012, Kunnanhallitus 220§/11.6.2012, Kunnanhallitus 232§/19.6.2012 ja Kunnanvaltuusto 41§/25.6.2012.

³⁵¹ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 04.06.2012, s.291-292. Kunnanhallitus 11.06.2012, s.298-300. Kunnanhallitus 19.06.2012, s.320-325. Kunnanvaltuusto 25.06.2012, s.63-68. Kunnanhallitus 149§/16.4.2012, Kunnanhallitus 163§/7.5.2012, Kunnanhallitus 192§/21.5.2012, Kunnanhallitus 216§/4.6.2012, Kunnanhallitus 220§/11.6.2012, Kunnanhallitus 232§/19.6.2012 ja Kunnanvaltuusto 41§/25.6.2012.

³⁵² Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 04.06.2012, s.291-292. Kunnanhallitus 11.06.2012, s.298-300. Kunnanhallitus 19.06.2012, s.320-325. Kunnanvaltuusto 25.06.2012, s.63-68. Kunnanhallitus 149§/16.4.2012, Kunnanhallitus 163§/7.5.2012, Kunnanhallitus 192§/21.5.2012, Kunnanhallitus 216§/4.6.2012, Kunnanhallitus 220§/11.6.2012, Kunnanhallitus 232§/19.6.2012 ja Kunnanvaltuusto 41§/25.6.2012.

aali- ja terveydenhuoltopalvelut oli järjestettävä voimassaolevan puitelain mukaisesti ja yhteistoimintavelvoitteet tulee täyttää.³⁵³

Neuvotteluissa myös kehoitettiin kuntia ottamaan huomioon käynnissä olevat ja tulevat uudistukset ja uudet lait sekä näiden tavoitteet, ja tekemään pitkän aikavälin ratkaisuja. Merikarvia kävi neuvotteluja sekä POSA:n että Porin kanssa.³⁵⁴

Kunnanhallitus totesi Porin olevan Pohjois-Satakuntaa luontevampi suunta esimerkiksi työssäkäynnin ja liikenteen perusteella, ja perusturvaratkaisu tuli pohtia useista näkökulmista. Näitä olivat palvelujen järjestäminen, kustannukset, kuntalaisten asioinnit ja palvelujen saavutettavuus sekä kunnan mahdollisuus osallisuuteen ja vaikuttamiseen. Tämän vuoksi kunnanhallitus päätti ilmoittaa valtiovarainministeriöön, että aiemmasta päätöksestä poiketen kunta pyrki yhteistoimintasopimukseen Porin kaupungin kanssa.³⁵⁵

Neuvottelujen päätteeksi uusi yhteistoimintasopimus Merikarvian kunnan, Ulvilan kaupungin ja Porin perusturvan kesken hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 1.10.2012³⁵⁶. Sopijaosapuolten välillä sopimus allekirjoitettiin 18.12.2012³⁵⁷.

Tämä päätös oli sekä historiallinen että kehityksen jatkumo, jossa kunta luopuu yhdestä tärkeimmistä alkuperäisistä tehtävistään³⁵⁸.

5.3. Yhdyskuntarakentaminen ja suuret rakennushankkeet

Satamien kehittäminen

Satamaväylän parantamiseksi ryhdyttiin toimenpiteisiin 1980-luvulla, jolloin satama kuului Merenkulkuhallituksen meriväyläohjelmaan, ja väylätyö oli ajoitettu

³⁵³ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 03.09.2012, s.414-419. Kunnanhallitus 24.09.2012, s.457-462. Kunnanvaltuusto 01.10.2012, s.79-84. Kunnanhallitus 294§/3.9.2012, Kunnanhallitus 326§/24.9.2012 ja Kunnanvaltuusto 48§/1.10.2012.

³⁵⁴ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 03.09.2012, s.414-419. Kunnanhallitus 24.09.2012, s.457-462. Kunnanvaltuusto 01.10.2012, s.79-84. Kunnanhallitus 294§/3.9.2012, Kunnanhallitus 326§/24.9.2012 ja Kunnanvaltuusto 48§/1.10.2012.

³⁵⁵ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 03.09.2012, s.414-419. Kunnanhallitus 24.09.2012, s.457-462. Kunnanvaltuusto 01.10.2012, s.79-84. Kunnanhallitus 294§/3.9.2012, Kunnanhallitus 326§/24.9.2012 ja Kunnanvaltuusto 48§/1.10.2012.

³⁵⁶ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 03.09.2012, s.414-419. Kunnanhallitus 24.09.2012, s.457-462. Kunnanvaltuusto 01.10.2012, s.79-84. Kunnanhallitus 294§/3.9.2012, Kunnanhallitus 326§/24.9.2012 ja Kunnanvaltuusto 48§/1.10.2012 ja Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2012, s.4. Kunnanjohtajan katsaus vuoteen 2012.

³⁵⁷ Pori. Yhteistoimintasopimus sosiaali- ja terveystalveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta. PDF. <https://www.pori.fi/material/attachments/hallintokunnat/perusturva/hallinto/6Ga3PflU9/Yhteistoimintasopimus_sosiaali-ja_terveystalveluiden_jarjestamisesta_ja_tuottamisesta_18.12.2012_allekirj.pdf>.

³⁵⁸ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2009, s.4.

vuosille 1986-1987³⁵⁹. Satamaan johtava väylä syvennettiin sekä merimerkit uusittiin vuosien 1987 ja 1988 aikana. Sataman kehittäminen oli tärkeätä myös sahojen yhteislaivausten helpottamiseksi³⁶⁰. Kunnan internetsivuston mukaan satamassa suurin laiva on ollut 114 metriä pitkä ja 20 metriä leveä.³⁶¹

Syksyllä 1994 käynnistyi Pohjois-Satakunta säätiön ja kunnan yhteistyö sataman kehittämiseksi. Myös Satakuntaliitto antoi lisärahoitusta hankkeeseen. Hanketta varten oli tilattu kehittämisselvitys, jonka tarkoituksena oli selvittää sataman kehittämistoimenpiteet ja lähialueen yritysten tarpeet sataman palveluille. Tarkoituksena oli kehittää sataman toimintoja niin, että lähialueen yritykset voisivat paremmin käyttää toimintoja hyödykseen tavarankuljetuksessa.³⁶²

Krookan kalasataman laiturin kunnostaminen oli vuonna 2012 yksi suurimmista kunnan investoinneista³⁶³. Kunnostusta oli osin aloitettu jo edellisenä vuonna³⁶⁴. Kunnostustyö sai ELY-keskuksen³⁶⁵ kautta hankerahoitusta merkittävän summan, sillä kokonaiskustannusarvio oli 500 000 euroa, josta ELY-keskuksen kautta tuleva Euroopan unionin kalatalousrahaston rahoitus oli 440 000 euroa. Merikarvia-lehden uutisen mukaan laituri uusittiin kokonaan, mutta kalastajien työtä häiritsemättä. Myös sataman valaistusta parannettiin sekä sinne asennettiin kalastajien käyttöön uusi nosturi.³⁶⁶

Kasala sijaitsee Merikarvian keskustasta noin 15 kilometriä pohjoiseen. Sinne rakennettiin uusi kalasatama huoltorakennuksineen, ja ne valmistuivat jo vuonna 1995. Ne luovutettiin kunnan, tarkemmin elinkeinolautakunnan, hallintaan ja hoitoon. Sataman kuvailtiin olevan korkeatasoinen, joka tarjosi puitteet kalan välivarastointiin, esikäsittelyyn ja pienimuotoiseen jatkojalostukseen sekä pyydysten säilytykseen ja huoltoon. Satamaan on johtanut 3,3 metrin syvyinen väylä, joten sinne on päässyt kookkailla trolareilla.³⁶⁷

³⁵⁹ Merikarvian kuntasuunnitelma. Toteuttamisosa 1984-1988, s.19.

³⁶⁰ Merikarvian kuntasuunnitelma. Toteuttamisosa 1985-1989, s.7.

³⁶¹ Merikarvia. Laivasatama. <<http://www.merikarvia.fi/?p=/palvelut/satamat/laivasatama>>.

³⁶² Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 19.06.1995, s.381. Kunnanvaltuusto 26.06.1995, s.91. Khall 265§ ja Kvalt 53§.

³⁶³ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2012, s.4. Kunnanjohtajan katsaus vuoteen 2012.

³⁶⁴ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2011, s.4. Kunnanjohtajan katsaus vuoteen 2011.

³⁶⁵ ELY-keskus eli elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

³⁶⁶ Merikarvia-lehti. 9.8.2012.

<<http://www.merikarvialehti.fi/Uutiset/1194760424532/artikkeli/kalasatamaan+uusi+laituri.html>>.

³⁶⁷ Merikarvian kunta. Elinkeinolautakunta 06.07.1995, s.19. Elinkeinolautakunta 24.08.1995, s.25. Kunnanhallitus 11.09.1995, s.469. Kunnanvaltuusto 09.10.1995, s.127. Elinkltk 17§ ja Merikarvia. Kasalan kalasatama. <http://www.merikarvia.fi/?p=/palvelut/satamat/kasalan_kalasatama>.

Jäähalli

Kunnanhallitus oli asettanut vuonna 2010 tekojääratahanketoimikunnan, joka oli laatinut tiivistelmän toimenpiteistä ja johtopäätöksistä lokakuun alussa pidettyyn kunnanhallituksen kokoukseen. Toimikunta oli tullut siihen johtopäätökseen, että tekojäärataa parempi ratkaisu oli rakentaa pienehkö jäähalli. Tässä kokouksessa kunnanhallitus antoi ohjeita jatkoa varten, sillä hanketta jatkettiin ja se pyrittiin saamaan mukaan valtion liikuntapaikkaohjelmaan.³⁶⁸

Kunnanhallituksen mukaan opetusministeriö teki keväisin liikuntapaikkojen perustamiseen liittyvät avustuspäätökset ja syksyisin vahvasti valtakunnallisen rahoitussuunnitelman. Rahoitussuunnitelman tuli sisältää ainakin hankkeen tiedot suunnitellusta aloitusvuodesta, hankesuunnitelman, kustannusarvion, rahoituksen, tiedot toteuttajasta sekä reaalisuusaste eli onko hanke sisällytetty kuntasuunnitelmaan tai onko hanke mahdollisesti jo aloitettu.³⁶⁹

Jäähallin hankesuunnitelmaa laatiessa monet asiat mietittiin valmiiksi. Käyttäjiä ajateltiin oman kunnan asukkaiden lisäksi saapuvan myös muualta Satakunnasta. Sijoituspaijaksi tulisi luontevasti koulukeskuksen läheisyydessä sijaitseva alue. Jäähallin rakenteessa haluttiin ottaa käyttöävyiden ja käyttökustannusten lisäksi huomioon ekologisuus.³⁷⁰

Hallinnolliset ratkaisut, investointi- ja rahoitussuunnitelma sekä käyttötalous-suunnitelma oli myös esitelty hankesuunnitelmassa. Jäähalli oli tarkoitus olla avoinna lokakuun alusta maaliskuun loppuun asti, jolloin jääaika voitii myydä 2000 tuntia.³⁷¹ Helmikuussa vuonna 2011 nimettiin 8-jäseninen jäähallitoimikunta³⁷².

³⁶⁸ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 04.10.2010, s.402. Kunnanhallitus 13.12.2010, s.535-538, Kunnanvaltuusto 20.12.2010, s.75-79. Kunnanhallitus 301§/4.10.2010, Kunnanhallitus 401§/13.12.2010, Kunnanvaltuusto 57§/20.12.2010.

³⁶⁹ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 04.10.2010, s.402. Kunnanhallitus 13.12.2010, s.535-538, Kunnanvaltuusto 20.12.2010, s.75-79. Kunnanhallitus 301§/4.10.2010, Kunnanhallitus 401§/13.12.2010, Kunnanvaltuusto 57§/20.12.2010.

³⁷⁰ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 04.10.2010, s.402. Kunnanhallitus 13.12.2010, s.535-538, Kunnanvaltuusto 20.12.2010, s.75-79. Kunnanhallitus 301§/4.10.2010, Kunnanhallitus 401§/13.12.2010, Kunnanvaltuusto 57§/20.12.2010.

³⁷¹ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 04.10.2010, s.402. Kunnanhallitus 13.12.2010, s.535-538, Kunnanvaltuusto 20.12.2010, s.75-79. Kunnanhallitus 301§/4.10.2010, Kunnanhallitus 401§/13.12.2010, Kunnanvaltuusto 57§/20.12.2010.

³⁷² Merikarvian kunta. Merikarvian kunnanvaltuuston pöytäkirjat. Jäähallitoimikunta 06.06.2011, s.2. Jäähallitoimikunta 1§/6.6.2011.

Länsi-Suomen Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksesta tuli toukokuussa vuonna 2011 tieto, että jäähallihankkeen todennäköinen ajankohta valtion liikuntapaikkojen rakentamishjelmassa olisi vuonna 2012³⁷³. Hanke ei kuitenkaan päässyt liikuntapaikkaohjelmaan³⁷⁴. Jäähallin toteuttamista varten perustettiin syksyllä vuonna 2011 Merikarvian Jäähalli Oy³⁷⁵.

Osakeyhtiö käynnisti jäähallin osakkeiden ennakkomerkinnän sekä jätti valtion rahoitushakemuksen. Osakepääomatavoite täyttyi, ja opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi jäähallin rakentamista varten avustuksen keväällä vuonna 2012.³⁷⁶ Jäähallin urakkasopimukset allekirjoitettiin marraskuussa vuonna 2012, ja halli otettiin käyttöön lokakuussa vuonna 2013³⁷⁷.

5.4. Sosiaali-, terveys- ja koulutus päätökset

Lukio

Sivistyslautakunta oli toukokuussa 1995 hyväksynyt uuden opetussuunnitelman, joka mahdollisti lukion siirtymisen luokattomaksi lukioksi asteittain saman vuoden syksystä alkaen. Tämä tarkoitti syksyllä aloittavaa lukion ensimmäistä luokkaa, ja muiden lukion luokkien jatkamista vielä kurssimuotoisena ylioppilastutkintoon asti. Kunnanhallitus päätti esittää luokattomaan lukioon siirtymisestä sekä opettajilta tulleen lukion nimiehdotuksen valtuuston päätettäväksi. Uudeksi nimeksi ehdotettiin nimeä ”Ahlström-lukio Merikarvia”, mutta asian esittelijä otti ehdotuksen pois uudelleen käsittelyä varten. Valtuusto hyväksyi kokouksessaan luokattomaan lukioon siirtymisen.³⁷⁸ Vuonna 2016 lukiosta käytettiin nimeä Merikarvian lukio³⁷⁹.

Merikarvian kunnan toimintakertomuksessa vuodelta 2011 lukee, että lukiota markkinoidaan sekä kotikunnassa että naapurikunnassa. Maksuttomat koulukuljetukset järjestettiin yli viiden kilometrin päästä tuleville lukiolaisille, ja jokaisen

³⁷³ Merikarvian kunta. Merikarvian kunnanvaltuuston pöytäkirjat. Jäähallitoimikunta 06.06.2011, s.2. Jäähallitoimikunta 1§/6.6.2011.

³⁷⁴ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2011, s.5. Kunnanjohtajan katsaus vuoteen 2011.

³⁷⁵ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2013, s.6. Kunnanjohtajan katsaus vuoteen 2013.

³⁷⁶ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2012, s.4. Kunnanjohtajan katsaus vuoteen 2012.

³⁷⁷ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2013, s.6. Kunnanjohtajan katsaus vuoteen 2013 ja Merikarvia. Jäähallin rakentaminen.

<http://www.merikarvia.fi/?p=/matkailu_ ja_vapaa_aika/jaahalli/jaahallin_rakentaminen>.

³⁷⁸ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 19.06.1995, s.353-354. Kunnanvaltuusto 26.06.1995, s.79-80. Khall 243§ ja Kvalt 47§.

³⁷⁹ Merikarvian lukio. Etusivu.

<<http://www.merikarvianlukio.fi/index.php?ftopen=etusivu&vtopen=etusivu>>.

opintonsa aloittavan käyttöön hankittiin kannettava tietokone.³⁸⁰ 2010-luvulla lukiossa on vuosittain opiskellut noin 80 lukiolaista. Opiskelijoita on ollut Merikarvialta, Siikaisista sekä Isojoelta.³⁸¹

Merikarvian lukiossa on ollut kaksi painopistealuetta, kansainvälisyys ja yrittäjyys. Lisäksi lukio on kuulunut Satalukiot -verkostoon, joka on mahdollistanut etäopiskelun muiden oppilaitosten opetustarjontaan osallistumalla.³⁸² Lukio on saanut myös tunnustusta, sillä vuonna 2010 se sijoittui toiseksi lukiovertailussa, jossa mittarina käytettiin lukio-opiskelua seuraavat korkeakouluopinnot.³⁸³

Esiopetus

Perusopetuslaki muuttui vuosituhannen vaihteessa, ja tähän sisältyi myös esiopetuksen järjestäminen. Sen mukaan kunnat olivat velvollisia järjestämään maksutonta esiopetusta ennen peruskoulun alkamista edeltävänä vuonna 1.8.2001 alkaen.³⁸⁴ Jo vuonna 2000 esiopetuksen järjestäminen kunnissa oli mahdollista, mutta vapaaehtoista³⁸⁵.

Sosiaalilautakunta ehdotti, että esiopetusta järjestettäisiin keskustan alueella sekä kylissä koulujen yhteydessä. Merikarvialla esiopetusta annettiin opetusministeriöstä saadulla luvalla kaikissa kyläkouluissa, joten oli järkevää jatkaa samalla tavalla. Lisäksi Norkoolin päiväkotikielikeskustassa jatkaisi esiopetuksen antamista kirkonkylän alueen lapsille. Sivistyslautakunta ehdotti, että Merikarvialla aloitettaisiin tulevan lain vaatima esikouluopetus jo syksyllä 2000, kun se vuoden päästä olisi pakollista joka tapauksessa. Merikarvialle muutoksena uusi laki toi esikoulunopettajan pätevyysvaatimukset, jotka tulivat kuntiin opetusministeriöstä syyskuun 2000. Aiemman lain mukainen esikoulunopettajan pätevyys oli sosiaalikasvattajilla, lastentarhanopettajilla ja alkuopettajilla.³⁸⁶

³⁸⁰ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2011, s.7. Merikarvian kuntastrategia. 1. Kuntastrategia ja toiminnan perustavoitteet. 1.1 Toimivat palvelut.

³⁸¹ Merikarvian lukio. Etusivu.

<http://www.merikarvianlukio.fi/index.php?ftopen=etusivu&vtopen=etusivu>

³⁸² Merikarvian lukio. Etusivu.

<http://www.merikarvianlukio.fi/index.php?ftopen=etusivu&vtopen=etusivu>

³⁸³ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2010, s.3. 1. Katsaus vuoteen 2010.

³⁸⁴ Perusopetuslaki. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628#a23.12.1999-1288>>.

³⁸⁵ Merikarvian kunta. Sosiaalilautakunta 19.08.1999. Sosiaalilautakunta 09.09.1999. Sivistyslautakunta. Kunnanhallitus 19.6.2000. Kunnanvaltuusto 26.6.2000, s.33. Sos.ltk 83§/19.8.1999, Sos.ltk 84§/9.9.1999, Siv.ltk §65, Hallitus 192§/19.6.2000 ja Kvalt 28§/26.6.2000.

³⁸⁶ Merikarvian kunta. Sosiaalilautakunta 19.08.1999. Sosiaalilautakunta 09.09.1999. Sivistyslautakunta. Kunnanhallitus 19.6.2000. Kunnanvaltuusto 26.6.2000, s.33. Sos.ltk 83§/19.8.1999, Sos.ltk 84§/9.9.1999, Siv.ltk §65, Hallitus 192§/19.6.2000 ja Kvalt 28§/26.6.2000.

Syntyvyys

Merikarvian kunnanhallitus sai keväällä 1996 käsiteltäväkseen aloitteen, jonka oli tehnyt väkiluvun pienenemisestä huolestunut valtuutettu. Tässä aloitteessa ehdotettiin säästötilin avaamista jokaiselle vuonna 1997 syntyvälle merikarvialaiselle. Sosiaalilautakunta oli kokouksessaan todennut Merikarvialle syntyvän vuosittain nelisenkymmentä lasta, jotka saavat Uusmartat-järjestöltä syntyessään rotinat, joka tarkoitti pullakranssin viemistä kotiin uuden vauvan kunniaksi. Uusmartat olivat sosiaalilautakunnan mukaan osaltaan luomassa lapsimyönteisyyttä, mutta mukaan oli syytä ottaa myös muut kunnassa lasten hyväksi toimivat järjestöt ja toimijat. Näitä olivat Uusmarttojen lisäksi Honkajärven ja Lauttijärven martat, Mannerheimin Lastensuojeluliiton edustaja, Pelastakaa lapset ry:n edustaja sekä terveysaseman ja seurakunnan edustajat.³⁸⁷

Vastasyntyneen lapsen tervehdys sisälsi Uusmarttojen leipoman pullakranssin, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Merikarvian osaston keräämän tietopakettin ja Norkoolin päiväkodin lasten tekemän kortin. Ryhmä esitti, että tervehdykseen lisättäisiin seurakunnan lahjoittamat kynttilä ja lautasliinat kastepäiväksi, ja lisäksi vastasyntyneille kehiteltäisiin kunnan tervehdyksenä pieni lahja. Vuoden ensimmäisen vauvan luona kävisi tervehdyskäynnillä joko kunnanjohtaja itse tai hänen edustajansa.

Kunnanhallitus hyväksyi tämän sosiaalilautakunnan esityksen, ja kunnan lahjana päätettiin antaa jokaiselle vuonna 1997 syntyvälle Merikarvia muki ja 1000 markkaa (noin 230 euroa³⁸⁸).

Nuoret

Nuorten työpajahankkeen tarkoituksena oli 1990-luvulla alle 25-vuotiaiden työttömien nuorten perehdyttäminen säännölliseen työhön, auttaminen tietyille aloille suuntautumiseen ja parantaa mahdollisuuksia koulutukseen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen. Merikarvialla työpajalla tehtiin metallitöitä, koneiden ja laitteiden huoltoa ja korjaustöitä ja jonkin verran myös puu- ja rakennusalan töitä

³⁸⁷ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 13.01.1997, s.40-42. Kunnanvaltuusto 27.01.1997, s.48-50. Khall 163§, Sos.ltk. 72§, Sos.ltk. 95§, Khall 26 §/kh 31.1.1997 ja Kvalt 33§/27.1.1997. Merikarvia maaseutupaikittajana on jäänyt useiden vapaaehtoisjärjestöjen tarjoamien tukimuotojen ulkopuolelle, mutta Martat ovat toimineet kunnassa kauan. Vapaaehtoisjärjestöjen tuottamat palvelut ja sosiaalisen työn muodot ovat olleet kaupungeissa merkittäviä tuen muotoja erityisesti naisille, ja olisivat olleet ainakin yhtä tärkeitä myös maaseudulla.

³⁸⁸ Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuluttajahintaindeksi [verkkojulkaisu].

sekä pieniä alihankintatöitä. Hanke sai rahoituksen kunnalta sekä EU:n sosiaalirahastolta ja opetusministeriötä.³⁸⁹ Nuorten työpajatoiminta on jatkunut, ja esimerkiksi vuonna 2012 mukana oli 13 henkilöä³⁹⁰.

Vanhukset

Merikarvialla oli 2000-luvun alussa vanhustenhuollon strategian valmistelu, jonka lähtökohtana oli väestön ikärakenteen kehitys vuoteen 2030. Suunnittelussa pyrittiin turvaamaan riittävät voimavarat sekä ennakoimaan tarpeet ja tavoitteet. Strategian tavoitteena oli olla ohjeistuksena kaikkeen vanhustenhuollon toiminnan suunnitteluun ja varsinaiseen toimintaan. Kunnanhallitus hyväksyi ohjeellisesti sosiaalilautakunnan strategiaehdotuksen ja saattoi strategian tiedoksi valtuustolle.³⁹¹

Muita hyvinvointia lisääviä päätöksiä

Kulttuurilautakunta, jonka tehtäväksi määriteltiin kulttuuritoiminnan edistäminen, järjestäminen ja tukeminen³⁹², oli perustettu kuntaan vuonna 1981³⁹³, ja samana vuonna lautakunta oli käsitellyt Merikarvian Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen lupausta lahjoittaa niin kutsuttu Lukkarin puustelli kunnalle. Seuraavana vuonna oikeusministeriön yhdistysrekisteristä oli tullut tieto yhdistyksen purkautumisesta, ja sääntöjen mukaan koko yhdistyksen omaisuus oli luovutettava Merikarvian kunnalle. Kulttuurilautakunta päätti ehdottaa kunnanhallitukselle, että se vastaanottaa kaiken yhdistyksen omaisuuden ja että kunnanhallitus luovuttaa sen lautakunnan valvontaan. Kulttuurilautakunta päätti myös pyytää seurakuntaa luovuttamaan Lukkarin puustellin pihapiirissä oleva aittarakennus, jotta koko alue voitaisiin kunnostaa museoksi. Lautakunnan esitys hyväksyttiin sekä kunnanhallituksessa että valtuustossa.³⁹⁴

Vuonna 1984 Merikarvian Yrittäjät ry teki esityksen kalastusmuseon perustamisesta kunnan omistamalle maalle Mericampingin läheisyyteen. Tässä esityksessä yhdistys tarjoutui rakennuttamaan museorakennuksen ja luovuttamaan

³⁸⁹ Merikarvian kunta. Valtuusto 13.11.1995, s.152-153. Khall 385§ ja Kvalt 87§.

³⁹⁰ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2012, s.42. Työllistämispalvelut.

³⁹¹ Merikarvian kunta. Sosiaalilautakunta 21.08.2004. Kunnanhallitus 19.04.2004, s.152. Kunnanvaltuusto 26.4.2004, s.39. Sos.ltk. 70§/21.08.2003, Hallitus 116§/19.4.2004 ja Valtuusto 31§/26.4.2004.

³⁹² Merikarvian kuntasuunnitelma. Toteuttamisosa 1985-1989, s.36.

³⁹³ Merikarvian kuntasuunnitelma. Toteuttamisosa 1982-1986, s.26

³⁹⁴ Merikarvian kunta. Kulttuurilautakunta 9.12.1982, s.53. Kunnanhallitus 10.1.1983, s.13. Kunnanvaltuusto 26.1.1983, s.12. Kultt.ltk 59§, Khall 14§ ja Kvalt 11§.

sen valmiina kunnalle, jos kunta hoitaisi museota jatkossa.³⁹⁵ Kunnanvaltuusto hyväksyi kalastusmuseon perustamiseen liittyvän kunnanhallituksen ehdotuksen, ja kalastusmuseo otettiin vastikkeetta kunnan omistukseen ja huolenpitoon. Kulttuurilautakunta on vastannut museon hoidosta.³⁹⁶

Veteraanikiven pystyttämiseksi tehtiin valtuustoaloite 1990. Aloitteessa todettiin, että koska seuraavana vuonna tulee kuluneeksi 50 vuotta nuorten miesten lähdöstä jatkosotaan, niin Merikarvian useiden muiden kuntien tapaan pitäisi ryhtyä toimiin muistomerkin pystyttämiseksi.³⁹⁷ Sotamuistomerkit -sivuston mukaan Merikarvialla on ollut kaksi muistomerkkiä, jotka on pystytetty 1.1.1970. Toisen nimeksi on ilmoitettu ”Merikarvian veteraanikivi” ja toisen ”Talvisotaan lähdön muistomerkki”. Veteraanikivessä olisi laatta, jossa lukee *”Isänmaa pelastettiin 1939–45”*.³⁹⁸ Talvisotamuistomerkissä olisi laatta, jossa lukee *”Tältä paikalta lähti 13.10.1939 isänmaata puolustamaan 595 Merikarvian ja Siikaisten miestä”*.³⁹⁹

5.5. Merikarvia vuonna 2016

Merikarvian kunnan kuntastrategia on listannut Merikarvian 2010-luvun toiminnot sekä luo katsauksen tulevaisuuteen. Kunnan toiminnan ajatuksena on ollut luoda hyvä elämä ja vireyttä ikääntyvälle enemmistölle asukkaistaan, luoda työpaikkoja työttömyydestä kärsivään kuntaan, kehittää paikallisyhteisöä, luoda puitteet yrittämiseen ja varmistaa kuntalaisten moninaiset palvelut.⁴⁰⁰

Merikarvia on tuottanut sosiaali- ja terveystyöt yhdessä Porin perusturvan kanssa. Lisäksi kehitysvammahuollon ja erikoissairaanhoidon on tuottanut Satakunnan sairaanhoitopiiri. Nämä yhdessä ovat olleet kuntalaisille palvelua, mutta myös suuri taloudellinen menoera.⁴⁰¹ Kuntalaista on koskettanut asukkaista huolehtiminen, terveyden- ja sairaanhoito sekä sosiaalitoimi asiakkaan ja palveluntuottajan näkökulmasta.

³⁹⁵ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 21.5.1984, s.261. Kunnanvaltuusto 28.6.1984, s.51. Khall 283§.

³⁹⁶ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 21.5.1984, s.261. Kunnanvaltuusto 28.6.1984, s.51. Khall 283§.

³⁹⁷ Merikarvian kunta. Kunnanvaltuusto 30.10.1990, s.169. Kvalt 112§.

³⁹⁸ Merikarvian veteraanikivi. <<http://www.sotamuistomerkit.fi/Sotamuistomerkit?mid=157>>.

³⁹⁹ Talvisotaan lähdön muistomerkki. <<http://www.sotamuistomerkit.fi/Sotamuistomerkit?mid=159>>.

⁴⁰⁰ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2013. 1. Kunnan toiminta-ajatus ja Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2012, s. 6. Merikarvian kuntastrategia 2012-2015.

⁴⁰¹ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2013. 1.1. Toimivat palvelut.

Kunta on halunnut panostaa pakollisten ja lakisääteisten palvelujen tuottamiseen. Tähän ovat kuuluneet muun muassa koululaitos, sen muutokset, kirjasto-palvelut ja kaikenlaiset muut yhteiskunnan palvelut, jotka kunta on tuottanut, ostanut tai joihin kunta on ottanut osaa. Sen lisäksi kustannus-hyöty –suhteen perusteella kunta on voinut tarpeen mukaan painottaa myös muita palveluita, jotka vaikuttavat väkiluvun kasvamiseen, työpaikkojen lisäämiseen ja asukas-viihtyvyyteen.⁴⁰²

Yhteiskunta on muuttunut ja kansalaiset sen mukana. Vapaa-ajan viettoon liittyvät palvelut sekä monipuolinen kulttuuritarjonta osaltaan ovat lisänneet kunta-laisten – myös mökkiasukkaiden – viihtyvyyttä. Erityisesti jäähalli on antanut toimintamahdollisuuksia ja tuonut kuntaan lisätuloja, kun jääaika ovat ostaneet myös kunnan ulkopuoliset käyttäjät.⁴⁰³

Krookka sijaitsee kuntakeskuksen lähetyvillä meren rannassa. Siellä on sijainnut vene- ja kalasatama, jossa meren ja savukalan tuoksu on leijunut vahvana ilmassa. Krookassa on ollut vilkasta kulttuuritoimintaa erityisesti kesäaikaan.⁴⁰⁴ Näitä ovat olleet muun muassa Galleria Vanha Savu⁴⁰⁵ ja Ouraooppera-yhdistyksen merenranta-äyttämö⁴⁰⁶.

Merikarvian kunnan tavoitteena on ollut paikallisen elinvoiman vauhdittaminen yrityksiä kehittämällä, uutta yrittäjyyttä tukien esimerkiksi rahoituspalveluista tiedottamalla sekä kunnan identiteetin ja imagon vahvistaminen. Tähän on liittynyt tonttien kaavoitus, tieverkosto ja erilaiset yhteistyöhankkeet. Yhteistyöhankkeet on tarkasteltu aina tapauskohtaisesti mieltien, onko projekti ajankohtainen ja hyödyllinen Merikarvialle.⁴⁰⁷

Kunnan monenlaisten toimien ja päätösten tarkoituksena on ollut pysäyttää väestön vähentyminen. Väestön vanhetessa tulisi saada uusia asukkaita, jonka kunnan tehokas markkinointi voisi mahdollistaa. Työpaikat, asunnot tai tonttitarjonta, päiväkodit, koulut sekä palvelut pitäisi kunnassa olla järjestyksessä, ja ne

⁴⁰² Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2013. 1.1. Toimivat palvelut.

⁴⁰³ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2013. 1.4. Viihtyisä ja turvallinen asuin ympäristö.

⁴⁰⁴ Merikarvia. Krookan satama.

<http://www.merikarvia.fi/?p=/matkailu_ja_vapaa_aika/krookan_satama>.

⁴⁰⁵ Merikarvia. Galleria Vanha Savu.

<http://www.merikarvia.fi/?p=/matkailu_ja_vapaa_aika/galleria_vanha_savu>.

⁴⁰⁶ Merikarvia. Krookan merenranta-äyttämö.

<http://www.merikarvia.fi/?p=/matkailu_ja_vapaa_aika/nahtavyudet/krookan_merenrantaayttamo>.

⁴⁰⁷ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2013, II. 1.2. Yritykset, työpaikat ja ihmisten ammattitaito ja Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2010, s.29. 3.4.2 Muut projektit ja yhteistoimintaosuudet.

voivat vaikuttaa asukasluvun kasvuun. Kunnan vahvuuksia on ollut monenlainen pienteollisuus (puu, muovi ja metalli) sekä luonnon ja matkailun hyödyntäminen (esimerkiksi Merikarvianjoki laavuineen⁴⁰⁸) ja yhteistyö yrittäjien kanssa. Mökkiläisten ja kunnan välillä yhteistyötä on ollut, mutta vuorovaikutusta täytyisi lisätä entisestään.⁴⁰⁹

Meri, Merikarvianjoki, Ouran saaristo ja muu luonto ovat olleet Merikarvian vahvuuksia kehitettäessä pysyvää ja loma-asumista. Kunta on panostanut monipuoliseen tonttitarjontaan meren ja joen läheisyyteen painottuen, ja samalla kunta on luonut aktiivisen maapolitiikan periaatteet.⁴¹⁰ Vaikka Merikarvian kunnan asukasluku ei ole kovin suuri, on loma-asuntoja kunnassa 2010-luvulla satoja. Kesälomiaan merellisessä ympäristössä viettävät ulkopaikkakuntalaiset ovat tuoneet merkittävästi tuloja kuntaan, joiden avulla kuntaa on voitu kehittää. Tämä todetaan esimerkiksi Satakunnan Maakuntakirjassa ja Mervi Lehdon toimittamassa Merikarvian Kulttuuriympäristöohjelma-kirjassa. Merikarvian Kulttuuriympäristöohjelma on prosessi, jonka tarkoituksena on säilyttää kulttuuriympäristö tuleville sukupolville sitouttamalla päätöksentekijät ja kuntalaiset sovituihin toimenpiteisiin.⁴¹¹

Simo Häyrynen käyttää teoksessaan Leena Kurjen kirjoittaman teoksen Sosio-kulttuurinen innostaminen nimeä kuvailemaan, miten moninaiset toiminnot liittyvät kulttuuri- ja sosiaalipolitiikkaan ja sitä kautta kansantalouteen. Esimerkiksi taide ja liikunta ovat sosiaalisten ongelmien lääkkeitä, jotka vaikuttavat myös sosiaalipolitiikkaan.⁴¹² Eli vaikka kulttuurilautakunnat eivät ole enää olleet lakisääteisiä, on lopulta kunnalle ollut edullisempaa ”innostaa sosiokulttuurisesti” ja näin tuottaa hyvinvointia ja terveyttä kuntalaisille. Tällaisia toimenpiteitä ovat mainittu kulttuuriympäristöohjelma ja ottaminen osaa Merikarvian historian kirjoittamiseen esimerkiksi valokuvia antamalla hankkeen käyttöön.

⁴⁰⁸ Merikarvianjoki. <<http://www.merikarvianjoki.fi/>> ja Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2013, s.6. Kunnanjohtajan katsaus vuoteen 2013.

⁴⁰⁹ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2013, II. 1.2. Yritykset, työpaikat ja ihmisten ammattitaito ja Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2011. 5.4 Kehittämispalvelut. 5.4.1. Elinkeinojen kehittäminen, s.41 ja Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2010. Merikarvian kuntastrategia/Toiminnan perustavoitteet. Toimivat palvelut, s.94.

⁴¹⁰ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2013, III. 1.4. Viihtyisä ja turvallinen asuinympäristö.

⁴¹¹ Satakunnan Maakuntakirja 1999, s. 163-164 ja Merikarvian Kulttuuriympäristöohjelma 2011, s. 5,7 ja 84.

⁴¹² Häyrynen 2006, s.88.

Valtatie 8:n varrelle Tuorilaan on kaavoitettu liike- ja teollisuustontteja, ja alueen kehittäminen ja yleisilmeen parantaminen ovat olleet kunnan yleisilmeelle tärkeitä, kuten myös risteysalueen turvallisuuden lisääminen. Toiveissa on ollut kiertoliittymä, mutta turvallisuutta on parannettu risteyskohdassa nopeusrajoitusta laskemalla. Tuorilasta on kunnan keskustaan alle kymmenen kilometriä ja Poriin noin 45 kilometriä.⁴¹³

Merikarvia on toiminut aktiivisesti tuulienergian käyttöönotossa. Kunnassa on tehty tuulivoimalahankkeiden johdosta erilaisia selvityksiä, muun muassa erilaisia inventointeja (esimerkiksi Satakunnan Museon toimesta⁴¹⁴) ja ympäristövaikutusten arviointeja⁴¹⁵. Kunnassa on ollut useita tuulivoimakaavahankkeita, ja Köörttilän, Korpi-Matin ja Korvennevan hankkeiden kaavoitukset ovat edenneet kunnan päätöksentekoaikavälissä.⁴¹⁶

Kunnan markkinointi on ollut tehokasta. Sitä tehdään muun muassa Facebookissa⁴¹⁷, Merikarvian Matkailu ry:n⁴¹⁸, paikallisten yrittäjien sekä Porin Seudun Matkailu Oy Maisan kanssa⁴¹⁹ internetissä, messuilla, esittein ja ilmoituksin.⁴²⁰

Kunnan taloudellinen tilanne ei ole ollut täysin tasapainossa, mutta se ei ole ollut heikkokaan. Tarvittaessa lisälainanotto olisi ollut kunnalle mahdollista, sillä kunnalla oli lainaa melko vähän, maakunnan keskiarvon alapuolella. Veroprosentti oli vuonna 2015 19,50⁴²¹ ja se oli maakunnan keskiarvo, vaikka välillä on ollut nostopaineitakin.⁴²² Merikarvian kunnan tavoitteena on ollut kuntatalouden vakauttaminen⁴²³. Kunnan talouden tasapainoisuus ja varautuminen odottamat-

⁴¹³ Merikarvia. Tuorilan uusi yritysalue.

<http://www.merikarvia.fi/?p=yrittystoiminta/yritystontit/tuorilan_uusi_yritysalue> ja Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2013, III. 1.3. Valtatie 8 ja Tuorila.

⁴¹⁴ Merikarvia. Korpi-Matti - Puukoski voimajohtolinjan arkeologinen inventointi 2013. PDF.

<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/mjhanke/read/asp/hae_liite.aspx?id=115374&ttyyppi=pdf&kansio_id=484>.

⁴¹⁵ Ympäristö.fi. Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu. Tuulivoimapuiston perustaminen Merikarvian alueelle. <<http://www.ymparisto.fi/merikarviatuulivoimaYVA>>.

⁴¹⁶ Merikarvia. Kuulutukset ja ilmoitustaulu.

<http://www.merikarvia.fi/?p=ajankohtaista/kuulutukset_ja_ilmoitustaulu> ja Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2013. Kunnanjohtajan katsaus vuoteen 2013, s.6.

⁴¹⁷ Merikarvia. Facebook. <<https://www.facebook.com/places/Things-to-do-in-Merikarvia/105520126148033/>>.

⁴¹⁸ Merikarvian matkailu. <<http://merikarvianmatkailu.fi/>>.

⁴¹⁹ Porin Seudun Matkailu Oy Maisa. <<http://www.maisa.fi/>>.

⁴²⁰ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2013. 5.4.3. Markkinointi, s.36.

⁴²¹ Satakunnan Kansa. Merikarvia jatkamassa 19,50 prosentilla.

<<http://m.satakunnankansa.fi/satakunta/merikarvia-jatkamassa-1950-prosentilla?v=1>>.

⁴²² Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2013, III. 1.5. Taloudelliset edellytykset.

⁴²³ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2013. 5.1. Kunnanhallituksen tehtävä, s.29.

tomiin menoihin on vaikuttanut valtion hallinnon haluun antaa Merikarvian jatkaa itsenäisenä tai päinvastaisessa tilanteessa pakkoliittää Merikarvia toiseen kuntaan.

Suomen kuntauudistus⁴²⁴, kuntajakolaki⁴²⁵ ja kuntarakennelaki⁴²⁶ ovat asettaneet kunnille yhdistymispaineita. Kunnan rooli kuntauudistuksen myötä on muuttunut alueen elinvoiman, yrittäjyyden ja työllisyyden edistäjäksi sen sijaan, että kunnat tuottaisivat pelkkiä palveluita. Hallituksen tarkoitus on ollut vähentää kuntien lakisääteisiä tehtäviä sekä niihin liittyviä velvoitteita.⁴²⁷ Kunnan toimintakertomuksen vuodelta 2013 mukaan Merikarvian kunta voi säilyä itsenäisenä halutessaan, ellei kuntaa kuntarakennemuutoksen myötä pakoteta liittymään toiseen kuntaan.⁴²⁸ Kunta oli tehnyt valtiovarainministeriölle kuntarakennelaki-luonnoksesta lausunnon, jossa kunta ilmoittaa kantanaan, että liitosselvitys ei Merikarvian kunnan kohdalla ole tarpeellinen.⁴²⁹

Merikarvian kunta oli yhtenä mukana Porin alueen kunnista kuntaliitosselvityksen ensimmäisessä vaiheessa, joka alkoi elokuussa 2013. Tämä Porin kaupunkiseudun kuntajakoselvitys oli vapaaehtoinen, ja siihen ilmoittautuivat mukaan Merikarvian ja Porin lisäksi Harjavalta, Kokemäki, Lavia, Luvia, Nakkila, Pormarkku, Siikainen ja Ulvila. Kuntien oli määrä ilmoittaa marraskuun loppuun mennessä, että minkä kunnan tai kuntien kanssa yhdistymistä esitetään. Yhdistymisselvityksen jälkeen kunnanvaltuuston oli määrä päättää jatkamisesta yhdistymisesitykseen.⁴³⁰

Toisessa vaiheessa Merikarvia ei enää ollut mukana⁴³¹. Merikarvian kunnanhallitus esitti, että yhdistymisselvitykseen perustuen valtuusto päättäisi kunnan lopettavan yhdistymisneuvottelut. Neuvotteluiden tavoitteena oli perustaa uusi

⁴²⁴ Toimivat palvelut, vahvat yhteisöt. Kuntauudistuksen ja kuntarakennemuutosten tietopankki <<https://www.kuntarakenne.fi/kao-wiki/fi>>.

⁴²⁵ Kuntajakolaki. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20091698>>.

⁴²⁶ Kuntarakennelaki <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20091698>>.

⁴²⁷ Toimivat palvelut, vahvat yhteisöt. Kuntauudistuksen ja kuntarakennemuutosten tietopankki <<https://www.kuntarakenne.fi/kao-wiki/fi>>.

⁴²⁸ Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2013, IV. 1.6. Itsenäisen Merikarvian edellytykset.

⁴²⁹ Satakuntaliitto. Kuntarakennelakiesitys ja Satakunnan kuntien lausunnot 2013.

<<http://www.satakuntaliitto.fi/kuntarakennelakiesitys-ja-satakunnan-kuntien-lausunnot-2013>> ja Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 18.2.2013, s.104-106 Kunnanvaltuusto 04.03.2013, s.35-38. Kunnanhallitus 75§/18.2.2013 ja Kunnanvaltuusto 25§/4.3.2013.

⁴³⁰ Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 05.08.2013, s.355-356. Kunnanvaltuusto 12.08.2013, s.74-75. Kunnanhallitus 250§/5.8.2013 ja Kunnanvaltuusto 12.8.2013.

⁴³¹ Satakuntaliitto. Kuntaliitosselvitykset Satakunnassa.

<<http://www.satakuntaliitto.fi/kuntaliitosselvitykset-satakunnassa>> ja Pori. Kuntauudistus. <<http://pori.fi/kuntauudistus>>.

kunta Porin seudulle 1.1.2017 alkaen. Valtuusto päätti 29.9.2014, että Merikarvian kunta ei osallistu kuntaliitosneuvotteluihin.⁴³²

Joulukuun valtuuston kokouksessa vuonna 2013 kunnanjohtaja Pentti Ala-Luopa totesi, että kunnassa on ollut hyvä yhteishenki, ja kunta on saanut paljon aikaiseksi esimerkiksi EU-projektein. Kuntaan oli rakennettu myös uusi K-market, S-markettia oli laajennettu ja jäähalli oli rakennettu. Tuorilaan oli kaavoitettu yrityksille tiloja, ja työllisyyttä oli saatu parannettua työllisyyden kuntakokeilun myötä, jossa tavoitteena oli pitkäaikaistyöttömien työllisyyden tukeminen sekä työttömyyden vähentäminen.⁴³³

Kunnanjohtajan katsaus vuoteen 2015 osoittaa, että kunnan talous oli vakaata, tavoitteisiin sitouduttiin ja yhteistyö luottamushenkilöiden välillä oli erinomaista. Vuoden 2015 toiminta vahvisti kunnan tavoitetta säilyä itsenäisenä myös vuonna 2018, jolloin kunta täyttää 150 vuotta.⁴³⁴

6. Lopuksi

Tämä pro gradu on osa kulttuuriperinnön tutkimusta, jossa kuvaan niitä poliittisia muutoksia, jotka Merikarvian kuntaa ovat muokanneet. Tutkielmani on koelma menneisyyden representaatioita tämän hetken tarpeisiin muokattuna ja kirjoitettuna. Esimerkiksi jäähallin rakentaminen tai kunnanjohtajan viran perustaminen ovat osa Merikarvian paikallista menneisyyttä, ja ne vaikuttavat kuntalaisen elämään.

Työni ei ole poliittisen historian tutkielma, vaan mikrohistoriallinen antaen viitteitä yhteiskunnalliseen kehitykseen. Keskityin yhden kunnan sisäisiin muutoksiin tietyn ajanjakson aikana kunnallisessa päätöksentekojärjestelmässä. Annan yhden näkökulman Merikarvialla tapahtuneisiin kuntaa muuttaneisiin prosesseihin vastaten alkuperäiseen tutkimuskysymykseeni.

Kunta muotoutui sotien jälkeen vuoden 2016 Merikarviaksi monimutkaisten päätöksien jälkeen. Kuntalaiselle hyvinvointi näyttäytyy esimerkiksi koulukeskukseksi, kirjastona, kulttuuritapahtumina, urheilupaikkoina ja terveydenhoitona. Nä-

⁴³² Merikarvian kunta. Kunnanhallitus 22.09.2014, s.432-435. Kunnanvaltuusto 29.09.2014, s.69-72. Kunnanhallitus 278§/22.9.2014 ja Kunnanvaltuusto 43§/29.9.2014.

⁴³³ Merikarvian kunta. Kunnanvaltuusto 16.12.2013, s.106-107. Kunnanvaltuusto 77§/16.12.2013 ja Merikarvia. Työllistämispalvelut. Työllisyyden kuntakokeilu. <<http://www.merikarvia.fi/?p=/palvelut/tyollistamispalvelut>>.

⁴³⁴ Merikarvia. Kunnanjohtajan katsaus vuoteen 2015. <http://www.merikarvia.fi/?p=/etusivu/kunnanjohtajan__katsaus_vuoteen_2014_kokonaisuudessaan>.

mä luovat kuntaan työpaikkoja edistäen hyvinvointia. Kunnassa tehdyt päätökset voivat tuntua hitailta ja raskailta, mutta kuntapäätäjien tavoitteena ei ole koskaan hankaloittaa kuntalaisten elämää vaan helpottaa sitä mahdollisuuksien mukaan pysyen annetuissa raameissa.

Muutokset ovat joko hyvinvointia lisääviä tai sitten ne koetaan ylhäältä annetuiksi valtiojohtoisiksi päätöksiksi, jolloin kuntalaiset kokevat muutosvastarintaa ja mielipahaa ilman omaa päätösvaltaa. Koulujen sulkemiset ja palveluiden väheneminen vähentävät hyvinvointia. Tutkielmassani esittelin aikakauden poliittiset muutokset Merikarvialla, selitin muutoksien syitä ja toin päätökset näkyville kuntalaisen elämään.

Tämä pro graduni osoittaa sen, että jo yhden kunnan pientä historian osaa tutkiessa tulee tehdyksi monitieteistä tutkimusta politiikassa, tilastotieteissä, sosiolittieteissä, yhteiskuntatieteissä ja jopa arkeologiassa, ja näin eri tieteiden tutkimukselle on paljon mahdollisuuksia. Kuntalaisen mahdolliseen tiedonhaluun siitä, että ovatko Merikarvialla tapahtuneet muutokset ja tapahtumat erityisiä vai yleisiä, vastasin Suomessa ja globaalistikin tapahtuneiden muutosten avulla.

Tarkemmin yhteiskunnallisia tai jopa globaaleita muutoksia tarkastellessa ehdotan näkökulmaksi vain yhtä osaa ja yhtä tarkasteltavaa kohdetta, esimerkiksi koulujärjestelmän muuttumista 1970-luvulla. Risto Alapuro siteeraa artikkelissaan⁴³⁵ ranskalaista historioitsija Jacques Revelia, jonka mukaan suuret kokonaisuudet ja yhteiskunnan muodostumiset voidaan nähdä toisin, jos tutkimuksen kohteeksi otetaan muutoksen kokeneet ja heidän kokemuksensa. Alapuron mukaan tällöin tärkeäksi nousee tapahtumat kylissä ja kujilla, ja nämä ovat merkittävä osa myös meidän maamme historiaa. Tällainen tutkimus voisi olla erityisesti sosiaalittieteiden alaa, kuten Georg G. Iggers teoksensa *History in the Twentieth Century* loppusanoissa kirjoittaa, miten historiatutkijat yhä enemmän ovat sosiaalittieteiden tutkijoita, vaikka eri kulttuurienvälistä vertailevaa tutkimusta yleistyksineen ei aina voi tehdä⁴³⁶.

Merikarvia on päättäväinen kunta, jolla on mielenkiintoinen ja monivivahteinen historia. Arkistoaineiston valossa Merikarvia pysyy itsenäisenä kuntana myös

⁴³⁵ Alapuro 2010, s.160.

⁴³⁶ Iggers 2005, s.158.

tulevaisuudessa, sillä lujalla työnteolla on itsenäisyys pystytty säilyttämään. Loppujen lopuksi valtiovallan päätöksenteosta riippuu Merikarvian itsenäisenä säilyminen.

Arkistoista haettavasta aineistosta tehtävä tutkimus on järjestelmällistä läpikäymistä. Tutkielmastani voi olla hyötyä toisille kuntahistorian tutkijoille omia valintojaan tehdessään. Arkistoaineistoa läpikäydessäni tunsin välillä voimattomuutta ja epätoivoa aineiston valtaisasta määrästä. Toisinaan tunsin valonpilkahduksia ja aitoa iloa siitä, että aineistoa on runsaasti. Työn tekemisen hankaluus ja vaivalloisuus silti yllättivät, ja saivat miettimään projektiin suostumistani useaan otteeseen.

Haluan liittää tähän työni loppuun minibiografian jo edesmenneestä merikarvialaisesta kunnallispolitiikosta Hanna Alhosta⁴³⁷, sillä mielestäni hänessä kiteytyy sisukkuus, asioihin paneutuminen ja oikeudenmukaisuus. Tutkielmaani tehdessä ovat samanlaiset arvot nousseet esiin merikarvialaisessa kunnallispolitiikassa.

⁴³⁷ Liite 1.

LÄHDELUETTELO

1. Arkistoaineisto

Kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen pöytäkirjat

Pöytäkirjat. Kunnanvaltuusto. Cb: 19-24. 1940-1948. Merikarvian kunnanvaltuuston pöytäkirjat v.1942-1945. I: Cb. MA

Merikarvian kunta. Kvalt ja kunnlk. I:Cb:4.Kunnanvaltuuston pöytäkirja 1946. MA

Merikarvian kunta. Kvalt ja kunnlk. I:Cb:13. Kunnanvaltuuston pöytäkirja 1947.MA

Merikarvian kunta. Kvalt ja kunnlk. I:Cb:14. Kunnanvaltuuston pöytäkirja. 1948. MA

Merikarvia Khall.. CA:3. Kunnanvaltuuston pöytäkirjat. 54-56. Kansiossa: Merikarvian kunta. Kunnanvaltuusto. Cb: 25,26,27. Pöytäkirjat. 1949-1950, 1951-1953, 1954-1956. MA.

Merikarvia Khall. CA:4. Kunnanvaltuuston pöytäkirjat. 57-60. MA

Merikarvia Khall. CA:5. Kunnanvaltuuston pöytäkirjat. 61-64. MA

Merikarvia. Khall. CA:6. Kunnanvaltuuston pöytäkirjat 65-68. MA

Merikarvia. Khall. CA: 7. Kunnanvaltuuston pöytäkirjat 69-72. Kansiossa: Merikarvian kunta. Kunnanvaltuusto. Cb:31. PÖYTÄKIRJAT. 1969-1972. MA

Merikarvian kunnanvaltuuston pöytäkirjat 1973-76. Kansiossa: Merikarvia. Kunnanvaltuusto. Cb:32. Pöytäkirja. 1973-1976. MA

Elinkeinolautakunta pöytäkirjat 1976-1996. M 700. Korteja: teollistamislautakunta. Erillisessä kansiossa. MA

Merikarvian kunnanvalt. pöytäkirjat 1977-78. Kansiossa: Merikarvian kunta. Kunnanvaltuusto. Cb:33,34. Pöytäkirjat. 1977-1978, 1979-1980. MA

Merikarvian kunnanvaltuuston pöytäkirjat 1979-80. Kansiossa: Merikarvian kunta. Kunnanvaltuusto. Cb:33,34. Pöytäkirjat. 1977-1978, 1979-1980. MA

Merikarvian kunnanvaltuuston pöytäkirjat 1981-82. Kansiossa: Merikarvian kunta. Kunnanvaltuusto. Cb: 35. Pöytäkirjat. 1981-1982. Merikarvian Kunnanvaltuuston pöytäkirjat 1981-82. MA

Merikarvian kunnanvaltuuston pöytäkirjat 1983-84. Kansiossa: Merikarvian kunta. Kunnanvaltuusto. Cb:36. Pöytäkirjat. 1983-1984, 1985. MA

Merikarvian kunnanvaltuuston pöytäkirjat 1985. Kansiossa: Merikarvian kunta. Kunnanvaltuusto. Cb:36. Pöytäkirjat. 1983-1984. 1985. MA

Merikarvian kunnanvaltuuston pöytäkirjat 1986. Kansiossa: Merikarvian kunta. Kunnanvaltuusto. Ca:37. Pöytäkirjat. 1986. 1987. MA

Merikarvian kunnanvaltuuston pöytäkirjat 1989. Kansiossa: Merikarvian kunta. Kunnanvaltuusto. Cb:38. Pöytäkirjat. 1988. 1989. MA

Merikarvian kunnanvaltuuston pöytäkirjat 1990. MA

Merikarvian kunnanvaltuuston pöytäkirjat 1993. MA

Merikarvian kunnanvaltuuston pöytäkirjat 1995. MA

Merikarvian kunnanvaltuuston pöytäkirjat 1997. MA

Merikarvian kunnanvaltuuston pöytäkirjat 1999. MA

Merikarvian kunnanvaltuuston pöytäkirja 2000. MA

Merikarvian kunnanvaltuuston pöytäkirjat 2002-03. MA

Merikarvian kunnanvaltuuston pöytäkirjat 2004. MA

Merikarvian kunnanvaltuuston pöytäkirjat 2005-06. MA

Merikarvian kunnanvaltuuston pöytäkirjat 2007-08. MA

Merikarvian kunnanvaltuuston pöytäkirjat 2009-10. MA

Merikarvian kunnanvaltuuston pöytäkirjat 2011-12. MA

Kunnanvaltuusto 2013-

Huhtikuussa 2015 nämä olivat nippu papereita, eivät sidottuna tai niteenä. MA

Kunnalliskertomukset

Merikarvian kunnan kunnalliskertomus vuodelta 1952. Toimittanut Lea Nurminen. Kunnansihteeri. Vammala 1954. Vammalan Kirjapaino OY. MA

Merikarvian kunnan kunnalliskertomus vuodelta 1954. Toimittanut Lea Nurminen. Kunnansihteeri. Vammala 1955. Vammalan kirjapaino OY. MA

Merikarvian kunnan kunnalliskertomus vuodelta 1956. Toimittanut Lea Nurminen. Kunnansihteeri. Vammala 1957. Vammalan Kirjapaino OY. MA

Merikarvian kunnan kunnalliskertomus vuodelta 1963. Toimittanut Lea Nurminen. Kunnansihteeri. Vammala 1964. Vammalan Kirjapaino Oy. MA

Merikarvian kunnan kunnalliskertomus vuodelta 1966. Toimittanut Lea Nurminen. Kunnansihteeri. Vammala 1967. Vammalan Kirjapaino OY. MA

Merikarvian kunnan kunnalliskertomus vuodelta 1967. Toimittanut Lea Nurminen. Kunnansihteeri. Vammala 1968. Vammalan Kirjapaino OY. MA

Merikarvian kunnan kunnalliskertomus vuodelta 1968. Toimittanut Lea Nurminen. Kunnansihteeri. Satakunnan Kirjateollisuus Osakeyhtiö, Pori 1969. MA

Merikarvian kunta kunnalliskertomus vuodelta 1976. Merikarvia khall de:1 Kunnalliskertomukset 1952-1978. MA

Merikarvia. Kunnalliskertomus 1983. Kunnanhallitus 1984. Suupohjan Kirjapaino 1984. MA

Toimintakertomukset

Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2009. KHALL 29.3.2010. KVALT 14.6.2010. MA

Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2010. khall 28.3.2011. kvalt 20.6.2011 §33. MA

Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2011. Kunnanhallitus 117§/26.3.2012. Kunnanvaltuusto 30§/25.6.2012. MA

Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2012. Khall 25.3.2013. Kvalt 18.6.2013. MA

Merikarvian kunta. Toimintakertomus 2013. Khall 31.3.2014. Kvalt 25.6.2014. MA

Kuntasuunnitelmat

Merikarvian kuntasuunnitelma. Toteuttamisosa 1982-1986. Merikarvia 1982. MA

Merikarvian kuntasuunnitelma. Toteuttamisosa 1984-1988. Merikarvia 1983. Kuntasuunnittelutoimikunta 1983. MA

Merikarvian kuntasuunnitelma. Toteuttamisosa 1985-1989. Merikarvia 1984. Kuntasuunnittelutoimikunta 1984. MA

Merikarvian kuntasuunnitelma vuosille 1986-1990. MA

Merikarvian kuntasuunnitelma vuosille 1987-1991. Kuntasuunnittelutoimikunta. MA

2. Tutkimuskirjallisuus

Ahtiainen, Pekka & Tervonen, Jukka: Paikallishistorian kaavan pitkä kaari – ja tulevan akateemikon kriittinen katse. Teoksessa Kaikella on paikkansa. Uuden

paikallishistorian suuntaviivoja. Toimittaneet Pekka Ahtiainen, Jukka Tervonen, Kari Teräs. Vastapaino, Tampere 2010.

Ahvenainen, Jorma: Yritystoiminta paikallishistorian kannalta. Yrityshistorian asema paikallishistoriassa. Teoksessa Paikallishistoria. Toimittanut Mauno Jokipii. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 1996.

Alapuro, Risto: Sosiologia, historia ja paikallishistoria. Teoksessa Kaikella on paikkansa. Uuden paikallishistorian suuntaviivoja. Toimittaneet Pekka Ahtiainen, Jukka Tervonen, Kari Teräs. Vastapaino, Tampere 2010.

Aluehallinto. <<http://vm.fi/aluehallinto>>. Luettu 25.10.2015.

Anttonen, Anneli & Sipilä, Jorma: Suomalaista sosiaalipolitiikkaa. Osuuskunta Vastapaino Tampere 2000. Painettu Gummerus Kirjapaino Oy:ssä Jyväskylässä 2000.

Elävä arkisto. Kansalaiskoulu kasvatti suoraan ammattiin. <<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2007/02/14/kansalaiskoulu-kasvatti-suoraan-ammattiin>>. Luettu 17.11.2015.

Eri aikakausien arkkitehtuuri Satakunnan kunnantaloissa. Arkkitehtuuri- tai rakennusperintökohteet. 1970- ja 1980 –luvulla rakennetut tai peruskorjatut kunnantalot. <<http://kultmais.utu.fi/kunnantalot/seitk.html>>. Luettu 6.12.2016.

Hakosalo Lauri: Hanna ja muut päättäjät. Myllypaino. Leväsjoki 2006.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. HE 146/2009.

<<https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2009/20090146>>. Luettu 25.10.2015.

Häyrynen, Simo: Suomalaisen yhteiskunnan kulttuuripolitiikka. SoPhi 99. Kopiajyvä Oy. Jyväskylä 2006.

Iggers, Georg G.: Historiography in the Twentieth Century. From Scientific Objectivity to the Postmodern Challenge. With a new epilogue by the author. © 1997 by Georg G. Iggers. Epilogue © 2005 by Georg G. Iggers. Printed in the United States of America.

Jordanova, Ludmilla: History in Practise. Printed by Arrowsmiths Ltd, Bristol. 2000.

Kansalaisopistot.fi. <<http://www.kansalaisopistot.fi/kansalaisopistot-pahkinankuoressa/>>. Luettu 20.10.2015.

Kansanterveyslaki. Annettu Helsingissä 28.päivänä tammikuuta 1972 <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1972/19720066>>. Luettu 20.10.2015.

Kansan Uutiset. SKDL:n historiankirjoitus käynnistynyt. <<http://www.kansanuutiset.fi/artikkeli/2539232-skdln-historiankirjoitus-kaynnistynyt>>. Luettu 24.6.2016.

Karhukunnat. Porin Seutu – Satakunnan keskusseutu.
<<http://www.karhukunnat.fi/>>. Luettu 24.10.2015.

Karhukuntaneuvosto.
<<http://www.karhukunnat.fi/seutuyhteistyö/karhukuntaneuvosto.html>>. Luettu 25.10.2015.

Keskusta. Historia. <<http://www.kestusta.fi/Suomeksi/Keskusta/Historia>>. Luettu 24.6.2016.

Kirjastovirma. Pohjoispohjalaista kulttuuriperintöä. Jatkokursseista kansalaiskouluun. <<http://www.kirjastovirma.fi/koulut/nivala/035>>. Luettu 10.11.2015.

Kotisi maailmalla. Suomi-Seura ry:n blogi.
<<https://suomiseurary.wordpress.com/2014/03/11/hanko-kuvia-suomen-siirtolaisuushistoriasta/>>. Luettu 20.6.2016.

Kristillisdemokraatit. Puolueen historia. <<http://www.kd.fi/politiikka/puolueen-historia/>>. Luettu 24.6.2016.

Kunnat.net. Hallinto ja päätöksenteko.
<<http://www.kunnat.net/fi/kunnat/toiminta/hallinto-ja-paatoksenteko/Sivut/default.aspx>>. Luettu 20.6.2016.

Kunnat.net. Kaksi suurta kuntaliitosaaltoa.
<<http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/kuntaliitokset/aiemmatkuntaliitokset/Sivut/default.aspx>>. Luettu 19.10.2015.

Kunnat.net. Paras-hanke.
<<http://www.kunnat.net/test/talteen/kuntaudistus/paras/Sivut/default.aspx>>. Luettu 21.6.2016.

Kunnat.net. Paras-hanke uudisti ja kehitti sosiaali- ja terveystalvelujen rakenteita. <<http://www.kunnat.net/fi/Kuntaliitto/media/tiedotteet/2013/03/Sivut/-Paras-hanke-uudisti-rakenteita.aspx>>. Luettu 24.10.2015.

Kuntajakolaki. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20091698>>. Luettu 29.10.2015.

Kuntalaki. 17.3.1995/365 <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19950365>>. Luettu 21.6.2016

Kuntalaki. 410/2015. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150410>>. Luettu 24.6.2016.

Kuntalaki ja johtosäännöt. Hallintosääntö.
<<http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/laki/hallintojuridiikka/paatoksenteko/paatoksentekomenettelyn-saadospohja/kuntalaki-ja-johtosaannot/Sivut/default.aspx>>. Luettu 24.10.2015.

Kuntarakennelaki. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20091698>>. Luettu 29.10.2015.

Laki kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta.
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070169>>. Luettu 24.10.2015.

Laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa.
<<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100210>>. Luettu 25.10.2015.

Luonnonsuojelulaki. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961096>>. Luettu 22.10.2015.

Merikarvia. Facebook. <<https://www.facebook.com/places/Things-to-do-in-Merikarvia/105520126148033/>>. Luettu 29.10.2015.

Merikarvia. Galleria Vanha Savu.
<http://www.merikarvia.fi/?p=/matkailu_ja_vapaa_aika/galleria_vanha_savu>. Luettu 29.10.2015.

Merikarvia. Jäähallin rakentaminen.
<http://www.merikarvia.fi/?p=/matkailu_ja_vapaa_aika/jaahalli/jaahallin_rakentaminen>. Luettu 29.10.2015.

Merikarvia. Kasalan kalasatama.
<http://www.merikarvia.fi/?p=/palvelut/satamat/kasalan_kalasatama>. Luettu 21.6.2016.

Merikarvia. Korpi-Matti - Puukoski voimajohtolinjan arkeologinen inventointi 2013. Tekijä: Tiina Vasko. PDF.
<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/mjhanke/read/asp/hae_liite.aspx?id=115374&ttyyppi=pdf&kansio_id=484>. Luettu 29.10.2015.

Merikarvia. Krookan merenranta-äyttämö.
<http://www.merikarvia.fi/?p=/matkailu_ja_vapaa_aika/nahtavyudet/krookan_merenranta-ayttamo>. Luettu 29.10.2015.

Merikarvia. Krookan satama.
<http://www.merikarvia.fi/?p=/matkailu_ja_vapaa_aika/krookan_satama>. Luettu 29.10.2015.

Merikarvia. Kuulutukset ja ilmoitustaulu.
<http://www.merikarvia.fi/?p=/ajankohtaista/kuulutukset_ja_ilmoitustaulu>. Luettu 29.10.2015.

Merikarvia. Kunnanjohtajan katsaus vuoteen 2015.
<http://www.merikarvia.fi/?p=/etusivu/kunnanjohtajan_katsaus_vuoteen_2014_kokonaisuudessaan>. Luettu 20.6.2016.

Merikarvia. Kunnanjohtaja Pentti Ala-Luopa 18.10.2013.
<http://www.merikarvia.fi/?p=/etusivu/kunnanjohtajan_ajankohtaiskatsaus_jatkuu>. Luettu 5.12.2013.

Merikarvia. Laivasatama.
<<http://www.merikarvia.fi/?p=/palvelut/satamat/laivasatama>>. Luettu 11.11.2015.

Merikarvia. Merikarvian VPK ry.
<http://www.merikarvia.fi/?p=/info/yhdistyksia/spr_mll_vpk/merikarvian_vpk_ry>. Luettu 25.6.2016.

Merikarvia-lehti. 9.8.2012.
<<http://www.merikarvialehti.fi/Uutiset/1194760424532/artikkeli/kalasaatamaan+uusi+laituri.html>>. Luettu 31.10.2015.

Merikarvianjoki. <<http://www.merikarvianjoki.fi/>>. Luettu 29.10.2015.

Merikarvia-Siikaisten kansalaisopisto.
<<https://www.opistopalvelut.fi/merikarvia/index.asp>>. Luettu 11.11.2015.

Merikarvia. Tuorilan uusi yritysalue.
<http://www.merikarvia.fi/?p=/yrittystoiminta/yritystontit/tuorilan_uusi_yritysalue>. Luettu 29.10.2015.

Merikarvian Kulttuuriympäristöohjelma. Toimitus: Mervi Lehto. Vammalan kirjapaino 2011.

Merikarvian lukio. Etusivu.
<<http://www.merikarvianlukio.fi/index.php?ftopen=etusivu&vtopen=etusivu>>. Luettu 31.10.2015.

Merikarvian lukio. Koulun historiaa.
<http://www.merikarvianlukio.fi/index.php?ftopen=koulun_historia>. Luettu 6.12.2016.

Merikarvian lukio. Yhteystiedot.
<<http://www.merikarvianlukio.fi/index.php?ftopen=yhteystiedot&vtopen=yhteystiedot>>. Luettu 23.10.2015.

Merikarvian matkailu. <<http://merikarvianmatkailu.fi/>>. Luettu 29.10.2015.

Merikarvian merivartioaseman toiminta päättyi.
<www.yle.fi/uutiset/merikarvian_merivartioaseman_toiminta_paatty/5132490>. Luettu 22.10.2015.

Merikarvian seurakunta. Historia.
<<http://www.merikarvianseurakunta.fi/?/historia>>. Luettu 25.10.2015.

Merikarvia. Työllistämispalvelut. Työllisyyden kuntakokeilu.
<<http://www.merikarvia.fi/?p=/palvelut/tyollistamispalvelut>>. Luettu 31.10.2015.

Merikarvian veteraanikivi.
<<http://www.sotamuistomerkit.fi/Sotamuistomerkit?mid=157>>. Luettu 22.10.2015.

Männikkö, Matti: Tulevaisuudentutkimus ja historiankirjoitus. Teoksessa Dialogus. Historian taito. Toimittajat Meri Heinonen, Leila Koivunen, Sakari Ollitervo, Heli Paalumäki, Hannu Salmi ja Janne Tunturi. Kirja-Aurora, Turku 2002. Painopaikka: Digipaino, Turun yliopisto/Grafia Oy Turku. Artikkelin ensimmäinen versio on julkaistu teoksessa Miten tutkimme tulevaisuutta? Kommunikatiivinen tulevaisuudentutkimus Suomessa. Toim. Matti Vapaavuori, Tulevaisuudentutkimuksen Seura, Helsinki 1993.

Natura 2000 –alueet –Varsinais-Suomi ja Satakunta. <http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Suojelualueet/Natura_2000_alueet?f=VarsinaisSuomen_ELYkeskus> Luettu 23.10.2015.

Natura 2000 –verkosto turvaa monimuotoisuutta. <http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Luonnon_monimuotoisuus/Luonnonsuojelualueet/Naturaalueet>. Luettu 23.10.2015.

Nummela, Ilkka: Väestö- ja sosiaalishistoria. Teoksessa Paikallishistoria. Toimitanut Mauno Jokipii. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 1996.

Palveluyhteistyö. Viranhaltijayhteistyö.
<http://www.karhukunnat.fi/palveluyhteistyö_3.html>. Luettu 24.10.2015.

Patentti- ja rekisterihallitus. Virre-tietopalvelu.
<<https://virre.prh.fi/novus/foundationSearch?execution=e2s7>>. Luettu 23.10.2015.

Perusopetuslaki.
<<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628#a23.12.1999-1288>>. Luettu 23.10.2015.

Pihkala, Erkki: Suomalaiset maailmantaloudessa keskiajalta EU-Suomeen. Tietolipas 181. SKS. Karisto Oy:n kirjapaino. Hämeenlinna 2001.

Pohjanlahden rantatie. Ratsupolusta rannikon matkailutiekksi. Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksen julkaisuja XV. Toimittajat Maunu Häyrynen ja Mikael Lähteenmäki. Pori 2009. PDF.
<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/46931/pohjanlahden_rantatie.pdf?sequence=1>. Luettu 3.11.2015.

Pori. Karhukunnat. Rakennemallityö. <<https://www.pori.fi/parashanke/rakennemalli.html>>. Luettu 25.10.2015.

Pori. Kuntauudistus. <<http://pori.fi/kuntauudistus>>. Luettu 31.10.2015.

Pori. Siikainen, Ulvila ja Karvia liittyvät maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueeseen.

<<https://www.pori.fi/tpk/uutiset/2011/07/siikainenuvilajakarvialiittyvatmaaseutuhallinnonyhteistoiminta-alueeseen.html#.Vi0esu-hdxg>>. Luettu 25.10.2015.

Pori. Yhteistoimintasopimus sosiaali- ja terveystalveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta. PDF.

<https://www.pori.fi/material/attachments/hallintokunnat/perusturva/hallinto/6Ga3PfiU9/Yhteistoimintasopimus_sosiaali_ ja_ terveystalveluiden_jarjestamisesta_ ja_ tuottamisesta_18.12.2012_allekirj.pdf>. Luettu 21.6.2016.

Porin Seudun Matkailu Oy Maisa. <<http://www.maisa.fi/>>. Luettu 29.10.2015.

Prizztech Oy. <<http://www.prizz.fi/enter>>. Luettu 24.10.2015.

Prizztech Oy. <<http://www.prizz.fi/yhtio#.VitFyu-hdxg>>. Luettu 24.10.2015.

Rantatupa, Heikki: Poliittinen historia paikallishistorioissa. Teoksessa Paikallishistoria. Toimittanut Mauno Jokipii. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 1996.

Saluheimo, Veijo: Asutushistoria paikallishistorioissa. Asutushistorian ”markkinaraot”. Teoksessa Paikallishistoria. Toimittanut Mauno Jokipii. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 1996.

Satakunnan Kansa. Merikarvia jatkamassa 19,50 prosentilla. <<http://m.satakunnankansa.fi/satakunta/merikarvia-jatkamassa-1950-prosentilla?v=1>>. Luettu 29.10.2015.

Satakunnan Maakuntakirja. Taitto: Ilari Kurri ja Jarkko Elo. Satakuntaliitto, Pori 1999, Sarja A:247. Kehitys Oy, Pori 1999.

Satakunnan sairaanhoitopiirin JHL 078. <<http://www.jhl078.fi/index.php/historiaa/nimen-historia>>. Luettu 10.11.2015.

Satakunnan Yrittäjät. <<http://www.yrittajat.fi/fi-fi/satakunnanyrittajat/tiedote/satakunta/porin-seudun-kehittamiskeskus-oy-posek-fuusioitui-1-4-alkaen-prizztech-oy-oon>>. Luettu 24.10.2015.

Satakuntaliitto. Satakuntaliiton kaavoituskatsaus 2014. PDF. <http://www.satakuntaliitto.fi/sites/satakuntaliitto.fi/files/tiedostot/Alueidenkaytto/Kaavoituskatsaus%202014_kuvilla.pdf>. Luettu 7.12.2016.

Satakuntaliitto. Kokemäenjoen aalloilla ja rannoilla. Toimitus: Juha Hiedanpää, Ilkka Jussila, Sirkka Lehto, Sami Louekari, Juhani Ruohonen, Juhani Salmi, Teemu Salonen, Anne Savola ja Kari Ylikoski.

<<https://issuu.com/satakuntaliitto/docs/kokemaenajokikirja/165>>. Luettu 20.6.2016.

Satakuntaliitto. Kuntaliitosselvitykset Satakunnassa.

<<http://www.satakuntaliitto.fi/kuntaliitosselvitykset-satakunnassa>>. Luettu 29.10.2015.

Satakuntaliitto. Kuntarakennelakiesitys ja Satakunnan kuntien lausunnot 2013.

<<http://www.satakuntaliitto.fi/kuntarakennelakiesitys-ja-satakunnan-kuntien-lausunnot-2013>>. Luettu 29.10.2015.

Satakuntaliitto. Satakunnan aluesuunnittelun historia.

<<http://www.satakuntaliitto.fi/node/1555>>. Luettu 20.6.2016.

Satakuntaliitto. Satakunnan runkokaava 2000.

<<http://www.satakuntaliitto.fi/node/1556>>. Luettu 20.10.2015.

Selkämeren kansallispuisto. Luotsiaseman piha (Ouraluoto, Merikarvia)

<<http://www.selkameri.fi/kohteet/show/16>>. Luettu 14.10.2015.

Selkämeren kansallispuisto. <<http://www.selkameri.fi/>> Luettu 29.10.2015.

Seppälä, Aarne: Meidän sairaala. Hyvinvointia porilaisille. Porin kaupunginsairaala 1895-1995. Kehitys Oy. Pori 1995.

Soikkanen, Hannu: Kunta paikallishistoriassa. Mitä näkökulmia kuntaan? Teoksessa Paikallishistoria. Toimittanut Mauno Jokipii. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 1996.

Siirtymäkausi ja siirtymäsäännösten tarve. <<http://lainkirjoittaja.finlex.fi/21-siirtymasaannokset/21-1/>>. Luettu 27.10.2015.

Sivula, Anna: Kulttuuriperinnön tutkimus, mahdollisuus soveltavaan historiaan? Heritage Industryn ja kulttuurin kuluttamisen tutkimus. Teoksessa Dialogus. Historian taito. Toimittaneet Meri Heinonen, Leila Koivunen, Sakari Ollitervo, Heli Paalumäki, Hannu Salmi ja Janne Tunturi. Kirja-Aurora, Turku 2002.

Sivula, Anna: hankeaihiomateriaali 2013. Tutkielman tekijän hallussa.

Sukuselvitys. Perunkirjoitusta varten. Merikarvia 15.8.2013. MSrk

Suomen Natura 2000 –alueet. <http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Suojelualueet/Natura_2000_alueet>. Luettu 23.10.2015.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuluttajahintaindeksi [verkkojulkaisu].

ISSN=1796-3524. 2014, Rahanarvonkerroin 1860–2014. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 11.11.2015]. Saantitapa:

<http://www.stat.fi/til/khi/2014/khi_2014_2015-01-19_tau_001.html>.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuluttajahintaindeksi [verkkojulkaisu].

ISSN=1796-3524. 2012, Rahanarvonkerroin 1860 – 2012. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 20.6.2016].

Suomen virallinen tilasto (SVT): Kunnallisvaalit [verkkojulkaisu]. ISSN=2323-1092. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 24.6.2016]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/kvaa/tau.html>.

Talvisotaan lähdön muistomerkki.

<<http://www.sotamuistomerkit.fi/Sotamuistomerkit?mid=159>>. Luettu 22.10.2015.

TEE-tutkimus. Teollisten edellytysten edistämis-tutkimus 1961. Merikarvia. Maaseudun teollistamisliiton tutkimuksia N:O 5 (10). MA

Tilastokeskus. <<http://www.tilastokeskus.fi/>>.

Tilastokeskus. Kunnallisvaalit.

<<https://www.doria.fi/handle/10024/88401/browse?type=dateaccessioned>>. Luettu 24.6.2016.

Tilastokeskus. Suomen teollisuustuotannon kasvun vuodet.

<<http://www.stat.fi/tup/suomi90/toukokuu.html>>. Luettu 20.6.2016.

Tilastokeskus. Suuret ikäluokat eläkeiässä.

<http://www.stat.fi/artikkelit/2012/art_2012-03-12_001.html?s=0>. Luettu 24.6.2016,

Tilastokeskus. Suomen tilastollinen vuosikirja 2015.PDF.

<http://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yyti_stv_201500_2015_12602_net.pdf>. Luettu 24.6.2016.

Tilastokeskus. Väestönkehitys itsenäisessä Suomessa – kasvun vuosikymmenistä kohti harmaantuvaa Suomea.

<<http://www.stat.fi/tup/suomi90/joulukuu.html>>. Luettu 17.11.2015.

Toimivat palvelut, vahvat yhteisöt. Kuntauudistuksen ja kuntarakennemuutosten tietopankki <<https://www.kuntarakenne.fi/kao-wiki/fi>> Luettu 31.10.2015.

Turun yliopisto. Merikarvialaisten historiaa 1800-luvun lopulta 2000-luvulle.

<<https://www.utu.fi/fi/yksikot/hum/yksikot/ktmt/tutkimus/projektit/Sivut/merikarvia.aspx>>. Luettu 20.6.2016.

Työ- ja elinkeinoministeriö. <<http://www.tem.fi/rakennemuutos>>. Luettu 20.6.2016.

Valtiovarainministeriö. Kunnallishallinnon rakenne -työryhmä: Elinvoimainen

kunta- ja palvelurakenne... <<http://vm.fi/artikkeli/>

/asset_publisher/kunnallishallinnon-rakenne-tyoryhma-elinvoimainen-kunta-ja-palvelurakenne->. Luettu 21.6.2016.

Vilkuna, Kustaa H. J.: Suomen kansan heimot. Teoksessa Kotiseutu ja kansakunta. Miten suomalaista historiaa on rakennettu. Toimittaneet Pirjo Markkola,

Hanna Snellman, Ann-Catrin Östman. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Hansaprint Oy, Vantaa 2014.

Yle.fi. Uutiset. Merikarvian jäähallissa luistellaan syksyllä. <<http://yle.fi/uutiset/3-6646642>>. Luettu 6.12.2016.

Ylikangas, Heikki: Kohdealueen erityispiirteet paikallishistorian ytimenä. Teoksessa Kaikella on paikkansa. Uuden paikallishistorian suuntaviivoja. Toimittaneet Pekka Ahtiainen, Jukka Tervonen, Kari Teräs. Vastapaino, Tampere 2010.

Ympäristö.fi. Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu. Tuulivoimapuiston perustaminen Merikarvian alueelle. <<http://www.ymparisto.fi/merikarviatuulivoimaYVA>>. Luettu 29.10.2015.

Wikipedia. Mekes. <<https://fi.wikipedia.org/wiki/Mekes>>. Luettu 25.6.2016.

Wikipedia. Päiviö Tommila. <https://fi.wikipedia.org/wiki/P%C3%A4ivi%C3%B6_Tommila>. Luettu 10.11.2015.

Wikipedia. Ruotsin historia. <https://fi.wikipedia.org/wiki/Ruotsin_historia>. Luettu 15.8.2016.

Wikipedia. Sastamala. <<https://fi.wikipedia.org/wiki/Sastamala>>. Luettu 15.8.2016.

938 Ylikarvia, rippikirja 1894-1903. MSrk

Käytetyt lyhenteet

MA= Merikarvian kunnan arkisto

MSrk = Merikarvian seurakunnan arkisto

Liite 1.

Hanna Alho

Hanna Maria Fredman, myöhemmin avioiduttuaan käytti sukunimeä Alho, syntyi Eufrosyne ja Oskar Fredmanin perheeseen neljänneksi lapseksi 23. kesäkuuta vuonna 1895. Hänen isosisaruksensa olivat Ella, Oskar ja Hilda.⁴³⁸

Hanna vihittiin siviiliavioliittoon 20.10.1921 Artturi Alhon kanssa. Artturi oli syntynyt 2. joulukuuta 1897 Merikarvialla kuten Hannakin. Artturin koko nimi oli liisak Artturi, mutta hänestä käytettiin Artturi-nimeä. Hänen entinen sukunimensä oli Kuusinen, ja sukunimivaihdos Kuusisesta Alhoksi oli vahvistettu 1.9.1922.⁴³⁹

Hannalla oli avioton lapsi Irene, joka oli syntynyt 13.10.1921. Artturi Alho oli tunnustanut tämän lapsen. Irene kuoli Merikarvialla naimattomana ja lapsettomana 1.8.2013.⁴⁴⁰

Hannan ja Artturin avioliitosta syntyivät lapset Ilma ja Esa Olavi. Ilma syntyi 14.12.1923 ja hän kuoli naimattomana ja lapsettomana 26.8.1953. Esa Olavi syntyi 26.3.1926. Hän muutti vuonna 1952 Tyrvään seurakuntaan, jossa hänet vihittiin avioon.⁴⁴¹

Hanna Alho aloitti kunnallispolitiikassa kunnallisvaaleissa vuonna 1920.⁴⁴² Merikarvialla valittiin valtuuston puheenjohtajistoon ensimmäisen kerran nainen 20.1.1945, kun Alho valittiin varapuheenjohtajaksi.⁴⁴³ Merikarvian ensimmäinen naisvaltuutettu hän ei ollut, vaan ensimmäinen oli Elin Pettersson, joka valittiin kunnan ensimmäiseen vaaleilla valittuun valtuustoon vuonna 1919.⁴⁴⁴

Kunnanvaltuuston kokouksessa maaliskuussa 1948 luettiin Hanna Alhon kirje, jossa hän pyysi palkkansa alentamista sen vuoksi, ettei hänen palkallaan rasiteta muita kunnan palkansaajia. Valtuutettujen käymän keskustelun päätteeksi

⁴³⁸ 938 Ylikarvia, rippikirja 1894-1903.

⁴³⁹ Sukuselvitys. Perunkirjoitusta varten. Merikarvia 15.8.2013.

⁴⁴⁰ Sukuselvitys. Perunkirjoitusta varten. Merikarvia 15.8.2013.

⁴⁴¹ Sukuselvitys. Perunkirjoitusta varten. Merikarvia 15.8.2013.

⁴⁴² Hakosalo 2006, s.43.

⁴⁴³ Hakosalo 2006, s.85.

⁴⁴⁴ Hakosalo 2006, s.38-39.

esitys päätettiin yksimielisesti hylätä ja Hanna Alhon saama palkka maksettiin jatkossakin samansuuruisena.⁴⁴⁵

Hanna Alho toimi kunnallispoliittisesti hyvin ahkerasti. Vuonna 1956 hänet valittiin kunnallisvaalien keskuslautakunnan puheenjohtajaksi. Kunnanhallituksen jäsenenä ja kunnanvaltuutettuna hänet valittiin sosiaalilautakunnan puheenjohtajaksi, terveydenhoitolautakuntaan, raittiuslautakuntaan, kantakirjaston johtokuntaan, työasianlautakuntaan, kunnalliskodin johtokuntaan, kotiseutulautakuntaan sekä Sataman ja Ylikylän koulujen johtokuntiin. Hanna Alho toimi myös nuorisolautakunnan puheenjohtajana sekä kunnansairaalan johtokunnan varapuheenjohtajana.⁴⁴⁶ Vuonna 1954 hänet valittiin lisäksi kunnan edustajaksi Satakunnan maakuntaliiton sekä Merikarvian Yhteiskoulu Oy:n kokouksiin vuonna 1954⁴⁴⁷. Tässä listauksessa ei ole kaikki toimielimet, joissa Hanna vaikutti. Hänen hyvin uupumaton toimimisensa Merikarvian hyväksi oli niin vaikuttavaa, että minun oli otettava hänet osaksi tätä tutkimustani.

Vuonna 1966 Hanna Alho ei toiminut enää yhtä aktiivisesti kuin 10 vuotta aiemmin, mutta hänet valittiin valtuustossa toimitettavien suhteellisten vaalien vaalilautakuntaan. Valtuustotyöskentelyn lisäksi hän toimi sosiaalilautakunnan varapuheenjohtajana ja terveydenhoitolautakunnassa. Hän toimi myös Merikarvian kunnan edustajana Eva Ahlströmin sairaalan kuntainliiton liittovaltuustossa.⁴⁴⁸

Vuoden 1966 Merikarvian kunnan kunnalliskertomuksesta selviää, että Hanna Alho yhdessä viiden muun valtuutetun kanssa jätti valtuustolle kirjallisen aloitteen kunnanjohtajan viran perustamisesta⁴⁴⁹. Tämä aloite jätettiin kunnanhallituksen valmisteltavaksi⁴⁵⁰. Kunnanjohtajan virka perustettiin Merikarvialle hie-man myöhemmin, ja ensimmäinen kunnanjohtaja aloitti virassaan 1970⁴⁵¹.

⁴⁴⁵ Pöytäkirja Merikarvian kunnanvaltuuston kokouksesta, joka pidettiin kunnantoimistossa maaliskuun 11 p:nä 1948. 8§.

⁴⁴⁶ Merikarvian kunnan kunnalliskertomus 1956, s.4-9, 18, 21.

⁴⁴⁷ Merikarvian kunnan kunnalliskertomus vuodelta 1954, s.10 ja 22.

⁴⁴⁸ Merikarvian kunnan kunnalliskertomus vuodelta 1966, s.14-15, 19, 24.

⁴⁴⁹ Merikarvian kunnan kunnalliskertomus vuodelta 1966, s.4.

⁴⁵⁰ Kunnanvaltuuston pöytäkirjat s.65-68, 19§.

⁴⁵¹ Hakosalo 2006, s.140.

Hanna Alho jätti politiikan vasta vuonna 1968, ja samana vuonna hänelle myönnettiin maalaiskuntien liiton hopeinen ansiomerkki. Sosiaalihuollon kultaisen ansiomerkin hän oli saanut jo vuonna 1955.⁴⁵²

Hannan aviomies Artturi Alho kuoli 15.4.1989, ja Hanna kuoli leskenä 14.1.1995 99-vuotiaana⁴⁵³.

⁴⁵² Hakosalo 2006, s.43.

⁴⁵³ Sukuselvitys. Perunkirjoitusta varten. Merikarvia 15.8.2013.